

URZĄD STATYSTYCZNY WE WROCŁAWIU
STATISTICAL OFFICE IN WROCLAW

**CZESKI URZĄD STATYSTYCZNY
PRZEDSTAWICIELSTWO OKRĘGOWE W LIBERCU**
*CZECH STATISTICAL OFFICE
REGIONAL OFFICE LIBEREC*

KRAJOWY URZĄD STATYSTYCZNY SAKSONII
STATISTICAL OFFICE OF THE FREE STATE OF SAXONY

ROCZNIK EUROREGIONU NYSA 2011

***YEARBOOK OF NYSA EUROREGION
2011***

**WROCŁAW – LIBEREC – KAMENZ
2011**

URZĄD STATYSTYCZNY WE WROCŁAWIU
STATISTICAL OFFICE IN WROCŁAW

CZESKI URZĄD STATYSTYCZNY
PRZEDSTAWICIELSTWO OKRĘGOWE W LIBERCU
CZECH STATISTICAL OFFICE
REGIONAL OFFICE LIBEREC

KRAJOWY URZĄD STATYSTYCZNY SAKSONII
STATISTICAL OFFICE OF THE FREE STATE OF SAXONY

ROCZNIK EUROREGIONU NYSA
2011
YEARBOOK OF NYSA EUROREGION
2011

WROCŁAW – LIBEREC – KAMENZ

2011

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Przewodniczący: Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Redaktor główny: Danuta Komarowska

Członkowie: Beata Bal-Domańska, Sławomir Banaszak, Stanisław Kamiński, Irena Makiej-Borowiecka, Wacław Mazur, Gabriela Okoń, Anna Staniów, Elżbieta Stańczyk, Halina Urbanek, Halina Woźniak, Marta Woźniakiewicz, Małgorzata Wysoczańska

Sekretarz: Agnieszka Ilczuk

Opracowanie publikacji

Urząd Statystyczny we Wrocławiu:

Sławomir Banaszak, Dorota Wilczyńska

Czeski Urząd Statystyczny Przedstawicielstwo Okręgowe w Libercu:

Stanislava Riegerová, Ondřej Beneš, Dagmar Dvořáková, Hana Reslová

Krajowy Urząd Statystyczny Saksonii:

Regine Fiedler, Birgit Scheibe, Janika Weigel

Skład komputerowy: Dorota Wilczyńska, Joanna Zielińska

Opracowanie kartogramów i map: Ondřej Beneš

Przy publikowaniu danych prosimy o podanie źródła

ISBN 978-83-89593-14-6

Druk: *Urząd Statystyczny we Wrocławiu - Wydział Poligrafii*
59-220 Legnica, ul. Jaworzyńska 65

Przedmowa

Przekazujemy Państwu publikację opracowaną z okazji jubileuszu dwudziestolecia powstania Euroregionu Nysa – pierwszego euroregionu w Europie Środkowo-Wschodniej. Celem wydawnictwa jest dostarczenie przekrojowych informacji statystycznych ilustrujących stan rozwoju społeczno-gospodarczego pogranicza polsko-czesko-niemieckiego objętego współpracą w ramach Euroregionu Nysa, a także ukazanie tendencji zmian opisywanych zjawisk w latach 1991-2010.

Opracowanie powstało w efekcie współpracy statystyków Czeskiego Urzędu Statystycznego Przedstawicielstwa w Libercu, Krajowego Urzędu Statystycznego Saksonii i Urzędu Statystycznego we Wrocławiu, których przedstawiciele współpracują w ramach grupy roboczej „Statystyka” – jednej z siedemnastu grup działających w strukturach Euroregionu Nysa.

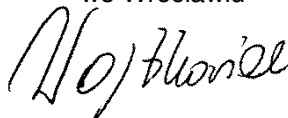
Publikacja składa się z dwóch części. W części wstępnej – opisowej prezentowane są informacje ogólne o Euroregionie, dotyczące zwłaszcza jego powstania, statusu, podstaw prawnych i instytucjonalnych, celów funkcjonowania i zakresu działania, a także opisy grup roboczych.

Zasadniczą, drugą część publikacji stanowią tablice statystyczne, w których zaprezentowano informacje dotyczące m.in. zagadnień z zakresu demografii, mieszkalnictwa, opieki medycznej, rynku pracy, gospodarki i rolnictwa. Dane liczbowe uzupełnione są komentarzami oraz ilustracją graficzną w formie kartogramów i wykresów.

Należy podkreślić, że powstanie publikacji nie byłoby możliwe bez dobrej współpracy i wsparcia ze strony sekretariatów wszystkich krajowych części Euroregionu, których przedstawiciele są autorami części opisowej publikacji. Szczególne podziękowania kierujemy do koordynatorów oraz przewodniczących grup roboczych.

Wyrażamy nadzieję, że niniejsza publikacja dostarczy Państwu wielu interesujących i przydatnych informacji o sytuacji na pograniczu polsko-czesko-niemieckim, a także o Euroregionie Nysa, który od dwudziestu lat inicjuje i wspiera współpracę transgraniczną w tym regionie.

Dyrektor Urzędu Statystycznego
we Wrocławiu

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Preface

We are glad to present to you a publication worked out to celebrate the twentieth anniversary of starting Euroregion Nysa – the first euroregion in Central-Eastern Europe. The main objective of the publication is to provide sectional statistical information illustrating the state of socio-economic development of Polish-Czech-German borderland which cooperates as part of Euroregion Nysa. Additionally, the aim is to show tendencies of changes of described phenomena in years 1991-2010.

This study was made as a result of cooperation of statisticians from the Czech Statistical Office – Branch in Liberec, the National Statistical Office of Saxony and the Statistical Office in Wrocław, whose representatives cooperate within the working group ‘Statistics’, one of the seventeen groups operating within the structure of Euroregion Nysa.

The publication consists of two parts. The first descriptive part presents general information on Euroregion, which especially relate to its foundation, status, legal and institutional basis, objectives of functioning and the scope of activity, as well as the descriptions of working groups.

The fundamental, second part of this publication contains statistical tables, which have been preceded with methodological notes where one can find information on, i.a. problems relating to demography, housing, medical care, labour market, industry and agriculture. Numerical data were supplemented by comments and graphical illustration in the form of graphs and charts.

It should be stressed that the very completing of the publication would not be possible without good cooperation and support of secretariats of all national parts of the Euroregion, whose representatives are the authors of the descriptive part. Our special thanks go to coordinators and leaders of working groups.

We do hope that this publication will provide you with a lot of interesting and useful information on the situation at the Polish-Czech-German borderland as well as on Euroregion Nysa, which has been initiating and supporting transborder cooperation in this region for twenty years.

*Director of the Statistical Office
in Wrocław*

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Spis treści

Przedmowa	3
Spis tablic	7
Spis map, kartogramów i wykresów	9
Uwagi ogólne	11
Uwagi metodologiczne	13
1. Historia powstania Euroregionu Nysa, cele i formy współpracy	18
1.1. Eksperyment, który się sprawdził	18
1.2. Grupy robocze	22
2. Wybrane dane statystyczne o Euroregionie Nysa	33
2.1. Ludność i powierzchnia	33
2.2. Warunki życia ludności, ochrona zdrowia i opieka społeczna	51
2.3. Kultura i turystyka	58
2.4. Podmioty gospodarki narodowej i rynek pracy	62
2.5. Rolnictwo	67

Contents

Preface	3
List of tables	7
List of maps, cartograms and charts	9
General notes	11
Methodological notes	13
1. History of starting Nysa Euroregion, objectives and forms of cooperations	18
1.1. Experiment that worked out	18
1.2. Working groups	22
2. Selected statistical data on Nysa Euroregion	33
2.1. Population and area	33
2.2. Living conditions of the population, health care and social welfare	51
2.3. Culture and tourism	58
2.4. Entities of the national economy and labour market	62
2.5. Agriculture	67

Spis tablic

	Tabl.	Str.
2. Wybrane dane statystyczne o Euroregionie Nysa		
2.1. Ludność i powierzchnia		
Euroregion Nysa na tle innych euroregionów w 2010 r.	1	33
Ludność według wielkości gmin	2	36
Ludność	3	38
Ludność według wieku	4	39
Dzieci	5	40
Ludność według grup wieku	6	41
Prognoza ludności	7	42
Ruch naturalny ludności	8	43
Zgony według wybranych przyczyn	9	44
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały	10	46
Migracje międzypowiatowe ludności na pobyt stały	11	47
Migracje międzygminne ludności na pobyt stały	12	48
Małżeństwa i rozwody	13	50
2.2. Warunki życia ludności, ochrona zdrowia i opieka społeczna		
Zasoby mieszkaniowe	14	51
Budynki i mieszkania oddane do użytkowania	15	52
Lekarze i lekarze dentyści	16	53
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	17	54
Dzieci w żłobkach i przedszkolach w 2010 r.	18	55
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	19	55
Wskaźniki cen wybranych grup towarów i usług konsumpcyjnych (2005=100)	20	56
2.3. Kultura i turystyka		
Kina, teatry i biblioteki	21	58
Biblioteki publiczne	22	59
Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania	23	60
Wskaźniki intensywności ruchu turystycznego	24	61
2.4. Podmioty gospodarki narodowej i rynek pracy		
Zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej według sekcji	25	62
Zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej według liczby pracujących	26	63
Pracujący według sekcji	27	64
Bezrobotni zarejestrowani	28	66
2.5. Rolnictwo		
Powierzchnia gruntów według kierunków wykorzystania	29	67
Powierzchnia zasiewów	30	68
Plony ziemiopłodów	31	69
Pogłowie zwierząt	32	70

List of tables

	Tabl.	Page
2. Selected statistical data about Nysa Euroregion		
2.1. Population and area		
Nysa Euroregion against the background of other euroregions in 2010	1	33
Population by size of municipalities	2	36
Population	3	38
Population by age	4	39
Children	5	40
Population by age group	6	41
Population projection	7	42
Vital statistics of population	8	43
Deaths by selected causes	9	44
International migration of population for permanent residence.....	10	46
Interpowiat migration of population for permanent residence	11	47
Intermunicipalities migration of population for permanent residence	12	48
Marriages and divorces	13	50
2.2. Living conditions of the population, health care and social welfare		
Dwelling stocks	14	51
Buildings and dwellings completed	15	52
Doctors and dentists	16	53
Health care and social welfare	17	54
Children in nurseries and nursery schools in 2010	18	55
Average monthly gross wages and salaries	19	55
Prices indices of selected groups of consumer goods and services (2005=100)	20	56
2.3. Culture and tourism		
Cinemas, theatres and libraries	21	58
Public libraries	22	59
Collective tourist accommodation establishments	23	60
Tourist traffic density indices	24	61
2.4. Entities of the national economy and labour market		
Recorded entities of the national economy by sections	25	62
Recorded entities of the national economy by number of employed persons	26	63
Employed persons by sections	27	64
Registered unemployed persons	28	66
2.5. Agriculture		
Area by directions of use	29	67
Sown area	30	68
Yields	31	69
Livestock population	32	70

Spis map, kartogramów i wykresów

		Str.
MAPY		
Euroregion Neisse-Nisa-Nysa w 2010 r.	1	32/33
Euroregion Neisse-Nisa-Nysa w latach 1991-2005	2	32/33
KARTOGRAMY		
Gęstość zaludnienia w 2010 r.	1	38/39
Udział ludności w wieku 14 lat i mniej w ogólnej liczbie ludności w 2010 r.	2	38/39
Udział ludności w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2010 r.	3	40/41
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2010 r.	4	40/41
Udział zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi w ogólnej liczbie zgonów w 2009 r.	5	44/45
Udział zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów w 2009 r.	6	44/45
Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności w 2010 r.	7	46/47
Saldo migracji międzypowiatowych na 1000 ludności w 2010 r.	8	46/47
Małżeństwa na 1000 ludności w 2010 r.	9	50/51
Rozwody na 1000 ludności w 2010 r.	10	50/51
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w 2010 r.	11	52/53
Ludność na 1 aptekę w 2010 r.	12	52/53
Miejsca noclegowe na 100 ludności (wskaźnik Baretje'a) w 2010 r.	13	60/61
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2010 r.	14	60/61
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w wieku 24 lata i mniej w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2010 r.	15	66/67
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w wieku 55 lat i więcej w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2010 r.	16	66/67
Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni w 2010 r.	17	68/69
Udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych w ogólnej powierzchni w 2010 r.	18	68/69
WYKRESY		
Gminy członkowskie Euroregionu Nysa według wielkości	1	37
Struktura ludności według wieku w 2010 r.	2	40
Ludność w 2010 r. (1991=100)	3	41
Prognoza liczby ludności	4	43
Struktura zgonów według wybranych przyczyn w 2009 r.	5	45
Saldo migracji zagranicznych ludności na pobyt stały	6	47
Saldo migracji międzypowiatowych ludności na pobyt stały	7	48
Migracje międzygminne ludności na pobyt stały	8	49
Budynki oddane do użytkowania	9	52
Lekarze	10	54
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	11	56
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych	12	57
Wskaźniki cen wybranych grup towarów i usług konsumpcyjnych w 2010 r. (2005=100)	13	57
Kina	14	58
Biblioteki publiczne	15	59
Udzielone noclegi	16	61
Zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej według sekcji	17	63
Pracujący według sekcji	18	65

List of maps, cartogramms and charts

	Page
MAPS	
<i>Euroregion Nisse-Nisa-Nysa in 2010</i>	1 32/33
<i>Euroregion Nisse-Nisa-Nysa 1991-2005</i>	2 32/33
CARTOGRAMMS	
<i>Population density in 2010</i>	1 38/39
<i>Percentage of population aged 14 and less in general number of population in 2010</i> ...	2 38/39
<i>Percentage of population aged 60 and more in general number of population in 2010</i> .	3 40/41
<i>Natural increase per 1000 population in 2010</i>	4 40/41
<i>Percentage of deaths due to neoplasms in general number of deaths in 2009</i>	5 44/45
<i>Percentage of deaths due to diseases of the circulatory system in general number of deaths in 2009</i>	6 44/45
<i>External net migration per 1000 population in 2010</i>	7 46/47
<i>Interpowiat net migration per 1000 population in 2010</i>	8 46/47
<i>Marriages per 1000 population in 2010</i>	9 50/51
<i>Divorces per 1000 population in 2010</i>	10 50/51
<i>Average usable floor space per completed dwelling in 2010</i>	11 52/53
<i>Population per pharmacy in 2010</i>	12 52/53
<i>Number of beds per 100 population (index by Baretje'a) 2010</i>	13 60/61
<i>Registered unemployment rate in 2010</i>	14 60/61
<i>Percentage of registered unemployed persons at the age of 24 and less in general number of unemployed in 2010</i>	15 66/67
<i>Percentage of registered unemployed persons at the age 55 and more in general number of unemployed in 2010</i>	16 66/67
<i>Percentage of agricultural land in total area in 2010</i>	17 68/69
<i>Percentage of forest land as well as woody and bushy land in total area in 2010</i>	18 68/69
CHARTS	
<i>Municipalities – members of Nysa Euroregion by size</i>	1 37
<i>Structure of population by age in 2010</i>	2 40
<i>The population in 2010 (1991=100)</i>	3 41
<i>Population projection</i>	4 43
<i>Structure of deaths by selected causes in 2009</i>	5 45
<i>External net migration of population for permanent residence</i>	6 47
<i>Interpowiat net migration of population for permanent residence</i>	7 48
<i>Intergminas migration of population for permanent residence</i>	8 49
<i>Buildings completed</i>	9 52
<i>Doctors</i>	10 54
<i>Average monthly gross wages and salaries</i>	11 56
<i>Prices index of consumer goods and services</i>	12 57
<i>Prices indices of selected groups of consumer goods and services in 2010 (2005=100)</i>	13 57
<i>Cinemas</i>	14 58
<i>Public libraries</i>	15 59
<i>Night spent (overnight stay)</i>	16 61
<i>Recorded entities of the national economy by sections</i>	17 63
<i>Employed persons by sections</i>	18 65

Uwagi ogólne

1. Informacje statystyczne o polskiej części Euroregionu pochodzą z zasobów Banku Danych Lokalnych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu. Dane statystyczne o części czeskiej uzyskano z Przedstawicielstwa Okręgowego w Libercu Czeskiego Urzędu Statystycznego, o części saksońskiej z Krajowego Urzędu Statystycznego Saksonii w Kamenz.
2. Dane w tablicach 2-32 naliczone są według stanu organizacyjnego Euroregionu Nysa w dniu 31 XII 2010 r.
3. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
4. Przy przeliczeniach danych strony polskiej według stanu w końcu roku na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczeniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności) – według stanu w dniu 30 VI.

Znaki umowne

- Kreska (–) - zjawisko nie wystąpiło
- Zero (0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5
(0,0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05
- Kropka (.) - zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych
- Znak (x) - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe
- „W tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

Sekcje Polskiej Klasyfikacji Działalności 2004

- A Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo
- B Rybactwo
- C Górnictwo
- D Przetwórstwo przemysłowe
- E Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę
- F Budownictwo
- G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego
- H Hotele i restauracje
- I Transport, gospodarka magazynowa i łączność
- J Pośrednictwo finansowe
- K Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej
- L Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne
- M Edukacja
- N Ochrona zdrowia i pomoc społeczna
- O Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała
- P Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
- Q Organizacje i zespoły eksterytorialne

Przyczyny zgonów według Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych – X Rewizja

- Choroby zakaźne i pasożytnicze (A00 - B99)
- Nowotwory (C00 - D48)
- Choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz niektóre choroby przebiegające z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych (D50 - D89)
- Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej (E00 - E90)
- Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (F01 - F99)
- Choroby układu nerwowego (G00 - G99)
- Choroby oka i przydatków oka (H00 - H59)
- Choroby ucha i wyrostka sutkowatego (H60 - H93)
- Choroby układu krążenia (I00 - I99)
- Choroby układu oddechowego (J00 - J99)
- Choroby układu trawiennego (K00 - K93)
- Choroby skóry i tkanki podskórnej (L00 - L99)
- Choroby układu kostno-stawowego, mięśni oraz tkanki łącznej (M00 - M99)
- Choroby układu moczowo-płciowego (N00 - N99)
- Ciąża, poród i połóg (O00 - O99)
- Niektóre stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym (P00 - P96)
- Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe (Q00 - Q99)
- Objawy, cechy chorobowe i nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane (R00 - R99)
- Urazy i zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych (S00 - T98)
- Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu (V01 - Y98)

Uwagi metodologiczne

W danych o **ruchu naturalnym** ludności w podziale terytorialnym zaprezentowano: małżeństwa w *Polsce i Republice Czeskiej* – według miejsca zameldowania męża przed ślubem, w *Niemczech* – według miejsca rejestracji związku; rozwody – w *Polsce* według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo, w *Republice Czeskiej* według ostatniego wspólnego miejsca zameldowania; urodzenia – według miejsca zameldowania matki noworodka; zgony – według miejsca zameldowania osoby zmarłej.

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności zameldowanej na pobyt stały (według stanu: w *Polsce* w dniu 30 VI, w *Republice Czeskiej* w dniu 1 VII).

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Migracje wewnętrzne – zmiany miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy, w tym w przypadku gmin miejsko-wiejskich w *Polsce* , zmiany miejsca zamieszkania w obrębie gminy, z terenów wiejskich na miejskie lub odwrotnie.

Fakt przybycia (tj. zameldowania) do danej jednostki administracyjnej w celu zamieszkania określa się mianem napływu migracyjnego (wędrówkowego), wyjazdu w celu zamieszkania w innej jednostce, mianem odpływu migracyjnego (wędrówkowego).

Ze względu na charakter przebywania wyróżnia się migracje:

- na pobyt stały – związane z dokonaniem zameldowania na pobyt stały,
- na pobyt czasowy – trwające dłużej niż 3 miesiące; w *statystyce czeskiej i niemieckiej* nie są badane migracje na okres od 3 do 12 miesięcy.

Migracje zagraniczne ludności są to wyjazdy poza granicę kraju zamieszkania, a tym samym przyjazdy do danego kraju w celu osiedlenia się. Według definicji rekomendowanych przez ONZ i Unię Europejską wyróżnia się:

- migracje krótkookresowe – przebywanie poza granicami kraju poniżej 1 roku,
- migracje długookresowe – przebywanie poza granicami kraju rok i dłużej, a więc również wyjazdy za granicę (przyjazdy z zagranicy) na pobyt stały.

Mieszkanie to lokal składający się z jednej lub kilku izb i pomieszczeń pomocniczych, przeznaczony na stały pobyt osób – wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych; konstrukcyjnie wydzielony trwałymi ścianami w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

W *Polsce*   **izba** to pomieszczenie w mieszkaniu, oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, o powierzchni nie mniejszej niż 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku; za izbę uważa się nie tylko pokoje, ale również kuchnie spełniające powyższe kryteria. Nie uznaje się za izby – bez względu na wielkość powierzchni i sposób oświetlenia – przedpokojów, holi, łazienek, ubikacji, spiżarni, werand, ganków, schowków itp.

W *Republice Czeskiej* izba to pomieszczenie z bezpośrednim oświetleniem i wentylacją, o powierzchni co najmniej 8 m², które może być bezpośrednio lub pośrednio ogrzewane i które jest przeznaczone do zamieszkiwania przez cały rok.

W *Niemczech* izba to pomieszczenie przeznaczone do celów mieszkalnych o minimalnej powierzchni 6m². Izbami są pokoje jak i kuchnie (również o powierzchni mniejszej niż 6 m²), nie są izbami pomieszczenia takie jak: schowki, spiżarnie, łazienki, toalety, korytarze itp.

W Polsce i w Niemczech **powierzchnia użytkowa mieszkania** to suma powierzchni wszystkich pomieszczeń w mieszkaniu lub budynku mieszkalnym, w którym znajduje się tylko jedno mieszkanie, tj. pokoi, kuchni, spiżarni, przedpokoi, alków, holi, korytarzy, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy, ganku, garderoby oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnym i gospodarczym potrzebom mieszkańców bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania (m. in. pracownie artystyczne, pomieszczenia rekreacyjne itp.). Do powierzchni użytkowej mieszkań nie zalicza się powierzchni: balkonów (w Niemczech wlicza się połowę ich powierzchni), tarasów, loggi, antresoli, pralni, suszarni, wózkowni, strychów, piwnic i komórek przeznaczonych na przechowywanie opału, a także garaży, hydroforni i kotłowni. W Polsce w budynkach typu wiejskiego do powierzchni użytkowej mieszkania z reguły wlicza się powierzchnię sieni. Nie uznaje się sieni za część składową mieszkania i nie wlicza się jej powierzchni do powierzchni użytkowej mieszkania tylko wówczas, gdy:

- sień łączy część mieszkalną budynku z częścią inwentarską lub gospodarczą,
- oprócz sieni znajduje się na tej samej kondygnacji przedpokój,
- w budynku znajduje się więcej niż jedno mieszkanie, a sień użytkowana jest wspólnie jako ogólnodostępny korytarz.

Powierzchnię schodów znajdujących się w budynku indywidualnym wlicza się do powierzchni użytkowej mieszkania jeżeli w budynku znajduje się tylko jedno mieszkanie, nie wlicza się zaś, gdy w budynku znajduje się dwa lub więcej mieszkań; schody i powierzchnie pod nimi uznaje się wówczas za część ogólnokomunikacyjną.

W budynkach indywidualnych będących w budowie, ale już w części zamieszkałych, w powierzchni użytkowej mieszkania uwzględnia się tylko powierzchnię pokoi i pomieszczeń pomocniczych wykończonych.

W Republice Czeskiej powierzchnia mieszkalna to powierzchnia podłóg zamieszkiwanych pomieszczeń i część powierzchni kuchni, która jest większa niż 12 m². W przypadku mieszkania, które składa się z jednego pokoju – zamieszkiwanej kuchni, część mieszkalną powierzchni mieszkania tworzy powierzchnia całego tego pomieszczenia. Do mieszkalnej powierzchni mieszkania, a także do ilości izb mieszkalnych nie są wliczane pozostałe lokale mieszkania przeznaczone do celów służbowych czy do prowadzenia działalności gospodarczej. Te pomieszczenia mieszkania zalicza się do pozostałych lokali mieszkania. Powierzchnia całkowita mieszkania jest sumą powierzchni izb mieszkalnych, kuchni i pozostałych lokali mieszkania.

W Polsce **apteki ogólnodostępne** nie obejmują aptek szpitalnych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej, które działają na potrzeby tych zakładów. **Punkty apteczne** są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Punkt apteczny może być prowadzony przez farmaceutę z rocznym stażem lub technika farmaceutycznego z trzyletnim stażem pracy w aptekach ogólnodostępnych. Zgodnie z metodologią stosowaną w Republice Czeskiej liczbę aptek podaje się łącznie z punktami aptecznymi.

Dane o **łóżkach** w zakładach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla chorych (z pełnym wyposażeniem), zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie. Dane o łóżkach w szpitalach ogólnych nie obejmują miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków oraz miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych.

W Niemczech do łóżek w szpitalach nie zalicza się łóżek dla zdrowych noworodków oraz łóżek służących do badania pacjentów.

W Polsce **domy i zakłady pomocy społecznej** obejmują stacjonarne placówki takie jak: domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy, placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym, w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej, środowiskowe domy samopomocy i inne ośrodki dla osób z zaburzeniami psychicznymi, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, noclegownie, schroniska i domy dla bezdomnych oraz pozostałe tj. placówki typu centrum wsparcia rodziny, centrum interwencji kryzysowej, udzielające wsparcia, w tym schronienia osobom i rodzinom w stanie kryzysu.

W *Republice Czeskiej i w Niemczech* do stacjonarnych placówek pomocy społecznej zalicza się: placówki pomocy społecznej dla dorosłych, placówki pomocy społecznej dla młodzieży, placówki dla osób w podeszłym wieku, domy emerytów, domy opieki oraz pozostałe placówki (Caritas, domy dla azylantów, domy dziecka, domy dla matek z dziećmi, mieszkania socjalne itp.). Placówki te mogą być zarządzane przez samorządy gminne, osoby fizyczne lub kościoły.

W *Republice Czeskiej* placówki pomocy społecznej dzielą się na: domy seniorów, dzienne ośrodki wsparcia, tygodniowe ośrodki wsparcia, domy dla osób niepełnosprawnych, domy opieki i inne placówki świadczące usługi socjalne. Źródłem informacji na temat opieki społecznej jest Ministerstwo Pracy i Spraw Społecznych.

Biblioteka to jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinventoryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych liczący co najmniej 300 jednostek inwentarзовych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany. W *definicji czeskiej* nie określa się minimalnej liczby jednostek inwentarзовych, natomiast do zbiorów oprócz książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych zalicza się również: mapy, grafiki, płyty analogowe, płyty CD, mikrofilmy itp.

Obiekty noclegowe turystyki to każde miejsce zakwaterowania, w którym regularnie bądź sporadycznie nocują turyści. Obiekty noclegowe w Polsce dzieli się na turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz turystyczne obiekty indywidualnego zakwaterowania. W pierwszej grupie znajdują się: hotele, motele, pensjonaty, domy wycieczkowe, schroniska (szkolne i młodzieżowe), ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, zakłady uzdrowiskowe i inne. Do drugiej grupy zaliczamy pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne.

W *Republice Czeskiej* do obiektów turystycznych zalicza się obiekty dysponujące co najmniej pięcioma pokojami lub dziesięcioma łóżkami, które w sposób regularny lub nieregularny zapewniają czasowe zakwaterowanie dla turystów (w tym dzieci) w czasie wakacji, wycieczek, pobyków leczniczych (spa), podróży służbowych, szkoleń, kursów, kongresów, sympozjów, zielonych szkół dla dzieci, obozów letnich i zimowych dla dzieci. Są one podzielone na kategorie, określające rodzaj zakwaterowania oraz wymogi dotyczące wyposażenia, poziomu i zakresu usług związanych z pobytem w obiekcie noclegowym. Do obiektów turystycznych zalicza się: hotele, hotele garni (obiekty noclegowe zapewniające usługi takie same jak hotel odpowiedniej klasy, jednak z ograniczonym zakresem usług gastronomicznych – na ogół tylko śniadanie), motele, botele (specjalny rodzaj motelu – obiekt noclegowy znajdujący się w zakotwiczonym na stałe statku pasażerskim), pensjonaty, kwatery prywatne, kempingi, pensjonaty i inne obiekty.

W *Niemczech* do obiektów turystycznych (całorocznych bądź sezonowych – czynnych w dniu 31 lipca danego roku) zalicza się obiekty dysponujące co najmniej 8 miejscami noclegowymi. Wśród obiektów turystycznych wyróżnia się: hotele, hotele garni, motele, pensjonaty, schroniska i schroniska młodzieżowe, domy wypoczynkowe i wczasowe, ośrodki konferencyjne, domy i mieszkania letniskowe, ośrodki (kliniki) rehabilitacyjne. Do obiektów turystycznych nie zalicza się kempingów.

Hotel w *Polsce i Republice Czeskiej* to obiekt hotelarski zlokalizowany głównie w zabudowie miejskiej, dysponujący co najmniej 10 pokojami, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczący szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy hotel musi świadczyć usługi gastronomiczne. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

W *Niemczech* hotel to obiekt noclegowy ogólnie dostępny, posiadający restaurację dostępną także dla osób nie korzystających z noclegów, z reguły wyposażony w pomieszczenia dodatkowe (sale konferencyjne, urządzenia sportowe, rekreacyjne). Minimalna liczba miejsc noclegowych (pokoi) nie jest określona.

W *Polsce* **pensjonat** to obiekt hotelarski, który świadczy usługi hotelarskie łącznie z całodziennym wyżywieniem i dysponuje co najmniej 7 pokojami. Musi świadczyć usługi gastro-

miczne. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii pensjonatów: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

W *Republice Czeskiej* pensjonat jest obiektem, który posiada co najmniej 5 pokoi dla gości, świadczącym usługi gastronomiczne i uzupełniające na nieco niższym poziomie niż hotel tej samej kategorii i noclegowe na poziomie porównywalnym.

W *Polsce* **kemping** to teren zwykle zadrzewiony, strzeżony, oświetlony, mający stałą obsługę recepcyjną i wyposażony w urządzenia (sanitarne, gastronomiczne, rekreacyjne) umożliwiające turystom nocleg w namiotach, mieszkalnych przyczepach samochodowych, a także przyrządzanie posiłków oraz parkowanie pojazdów samochodowych. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług, kempingi dzieli się na cztery kategorie: najwyższa – 4 gwiazdki, najniższa – 1 gwiazdka.

W *Republice Czeskiej* kemping jest obiektem umożliwiającym tymczasowe zakwaterowanie gości we własnym sprzęcie do nocowania (namiot, przyczepa, itp.) lub w domkach kempingowych, bungalowach itp.

W *Niemczech* kemping to teren ogrodzony, ogólnie dostępny do czasowego wykorzystania w celu postawienia samochodu, namiotu lub przyczepy mieszkalnej, dysponujący co najmniej 4 miejscami.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą. W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej.

W *Niemczech* przedsiębiorstwo (podmiot gospodarczy) to najmniejsza samodzielna prawnie jednostka objęta obowiązkiem prowadzenia dokumentacji księgowej i sporządzania bilansu wynikającym z przepisów prawnych regulujących działalność handlową lub/i działalność podlegającą opodatkowaniu. Według przepisów (§ 2 Abs. 1 UStG) przedsiębiorcą jest osoba prowadząca samodzielnie działalność gospodarczą lub zawodową. W danych statystycznych na temat podmiotów objętych podatkiem obrotowym ujęte są tylko te podmioty, które składają w urządzie skarbowym kwartalne bądź miesięczne sprawozdania (meldunki) o podatku obrotowym. Wszystkie podmioty są przyporządkowane do właściwej sekcji gospodarki zgodnie z przeważającym rodzajem działalności.

W *Republice Czeskiej* źródłem informacji o podmiotach gospodarczych jest Rejestr Podmiotów Gospodarczych (Registr ekonomických subjektů – RES) prowadzony przez Czeski Urząd Statystyczny na podstawie ustawy nr 89/1995 Sb. Rejestracji podlegają osoby prawne i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Osoby prawne obejmują: stowarzyszenia osób fizycznych lub prawnych, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego oraz inne jednostki określone przez ustawę, a także spółki prawa handlowego, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki komandytowe i spółki akcyjne. Do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zalicza się m.in.: osoby prowadzące działalność podlegającą przepisom ustawy o handlu, rolników indywidualnych, przedsiębiorców rolnych nie posiadających osobowości prawnej i osoby fizyczne prowadzące inną działalność gospodarczą podlegającą szczególnym uregulowaniom prawnym.

Bezrobotni zarejestrowani w *Polsce* to osoby niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub przystępujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły lub szkół wyższych gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ukończyły 18 lat,
- nie ukończyły: kobiety – 60 lat, mężczyźni – 65 lat,

- nie nabyły prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej nie pobierają świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- nie są właścicielami lub posiadaczami (samoistnymi lub zależnymi) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych, nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie posiadają wpisu do ewidencji działalności gospodarczej albo nie podlegają na podstawie odrębnych przepisów obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- nie są tymczasowo aresztowane lub nie odbywają kary pozbawienia wolności,
- nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobierają na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
- nie pobierają na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania;
- nie pobierają po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego.

W Niemczech bezrobotni to osoby które czasowo nie są zatrudnione lub są zatrudnione w niewielkim wymiarze czasu, nie są uczniami, studentami ani uczestnikami działań aktywnej polityki rynku pracy; szukają zatrudnienia podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia i są do dyspozycji Agencji Pracy, są w wieku od 15 do 65 lat, nie posiadają schorzeń uniemożliwiających podjęcie pracy, są zarejestrowane w Agencji Pracy jako osoby bezrobotne, są gotowe wejść w stosunek pracy na więcej niż 7 dni kalendarzowych i podjąć pracę w wymiarze minimum 15 godzin tygodniowo.

W Republice Czeskiej dane o bezrobotnych pochodzą z systemu informacyjnego Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych. Bezrobotni to osoby ubiegające się o pracę, zameldowane na pobyt stały, które nie są zatrudnione, nie pracują na własny rachunek, są zarejestrowane w urzędzie pracy jako poszukujące zatrudnienia.

1. Historia powstania Euroregionu Nysa, cele i formy współpracy

1.1. Eksperyment, który się sprawdził

Jak to się zaczęło ?

Pierwsze pomysły o stworzeniu na polsko-czesko-niemieckim pograniczu jakiejś mniej lub bardziej „zinstytucjonalizowanej” formy współpracy pojawiły się w końcu 1990 r. Był to naturalny efekt sytuacji, jaką tworzył tamten szczególny czas. Realia w strefach przygranicznych zmieniały się. I to radykalnie. Tu, gdzie przez długie dziesięciolecia mieliśmy „granice pokoju” (Odra-Nysa) czy „granice przyjaźni” (grzbiet Karonoszy), będące w istocie kordonami zbrojnie strzeżonymi z obydwu stron, wszystko co wcześniej było nie do pomyślenia, nagle z dnia na dzień stawało się możliwe. Wystarczy wspomnieć jak błyskawicznie rozwijał się najprostszy przygraniczny handel, gdzie sklepową ladę zastępowały najpierw łóżka turystyczne, a zaraz potem słynne „szczęki”. Wobec sąsiada zza miedzy zaczęła się pojawiać zwykła ludzka ciekawość, często ze spontanicznością jeszcze niedawno całkiem nieznaną. Zresztą komunistycznego rytuału i fasadowych form współpracy nie było już komu kontynuować, bo zmiany rychło objęły także eksponentów lokalnej władzy. Demokratycznie wybrany burmistrz, dobrze bo po obywatelsku rozumiejący swój mandat, szybko znajdował drogę do swego odpowiednika po drugiej stronie granicy i wspólny z nim język. Łączyły ich związki nie tylko geograficzno-historyczne. Jeszcze bardziej te problemy, co do których jasne było, że rozwiązywać je można tylko wspólnie: niedrożność przejść granicznych, braki w infrastrukturze, problemy rynku pracy, przestępczość przygraniczna. To wszystko było oczywiście bardzo ważne. Ale w tym rejonie Europy na plan pierwszy musiał wysunąć się problem zaniedbań i zagrożeń ekologicznych na skalę gdzie indziej nie spotykana. Miasta, które zainicjowały tworzenie trójstronnej wspólnoty: niemieckie Zittau i Görlitz, polska Bogatynia i Zgorzelec, czeski Hradec nad Morawami i Nysa, Liberec i inne, leżały przecież w samym centrum obszaru zwanego wtedy „Czarnym Trójkątem”, „Trójkątem Siarkowym” czy wręcz (jak w 1990 r., pomijając eufemizmy, pisał DER SPIEGEL) „Trójkątem Śmierci”. Były tu więc problemy, których ranga daleko wykraczała poza kompetencje gmin czy możliwości państwowej administracji na poziomie regionu. A działać było trzeba i to zdecydowanie. Dziś warto przypomnieć, że to ówczesny wojewoda jeleniogórski Jerzy Nalichowski, były działacz „Solidarności”, szczególnie mocno i skutecznie zaangażował się w kontakty z gminami i z tymi wszystkimi gremiami, którym problemy regionu były znane i które widziały szansę, jaką tworzy wspólnota interesów, która owocuje dużą determinacją do działania ponad granicami. Tu, na południowo-zachodnich peryferiach naszego kraju inicjatywa ta nabierała wigo-ru, choć nie dla wszystkich było jasne, jakie wartości z sobą niesie. Na wojewodę Nalichowskiego, gdy szukał dla niej wsparcia w stolicy, pohukiwano w wysokich urzędach, że mu się zachciewa prywatnej polityki zagranicznej. Mało kto dziś pamięta, że jeszcze dwa lata później doszło w Sejmie do bezprecedensowego wydarzenia. Oto polski parlament nie przyjął informacji ministra spraw zagranicznych prof. Krzysztofa Skubiszewskiego o rodzących się na polskich granicach pierwszych euroregionalnych wspólnotach. Tak to wtedy wyglądało w optyce nieufnych polityków, głównie warszawskich, podczas gdy tu, na poziomie lokalnym idea rozwijała się w najlepsze. W efekcie trzeba dziś powiedzieć, że nasze wyjątkowe „5 minut w historii” zostało tu naprawdę dobrze wykorzystane. Od początku bowiem sprzyjały temu zarówno specyficzny klimat czasu

wielkich zmian, aktywność kluczowych aktorów publicznej sceny, jak i postawy ludzi ze świata kultury, nauki i mediów, tworzącego się trzeciego sektora itp. W konsekwencji, gdy pod patronatem trzech prezydentów: Havla, von Weizsäckera i Wałęsy w dniach 23-25 maja 1991 r. została zorganizowana konferencja „Dreiländereck” w Żytawie (Zittau) – łącznie wzięło w niej udział blisko 400 uczestników, reprezentujących wszystkie sektory, różne środowiska i grupy wiekowe z Polski, Niemiec i Czech (wówczas jeszcze – Czechosłowacji). Efektem było uchwalenie wspólnego memorandum, w którym po raz pierwszy zapowiedziano utworzenie „euroregionu”. W rzeczywistości w tym czasie było to jeszcze określenie egzotyczne. Mało kto wiedział, czym są takie wspólnoty działające w zachodniej Europie od początku lat 60-tych. Inna rzecz, że tu, na gruzach „real-socjalizmu”, gdzie jeszcze niedawno życiem zbiorowym rządziły całkiem inne prawa, modele zachodnich euroregionów nie zawsze nadawały się do prostej aplikacji. Trzy uczestniczące strony podjęły to szczególne wyzwanie, uruchamiając pierwszy tego rodzaju eksperyment na obszarze byłego „bloku wschodniego”. 8 listopada 1991 r. w jeleniogórskim ratuszu, na pierwszej konferencji polskich gmin zainteresowanych tym projektem (było ich 23) wybrany został 10-osobowy konwent do przyszłej 3-stronnej Rady Euroregionu. Jego przewodniczącym został burmistrz Bogatyni Franciszek Zaborowski. Delegaci gmin zaakceptowali wojewodę Nalichowskiego, jako członka przyszłego Prezydium czyli „szczytu politycznego” Euroregionu, a niżej podpisanemu powierzono rolę wykonawczą - koordynatora ze strony polskiej. Moimi partnerami byli: Gerhard Watterott ze strony niemieckiej i Miroslav Matušek ze strony czeskiej. Dalsze działania potoczyły się w dużym tempie, tak że już 21 grudnia 1991 r. mogło się odbyć w Żytawie inauguracyjne posiedzenie 30-osobowej Rady, formalnie powołujące do życia Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. Ustalona została jego nazwa (strony dały sobie nawzajem prawo posługiwania się w niej tylko własną nazwą rzeki granicznej), postanowiono wspólnie opracować i w najbliższym czasie podpisać stosowne „porozumienie ramowe”, utworzono pierwszą strukturę grup roboczych. Najważniejsze cele ERN określało memorandum z inicjatywnej konferencji majowej. Za kanony funkcjonowania uznane zostały: równopartnerstwo, parytet, rotacja i konsens. Pierwszą redakcję „Porozumienia ramowego” trójstronna Rada Euroregionu uchwaliła podczas swojego drugiego posiedzenia, które odbyło się już niedługo po powstaniu ERN, bo w dniu 29 lutego 1992 r. w Libercu. Dodajmy, że kolejne, trzecie posiedzenie Rady – zgodnie z zasadą rotacji – odbyło się w Jeleniej Górze w dniu 3 października 1993 r., a jego głównym tematem było uchwalenie listy zadań każdej z trzech stron, które trójstronna wspólnota uznała wówczas za priorytetowe dla całego Euroregionu.

Warto raz jeszcze podkreślić, że pomyślności tego unikatowego eksperymentu sprzyjała niepowtarzalna atmosfera tamtego czasu, generująca postawy i zachowania charakterystyczne dla inicjatyw obywatelskich o dużym ładunku zbiorowej kreatywności. Ilustracją niech będzie przypomnienie, jak powstało graficzne logo Euroregionu Nysa. Gdy w 1992 r. na wniosek polskiej strony ogłoszony został powszechny konkurs, w krótkim czasie do sekretariatów w Libercu, Żytawie i Jeleniej Górze napłynęły łącznie 664 prace! Był to wyraźny sygnał iż idea Euroregionu zyskuje żywy, zdecydowanie pozytywny rezonans wśród jego mieszkańców. Dziś nie bez satysfakcji należy stwierdzić, że ten degradowany przez całe dziesięciolecie, wielokulturowy rejon Europy, wszedł z początkiem 90-tych lat XX stulecia, w swoją nową, pomyślną epokę historyczną.

Gdzie jesteśmy teraz?

Euroregion Nysa funkcjonujący początkowo jako amorficzna federacja polskich, czeskich i saksońskich miast, gmin i powiatów, których samorządy zadeklarowały w 1991 r. wolę współpracy, zorganizował się ostatecznie jako wspólnota trzech odrębnych, niejako bliźniaczych, krajowych stowarzyszeń zawiązanych na przestrzeni 1992 r. na prawie każdego z trzech krajów. Są to autonomiczne podmioty prawne, ale ich cele i ogólna formuła funkcjonowania wywiedzione zostały z treści wspólnego dokumentu, jakim było i jest „Ramowe Porozumienie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa”. Po stronie polskiej podmiotem współtworzącym wspólnotę ERN jest Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa. Każde z trzech stowarzyszeń w rytmie zgodnym z rytmem wyborów komunalnych w danym kraju, deleguje swoje 10-osobowe przedstawicielstwo do wspólnej Rady Euroregionu. Polityczne kierownictwo Euroregionu to jego trójstronne Prezydium, które tworzą liderzy trzech stowarzyszeń, zwani prezydentami strony czeskiej, niemieckiej i polskiej. Dziś są to: Martin Puta (CZ), Bernd Lange (DE) i wybrany na drugą już kadencję Piotr Roman (PL). Organem wykonawczym Euroregionu jest jego trójstronny Sekretariat. Tworzą go szefowie biur ERN w Libercu, Żytawie i Jeleniej Górze. Sekretarzami Euroregionu Nysa są: Jaroslav Zamecnik (CZ), Gerhard Watterott (DE) i Andrzej Jankowski (PL).

Podstawowy cel istnienia i funkcjonowania Euroregionu pozostał bez zmian. Generalnie, jest nim wszechstronna praca na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego oraz stałej poprawy warunków i jakości życia mieszkańców tych ziem. W Ramowym Porozumieniu w jego redakcji z 2004 r., a więc z roku, w którym Polska i Czechy stały się członkami Unii Europejskiej, wśród wspólnych celów i zadań Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa wymienione są m.in. :

- dalsze wszechstronne rozwijanie współpracy transgranicznej,
- promowanie Euroregionu jako atrakcyjnego, zintegrowanego obszaru turystyczno-urlopowego,
- wspieranie działań zgodnych z priorytetami Euroregionu, z wykorzystaniem unijnych funduszy i programów pomocowych.

Warto jednak zwrócić uwagę, że z chwilą gdy wszyscy trzej partnerzy znaleźli się w gronie państw członkowskich U.E. w dziejach ERN i w rozwijających się tu stale transgranicznych procesach integracyjnych – rozpoczął się kolejny ważny etap. Mówi o tym choćby zmiana charakteru „branżowych” roboczych struktur Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. W miejsce działających tu od początku grup roboczych pojawiły się euroregionalne zespoły eksperckie, zwane eureksami. O ile utworzone jeszcze w 1991 r. grupy robocze (których zresztą stale przybywało) były nie tylko płaszczyzną wymiany doświadczeń ale też naturalnym polem konfrontacji interesów, a nieraz swoistej „gry o swoje” każdej z trzech stron, to misja eureksów bazuje na myśleniu w kategoriach całej trójstronnej wspólnoty. Obecnie działa 17 takich ciał eksperckich, a ich zadaniem jest wypracowywanie w swoich specjalnościach projektów oraz rekomendacji do strategii całego Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Kolejną znaczącą nowością jest pojawienie się w unijnych uregulowaniach nowej formy współpracy transgranicznej, jaką stanowią tzw. Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej. Jest to formuła pozwalająca na tworzenie transgranicznie usytuowanych wspólnych podmiotów prawnych,

zakładanych bądź to dla konkretnych dziedzin działalności przy- i transgranicznej (placówki ochrony zdrowia, systemy transportu zbiorowego i in.), bądź też dla szerszego spektrum współpracy w różnych, ważnych dla lokalnych społeczności dziedzinach. Dana struktura EUWT zawiązywana jest na prawie tego z partnerskich krajów, w którym ma się znaleźć siedziba takiego podmiotu. Od ponad roku idea utworzenia EUWT na terenie Euroregionu Nysa jest przedmiotem wspólnych analiz i debat na poziomie trójstronnego Prezydium ERN.

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa obchodzi w 2011 r. swoje 20-lecie

Lata, które są za nami to czas konsekwentnej realizacji celów wytyczonych w maju 1991 r. Ale nie tylko. To także stała ewolucja formuły działania. Po drodze były sukcesy, ale też rozczarowania i niepowodzenia. Zmieniały się warunki zewnętrzne, pociągało to zmiany w bieżących priorytetach i w regułach gry, a w konsekwencji – także w tożsamości Euroregionu i w jego społecznym odbiorze. Ważnym etapem było najpierw pojawienie się programu Phare z istotną rolą ERN, od 1996 r. – współdystrybutora unijnych funduszy, a potem przyjęcie Polski i Czech do Unii Europejskiej, pojawienie się programu Interreg, a potem Europejskiej Współpracy Terytorialnej, mającej na lata 2007-2013 programy niemiecko-czeski, czesko-polski i polsko-niemiecki. Od 1996 r. Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa działa też skutecznie jako jedna z jednostek centralnych Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieżowej (tzw. „Jugendwerk”).

W międzyczasie wszedł w życie traktat z Schengen, a od niedawna nastąpiło pełne wewnętrzne otwarcie europejskiego rynku pracy. Proces przemian w Europie trwa nadal.

Dotychczasowe kierunki działania i konkretne projekty Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa to temat obszerny i wielowątkowy. Jest on udokumentowany w obfitych archiwaliach czy choćby w licznych już dyplomowych i magisterskich pracach studenckich, w badawczych dysertacjach naukowych, doktorskich i habilitacyjnych.

Korzyści wynikające z powstania Euroregionu Nysa są oczywiste i z pewnością można uznać, że podjęty 20 lat temu niełatwy eksperyment, sprawdził się.

Patrząc tylko z polskiej perspektywy – wymownie o tym świadczy i to, że w międzyczasie na wszystkich granicach Polski powstało 16 podobnych laboratoriów integracji europejskiej. Niektóre z nich miały możliwość korzystania z pionierskich doświadczeń Euroregionu Nysa.

Jacek Jakubiec

1.2. Grupy robocze

Jedną z ważniejszych form współpracy transgranicznej w Euroregionie Nysa jest współpraca ekspertów polskich, czeskich i niemieckich w ramach tzw. grup roboczych. Aktualnie funkcjonuje 17 takich grup, są to: Biblioteki, Gospodarka, Historia, Komunikacja drogowa, Komunikacja kolejowa, Kultura, Lasy, Ratownictwo medyczne, Równość szans, Statystyka, Szkolnictwo, Turystyka, Turystyka rowerowa, Woda – Czysta Nysa, Zabytki, Zdrowie publiczne, Zarządzanie kryzysowe. Poniżej przedstawiono krótkie opisy działań i dokonań poszczególnych grup roboczych oraz tzw. Forum Bezpieczeństwa.

Biblioteki

Współpraca transgraniczna bibliotekarzy z pogranicza Czech, Polski i Niemiec trwa już od ponad dziesięciu lat. Polega na utrzymywaniu stałych kontaktów pomiędzy pracownikami bibliotek. Podczas spotkań bibliotekarze wymieniają się doświadczeniami, materiałami informacyjnymi i bibliotecznymi, organizują konferencje i szkolenia, przygotowują wystawy, konkursy, planują wspólne przedsięwzięcia oraz na bieżąco analizują sytuację bibliotekarstwa w Euroregionie Nysa.

W odpowiedzi na oczekiwania mieszkańców pogranicza bibliotekarze skupieni w Grupie Ekspertów EUREX - Biblioteki podejmują liczne działania w dziedzinie kultury. Wśród nich istotną rolę odgrywają wspólnie przygotowane wydawnictwa: „Usługi informacyjne dla potrzeb Społeczeństwa. Biblioteki Euroregionów Nysa i Łaba” „Przewodnik: Biblioteki w Euroregionie Nysa”, „Biblioteka – Knihovna – Bibliothek”, które prezentują stan bibliotek, informują o ich działalności, pełnionych funkcjach, realizowanych zadaniach. Wydano między innymi przewodnik dla dzieci, jak korzystać z bibliotek w innych krajach Euroregionu Nysa oraz trójjęzyczny słowniczek pojęć związanych z obsługą czytelnika i korzystaniem z usług bibliotek. W 2011 r. biblioteka w Libercu, wspólnie z partnerami Niemiec i Polski wydała zbiór opowiadań dla dzieci „Zapomniane pisanki”, które w języku czeskim, niemieckim, polskim i górnołużyckim prezentują zwyczaje świąteczne obecne w życiu mieszkańców Euroregionu Nysa.

W 2000 r. ze środków Unii Europejskiej sfinansowano wyposażenie Biblioteki Naukowej w Libercu, którą uznaje się za przykład – symbol współpracy transgranicznej w Euroregionie. W 2009 r. ukończono rozbudowę Jeleniogórskiego Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej „Książnica Karkonoska”. Było to możliwe dzięki współpracy euroregionalnej i wsparciu partnerów z Niemiec.

Tradycyjnie, co dwa lata, organizowane są międzynarodowe konferencje bibliotekarzy Euroregionu Nysa. Poruszane są na nich aktualne problemy i tendencje bibliotekarstwa, omawiane nowe trendy, sukcesy bibliotek, zagrożenia wynikające ze stale zmieniających się zasad funkcjonowania i finansowania tych instytucji. Konferencje stają się też miejscem spotkań w większym gronie przedstawicieli tej grupy zawodowej. Podczas nich nawiązywane są nowe znajomości, inicjowane wspólne przedsięwzięcia, wymieniane doświadczenia.

Gospodarka

Siłą napędową współpracy przygranicznej jest poszukiwanie wspólnych interesów i korzyści gospodarczych. Nacisk położony jest na wzmocnienie konkurencyjności, regionalnej bazy gospodarczej oraz wspomaganie rozwoju nowych możliwości biznesowych. Małe i średnie przedsiębiorstwa w regionach przygranicznych funkcjonują w szczególnie niekorzystnych warunkach, wynikających z peryferyjnego usytuowania w narodowych systemach gospodarczych.

Współpraca gospodarcza w ramach Euroregionu Nysa oparta jest w szczególności na trójstronnych spotkaniach przedstawicieli Organizacji Samorządu Gospodarczego. Poszczególne samorządy pomagają sobie wzajemnie w poszukiwaniu konkretnych podmiotów zainteresowanych współpracą gospodarczą, pełnią funkcję punktów konsultacyjnych i doradczych w zakresie zakładania nowych przedsiębiorstw czy załatwiania spraw celnych. Po każdej stronie działa również wiele innych instytucji, agencji oraz spółek prywatnych mających na celu rozpowszechnianie informacji wśród potencjalnych inwestorów, pośrednictwo w nawiązywaniu kontaktów gospodarczych itp. Na rozwój współpracy gospodarczej w ramach Euroregionu Nysa wpływa pozytywnie również systematyczna wymiana danych statystycznych dotyczących poszczególnych części Euroregionu oraz rozpowszechnianie informacji nt. udanych przedsięwzięć w sferze gospodarczej.

W celu wyróżnienia i zwrócenia uwagi na osoby, instytucje i ich projekty, które przyczyniają się do poprawy współpracy transgranicznej na terenie Euroregionu Nysa, od 2003 r. przyznawana jest corocznie nagroda za najlepszą innowację oraz najlepszą współpracę transgraniczną w ramach konkursu „Nagroda Innowacji”. Uroczysta gala połączona z wręczaniem nagród odbywa się tradycyjnie w związku z rocznicą założenia Euroregionu Nysa, tj. 21 grudnia danego roku lub w okolicach tej daty. Więcej informacji na ten temat można znaleźć na: www.best-innovation.com. Od 2008 r. najlepsze osiągnięcia oceniane są również w ramach międzynarodowego konkursu pn. „Nagroda Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa” w innych kategoriach: „Partnerstwo komunalne”, „Bezpieczeństwo i zdrowie”, „Edukacja”, „Kultura i sport” oraz „Turystyka”.

Historia

Cechą charakterystyczną naszego regionu, dzisiaj styku trzech państw: Niemiec, Polski i Czech, będących członkami Unii Europejskiej, jest to, że jego dzieje i rozwój częściej integrowały zamieszkujące go społeczności niż dzieliły. Czasy obecne, już bez sztywnych granic państwowych, przyniosły nowe możliwości komunikacji, zmniejszyły odległości, ułatwiły wzajemne kontakty międzyludzkie. Wszystko to w drugiej połowie XX wieku, jeszcze mocniej przyczyniło się do kształtowania gospodarczo współpracujących obszarów, w tym przemieszczania się ludzi podejmujących pracę bez żadnych ograniczeń.

Historycy z Niemiec, Polski i Czech, w ramach dobrosąsiedzkiej współpracy i poznawania się, podjęli starania o opracowanie wspólnych wydawnictw na temat historii tego obszaru. Od wielu lat na sympozjach historycznych, organizowanych za każdym razem w innym kraju, eksperci omawiali tematy związane z dziejami obecnego Euroregionu, np.: „Osadnictwo na obszarze Euroregionu Nysa od średniowiecza do końca XVIII wieku”, „Rozwój szlaków handlowych i dróg na obszarze Euroregionu Nysa” czy

„Spojrzenie na rozwój gospodarczy w Euroregionie Nysa”). Podejmowali też tematykę charakterystycznej wytwórczości tego obszaru, tj.: szklarstwo, włókiennictwo, garncarstwo, wytwórczość z cyny, tkactwo, itp.

Materiały z tych spotkań opublikowano w trójjęzycznych wydawnictwach: „Europa Środkowa – Czechy, Śląsk i Górne Łużyce w grze mocarstw w XVIII wieku”, „Rzemiosła artystyczne bez granic” i wielu innych. Wyniki badań naszych ekspertów, wskazują, że na obszarze dzisiejszego Euroregionu Nysa, na przestrzeni wieków przenikały się wpływy kulturowe i artystyczne, często na najwyższym, europejskim poziomie. Proces ten nigdy nie został przerwany, a wręcz przeciwnie, wzajemne bezpośrednie kontakty twórców i wytwórców, trwające do dzisiaj, otwierają ogromne możliwości integracji i wypracowania lokalnych wzorców stapiających wielokulturowe wpływy, w jeden charakterystyczny kulturowy subregion Europy.

Komunikacja drogowa, Komunikacja kolejowa

Wzajemnie powiązany i dobrze funkcjonujący system transportowy wzmacnia rozwój gospodarczy i społeczny każdego regionu. Możliwość swobodnego poruszania się obywateli prowadzi do rozwoju handlu oraz przyciąga turystów. Rozwijanie transgranicznej sieci komunikacyjnej likwiduje bariery i wzajemne uprzedzenia wywołane istnieniem granic.

Przed przystąpieniem Polski i Republiki Czeskiej do Układu z Schengen działaniem priorytetowym było otwieranie nowych przejść granicznych. Ich liczba w Euroregionie wzrosła z 9 w 1990 r. do 50 w 2007 r. Obecnie Polska, Republika Czeska i Niemcy są członkami tego porozumienia i Unii Europejskiej, co sprzyja poprawie transgranicznej komunikacji publicznej oraz realizacji nowych inwestycji drogowych.

Kolejnym ważnym działaniem w tej dziedzinie jest rozpoczęcie budowy połączenia drogowego w rejonie pomiędzy miastami Hradek nad Nisou, Bogatynia i Zittau. Pierwszy etap tego przedsięwzięcia jest już realizowany. Zakończenie inwestycji planowane jest w 2011 r.

Przy dofinansowaniu z funduszy unijnych udało się wznowić połączenie kolejowe na trasie Szklarska Poręba – Harrachov oraz zmodernizować sieć drogową w rejonach przygranicznych, szczególnie w Górach Łużyckich i Izerskich.

Świadczenie lepszych usług dla turystów i mieszkańców w regionach przygranicznych umożliwiają również tzw. bilety EURO-NEISSE, które są ważne na terenie całego Euroregionu prawie na wszystkich liniach regionalnej publicznej komunikacji pasażerskiej. W ramach transgranicznego projektu NEISSE GO/NISA GO turyści i mieszkańcy będą mieli do dyspozycji internetowy system informacji, który będzie dysponował informacjami o wszystkich ciekawych miejscach w regionie, o połączeniach komunikacyjnych oraz o aktualnych wydarzeniach kulturalnych.

Kultura

Budowanie wzajemnego zaufania oraz zbliżanie społeczności to podstawowe elementy współpracy transgranicznej. Wiedza o wspólnym regionie, jego uwarunkowaniach geograficznych, strukturalnych, gospodarczych, społeczno-kulturowych oraz historycznych stanowi przesłankę współpracy mieszkańców, różnych instytucji

i podmiotów gospodarczych. Wiedza ta jest popularyzowana podczas spotkań o charakterze społeczno-kulturalnym organizowanych po obu stronach granic.

Od momentu powstania Euroregionu Nysa współpraca transgraniczna w dziedzinie kultury bardzo szybko się rozwijała, również dzięki systematycznym spotkaniom grupy ekspertów z wszystkich trzech jego części. Już od wielu lat organizowane są na zasadzie wymiany spektakle teatralne, wystawy, programy muzyczne, festiwale, konkursy artystyczne, występy różnego rodzaju zespołów.

Przykładem dobrej współpracy jest założenie międzynarodowej orkiestry studenckiej pn. „Euroopera” skupiającej ponad 200 uzdolnionych muzycznie młodych ludzi z Czech, Polski i Niemiec. W jej ramach funkcjonuje orkiestra symfoniczna, chór oraz mniejsze zespoły kameralne.

Projekt pn. „Euroregionalny peryskop” umożliwia dotarcie do informacji o sąsiadach zza granicy. Na wspólnych stronach internetowych Euroregionu Nysa co miesiąc umieszczane są ciekawe artykuły z polskich, czeskich i niemieckich gazet oraz mediów elektronicznych. Projekt ma na celu przekazywanie ciekawych informacji dotyczących między innymi kultury, turystyki, samorządów, transportu, wykorzystania środków unijnych.

Z Funduszu Małych Projektów Euroregionu Nysa na przestrzeni ostatnich 10 lat dofinansowano ponad 500 polsko-czesko-niemieckich przedsięwzięć kulturalnych.

Lasy

Lasy zawsze stanowiły, nie tylko dla mieszkańców regionów przygranicznych, ważny element życia. Były źródłem drewna wykorzystywanego jako paliwo i materiał budowlany, jak również częścią całego ekosystemu. Regiony przygraniczne często w przeszłości stawały się miejscem prowadzenia działalności, stwarzającej zagrożenia ekologiczne. Skutkowało to dewastacją lasów zarówno po stronie prowadzonej działalności, jak i po drugiej stronie granicy. Produkcja energii elektrycznej z węgla brunatnego na terenie Euroregionu spowodowała duże zanieczyszczenie powietrza, co w konsekwencji spowodowało duże zniszczenia górskich lasów. Współpraca transgraniczna nadleśnictw i ekspertów ds. środowiska naturalnego w Euroregionie Nysa skierowana jest przede wszystkim na wzajemną wymianę informacji nt. stanu lasów oraz ich rewitalizacji i przebudowy na terenie pogranicza, także monitorowanie szkód wyrządzonych przez zwierzyńę i aktualne zagadnienia ochrony przyrody. Równie istotne problemy omawiane w ramach obrad grupy ekspertów to miejsce leśnictwa we współczesnych gospodarkach europejskich, problem zapewnienia surowca energetycznego dla produkcji „Zielonej” energii, zadania stojące przed edukacją przyrodniczo-leśną, aktualne zagrożenia dla ekosystemów leśnych i nieleśnych, turystyka na obszarach przyrodniczo cennych jako model zrównoważonego rozwoju i wiele innych. Dla wymiany doświadczeń w w/w zakresach leśnicy organizują transgraniczne konferencje i wystawy, prowadzą też akcję informacyjną m.in. poprzez opracowywanie folderów.

Obecnie na świecie istnieje ponad dziesięć obszarów chronionych i rezerwatów ciemnego nieba. Wyjątkowość nowego polsko-czeskiego projektu pn. „Izerski Park Ciemnego Nieba” polega na tym, że leży on na terenie dwóch państw. Jego powierzchnia wynosi 70 km². Połowa tej powierzchni leży na terenie Czech, a połowa na terenie Polski. Celem projektu ochrony ciemnego nieba jest zwrócenie uwagi na pro-

blem niewłaściwego wykorzystania energii i nieznannej wcześniej formy szkodliwej działalności człowieka – zanieczyszczenia światłem jak i negatywny wpływ nadmiernego światła na środowisko. Izerski Park Ciemnego Nieba umożliwi ochronę nocnego środowiska oraz pozwoli na realizację programów informacyjno-turystycznych. W ramach projektu planuje się organizowane imprez plenerowych „pod ciemnym niebem”. Jednym z celów na przyszłość jest aktywizacja nowych podmiotów –uczestników grupy roboczej „Lasy” jak i pogłębiona wymiana doświadczeń oraz stworzenie wspólnego banku danych dotyczących elementów środowiska przyrodniczego w strefie styku trzech granic.

Ratownictwo medyczne

Celem współpracy służb medycznych jest świadczenie coraz to lepszej opieki zdrowotnej dla mieszkańców i osób przebywających na obszarze Euroregionu. Stale pogłębiana jest współpraca transgraniczna w tej dziedzinie, szczególnie poprzez wykorzystywanie wspólnych zasobów – szpitali, usług ambulatoryjnych czy pogotowia ratunkowego.

Współpraca ratowników medycznych podejmowana jest na terenie Euroregionu Nisse-Nisa-Nysa już od wielu lat. W 2007 r. powołano pierwszą w historii grupę ekspertów składającą się z fachowców w dziedzinie ratownictwa medycznego, która zajmuje się tą tematyką na całym pograniczu polsko-czesko-niemieckim. Podpisano stosowne umowy o pomocy służb ratowniczych w przypadku dużych katastrof na pograniczu.

Przy znacznym dofinansowaniu z funduszy unijnych udało się zrealizować lub przygotować do realizacji w przyszłości kilka projektów transgranicznych w tej dziedzinie. Wspólne ćwiczenia oraz kursy dla ratowników, trójjęzyczne formularze oraz organizacja specjalistycznej konferencji są elementami projektu pn. „Ponadgraniczna współpraca służb ratownictwa medycznego w Euroregionie Nysa”.

W ramach trójstronnych przedsięwzięć zaplanowana jest organizacja wspólnego ośrodka szkoleniowego dla czeskich, polskich i niemieckich ratowników. W przyszłości ma to ułatwić możliwość współdziałania i wzajemnej pomocy i wsparcia np. korzystania w razie potrzeby ze sprzętu ratowniczego – karetek i śmigłowców sąsiadów.

Równość szans

Jedną z młodszych grup roboczych w Euroregionie Nysa jest zespół zajmujący się zagadnieniami równości szans. Celem pracy zespołu jest monitorowanie zagwarantowania równych szans mieszkańców pod względem rasy, narodowości, płci, orientacji seksualnej oraz stanu zdrowia. Zwiększenie zainteresowania opinii publicznej tym tematem stanowiło główny cel konferencji, jaka odbyła się w ramach projektu pn. „Równe szanse mężczyzn i kobiet w Euroregionie Nisse-Nisa-Nysa”. Największą uwagę poświęcono możliwościom kobiet na rynku pracy w kontekście możliwości zdobycia wykształcenia zawodowego, powrotu do pracy po urlopie macierzyńskim oraz możliwościom zdobycia pracy przez kobiety i mężczyzn w wieku średnim i mieszkających na obszarach wiejskich. Podkreślono również konieczność ochrony praw rodziny, seniorów, osób dyskryminowanych, równy udział kobiet i mężczyzn w procesach decyzyjnych oraz zbliżanie pokoleń.

W maju 2010 r. w pałacu Sychrov odbyły się obchody „Międzynarodowego Dnia Seniorów 2010”, których celem było pokazanie seniorom sposobów na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym.

Projekty uwzględniające aspekt równości szans uzyskują większą liczbę punktów w ramach Funduszu Małych Projektów, z którego przyznawane jest dofinansowanie na różnego rodzaju przedsięwzięcia transgraniczne.

Statystyka

Powstanie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa i rozwój współpracy transgranicznej spowodowały wzrost zapotrzebowania na wiarygodne i porównywalne dane statystyczne z poszczególnych części krajowych tego obszaru. Informacje te są wykorzystywane m.in. do opracowywania ekspertyz stanu rozwoju pogranicza, oceny efektów współpracy euroregionalnej oraz tworzenia planów regionalnego zagospodarowania w ujęciu ponadgranicznym. Wspólne publikacje statystyczne służą także wzajemnemu poznaniu się społeczności lokalnych przez co ułatwiają zbliżenie i rozwój współpracy w różnych dziedzinach.

W okresie od 1991 r. do 2011 r. odbyło się około 90 spotkań roboczych statystyków niemieckich, czeskich i polskich reprezentujących Krajowy Urząd Statystyczny Saksonii, Czeski Urząd Statystyczny Przedstawicielstwo w Libercu oraz Urząd Statystyczny we Wrocławiu. Efektem tej współpracy, prowadzonej przy wsparciu ze strony Euroregionu Nysa, jest ponad trzydzieści wspólnych publikacji statystyczno-opisowych, w których przedstawiono stan rozwoju społeczno-gospodarczego pogranicza polsko-czesko-saksońskiego i zachodzące na nim zmiany. Wśród tych opracowań na szczególną uwagę zasługują dwa, które mają charakter cykliczny (opracowywane corocznie), są to „Powiaty w Euroregionie Nysa” i „Ceny w Euroregionie Nysa”. W pierwszej publikacji prezentowane są przekrojowe dane statystyczne z różnych dziedzin tematycznych m. in. z demografii, rynku pracy, ochrony zdrowia, kultury i turystyki. W publikacji na temat cen prezentowane jest porównanie ponad stu cen detalicznych towarów i usług konsumpcyjnych notowanych w maju danego roku, dynamika ich zmian w stosunku do lat poprzednich, a także siła nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w każdej z części krajowych Euroregionu Nysa.

W dorobku publikacyjnym statystyków z Euroregionu Nysa jest także wiele opracowań tematycznych np. „Turystyka w Euroregionie Nysa”, „Kobiety i mężczyźni w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa” czy „Dzieci w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa”.

Duże zainteresowanie odbiorców wyżej wymienionymi publikacjami świadczy o celowości współpracy prowadzonej od dwudziestu lat przez statystyków i potrzebie jej kontynuowania.

Szkolnictwo

Akademickie Centrum Koordynacyjne (Academic Coordination Centre – ACC) powstało 9 grudnia 1991 r. w celu koordynowania działalności dydaktycznej, naukowej i badawczej pracowników i studentów uczelni wyższych, które funkcjonują w rejonie polsko-czesko-niemieckiego obszaru pogranicza, w Euroregionie Nysa.

Partnerskie uczelnie wyższe zrzeszone w ACC to: Technická univerzita v Liberci, Hochschule Zittau/Görlitz, Internationales Hochschulinstitut Zittau, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze, Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze, Politechnika Wrocławska, Zamiejskowy Ośrodek Dydaktyczny w Jeleniej Górze.

W Euroregionie funkcjonuje również Neisse University, który powstał w wyniku współpracy trzech uczelni wyższych z Polski, Niemiec i Czech.

Działalność Akademickiego Centrum Koordynacyjnego (ACC) związana jest ze wspomaganie europejskiego kształcenia akademickiego pod kątem zapisów Deklaracji Bolońskiej. Skoncentrowana jest w szczególności na koordynacji międzynarodowych przedsięwzięć naukowo-badawczych na terenie Euroregionu Nysa. Aby osiągnięcie tego celu było możliwe, konieczne jest stwarzanie warunków sprzyjających rozwojowi współpracy ekspertów akademickich na poziomie regionalnym, czy też euro-regionalnym oraz warunków na rzecz harmonizacji oferty w zakresie studiów licencjackich (I stopnia), magisterskich (II stopnia) i doktoranckich (III stopnia). ACC poprzez swoje działania wspomaga przede wszystkim współpracę pomiędzy placówkami partnerskich uczelni w zakresie działalności dydaktycznej i naukowo-badawczej. Ponadto, podejmuje starania o nawiązywanie kontaktów w sferze usług z instytucjami funkcjonującymi poza Euroregionem Nysa. Organami ACC są Prezydium oraz Konsylium Naukowe. W ramach działalności ACC funkcjonuje 5 sekcji roboczych: ochrona środowiska; gospodarka, technika, komunikacja; wychowanie; kultura i historia oraz sprawy społeczne. Gremia te spotykają się regularnie (przynajmniej 2 razy w roku) i omawiają współpracę pomiędzy uczestnikami Centrum. Pracownicy uczelni, jako członkowie, biorą udział w pracach poszczególnych grup roboczych.

Centrum, wydając międzynarodowe czasopismo ACC JOURNAL, stwarza platformę do wymiany informacji i doświadczeń w dziedzinie nauki i badań. Organizując międzynarodowe sympozja studentów, seminaria naukowe, warsztaty i konkursy aktywizuje i motywuje studentów do twórczego podejścia do rozwiązywania zadań badawczych. W ramach tychże działań umożliwia transfer kompetencji międzykulturowych i wielojęzycznych oraz wspomaga mobilność studentów i dydaktyków. Interesującą funkcję w środowisku naukowym spełniają projekty UE.

Aby osiągnięcie tych celów było możliwe, konieczne jest istnienie merytorycznego, materialnego i kulturowego zaplecza. Stąd ACC, poprzez swoich koordynatorów i pozostałych współpracowników, nawiązuje również współpracę ze sferą komunalną i przedsiębiorcami w Euroregionie Nysa. Na bazie współpracy z tymi instytucjami i podmiotami uczestniczy w różnych projektach naukowo-badawczych, które mają w większym stopniu zapobiec odpływowi wybitnych fachowców, zdolnych menadżerów, a zwłaszcza młodego pokolenia z Euroregionu Nysa.

Koordinatorkami prac ACC są obecnie: PaedDr. Helena Neumanova, Dr.-Ing. Ernst Richter oraz dr Franciszek Adamczuk.

„Szkolny portal informacyjny Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa” to projekt pokazujący współpracę międzynarodową przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół średnich z trzech państw. Na portalu przedstawione są systemy edukacji funkcjonujące po stronie czeskiej, polskiej i saksońskiej. Zawiera on także bazę danych o placówkach edukacyjnych w Euroregionie.

Turystyka

Działania ekspertów w zakresie turystyki w ramach Euroregionu Nysa skierowane są szczególnie na aktywną pomoc w ramach przygotowania projektów transgranicznych, wymiany informacji, wydawania materiałów promocyjnych, folderów trójjęzycznych oraz wspólnego udziału w targach turystycznych. W ramach projektów dofinansowanych z Unii Europejskiej wydano wspólne trójjęzyczne publikacje nt. bazy noclegowej w Euroregionie, atrakcyjnych miejsc, zabytków oraz usług dla turystów. Powstały nowe punkty informacji turystycznej, służące nie tylko turystom, ale też mieszkańcom regionu.

Jednym z ciekawych pomysłów, które udało się zrealizować, był projekt pn. „Turystyczna magistrała wielofunkcyjna Euroregionu Nysa”. Trasa składa się ze ścieżki rowerowej oraz oddzielnej ścieżki dla turystów pieszych, a zimą przygotowana jest dla narciarstwa biegowego. Prowadzi po grzbietach Gór Izerskich i Łużyckich aż do Cypla Szluknowskiego. W rejonach granicznych przebiega przez tereny Polski i Niemiec.

Projekt o nazwie „Via Sacra (Święta Droga) – ożywienie nowego europejskiego celu turystyki” to trasa łącząca szesnaście atrakcji turystycznych Górnych Łużyc, Dolnego Śląska oraz północnych Czech. Na trasie liczącej 550 km turyści mogą obejrzeć zabytki sakralne, kościoły, klasztory oraz inne mistrzowskie dzieła naszych wspólnych przodków. Nawiązuje on do wcześniej zrealizowanego projektu pn. „Dziedzictwo kulturowe i turystyka – ponowne odkrycie wspólnej przestrzeni kulturowej w środku Europy”.

Turystyka rowerowa

Rozwój turystyki rowerowej na terenie Euroregionu Nysa jest jednym z atutów tego regionu. Czescy, polscy i niemieccy eksperci pracują wspólnie nad koncepcją wytyczenia transgranicznych szlaków rowerowych, wydają materiały informacyjne oraz publikacje i mapy szlaków rowerowych. Przykładem takiego wydawnictwa jest przewodnik rowerowy „Rowerem po Euroregionie Nysa”. Opisy poszczególnych szlaków uzupełnione mapkami i zdjęciami ułatwiają turystom podziwianie bogactwa krajobrazowego Euroregionu. Szczególną atrakcją dla rowerzystów są wąskie ścieżki leśne, ścieżki rowerowe tzw. „single trucki”. Przykładem jest ścieżka niedawno oddana do użytku w Górach Izerskich, licząca ok. 13 km, stanowiąca część pętli o długości 20 km.

Wspólnym sukcesem wszystkich trzech krajów jest projekt pn. „Międzynarodowy szlak rowerowy Odra-Nysa”, którego część prowadzi przez całe terytorium Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. W całości liczy on 591 km długości, prowadząc od źródła Nisy w Górach Izerskich do Morza Bałtyckiego. Cały szlak jest oznakowany, wzdłuż szlaku umieszczone są tablice informacyjne opisujące okoliczne atrakcje.

Woda – Czysta Nysa

Ochrona środowiska w regionach przygranicznych wymaga wspólnego działania w zakresie rozwiązywania problemów transgranicznych. Dotyczy to przede wszystkim zanieczyszczenia powietrza i wody, ograniczania produkcji odpadów, ich utylizacji i recyklingu. Rzeką graniczną na styku Czech, Polski i Niemiec jest Nysa Łużycka oraz jej dwa główne dopływy – Mandava i Smeda. W wyniku działalności przemysłowej,

której rozwojowi nie towarzyszyła adekwatna budowa oczyszczalni ścieków, rzeka ta należała przed powstaniem Euroregionu do najbardziej zanieczyszczonych w Europie Środkowej. Po nadejściu zmian społecznych na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku oraz wraz z rozwojem współpracy przygranicznej w ramach Euroregionu Nysa sytuacja zaczęła się wyraźnie poprawiać. W latach dziewięćdziesiątych ze środków unijnych zbudowano wiele oczyszczalni ścieków oraz kilkadziesiąt kilometrów sieci kanalizacyjnej. Czescy, polscy i niemieccy eksperci od gospodarki wodnej nadal aktywnie angażują się w działania na rzecz poprawy czystości wody na tym terenie, zajmują się problemami dotyczącymi przepływu wody dla ryb (budowa, modernizacja jazów) oraz rekreacyjnego wykorzystania rzek na terenie Euroregionu Nysa.

Tradycją polsko-czesko-niemieckiej współpracy stała się już coroczna konferencja pn. „Czysta Nysa”. Wybrane artykuły prezentowane na konferencjach opublikowano w materiałach pn. „Jedna rzeka – trzy kraje – jeden cel”. Eksperci zajmują się zagadnieniami poprawy jakości wody w Nysie Łużyckiej i jej dopływach oraz ochroną przeciwpowodziową. Po powodziach, jakie miały miejsce w latach poprzednich, ze środków unijnych zrealizowano kilka projektów poprawiających infrastrukturę przeciwpowodziową na terenie całego Euroregionu Nysa.

Za rok o tej samej porze definitywnie ustanie proces odprowadzania przez rzekę Czerwona Woda do Nysy Łużyckiej nie oczyszczonych ścieków. Stanie się to za sprawą największej infrastrukturalnej inwestycji regionu pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej gmin leżących w zlewni rzeki Czerwona Woda”. Kosztem ok. 60 mln zł, z czego większość to środki Funduszu Spójności, powstaje nowoczesna oczyszczalnia ścieków, 32 przepompownie i 42 km sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Gmin Platerówka, Sulików i części Gminy Zgorzelec. Poprawi się nie tylko atrakcyjność i konkurencyjność terenów objętych zadaniem, ale również jakość życia ich mieszkańców. Inwestycje udało się zrealizować dzięki zgodnej współpracy oraz poparciu czeskich i niemieckich partnerów uczestniczących w pracach grupy roboczej EUREX Czysta Nysa.

Zabytki

Euroregion Nysa to obszar, gdzie obok pięknych walorów przyrodniczych i krajozrazowych istnieje cenne dziedzictwo kulturowe. Polsko-czesko-niemiecka grupa ekspertów podejmuje działania na rzecz uratowania i zachowania drewnianej architektury ludowej, w szczególności domów przysłupowych. Na terenie Euroregionu Nysa jest ich obecnie około 19 tysięcy. Partnerzy z Czech, Polski i Niemiec poprzez projekt pn. „Kraina domów przysłupowych” starają się o zinwentaryzowanie wszystkich tych obiektów, o opracowanie wytycznych dotyczących odpowiednich, tradycyjnych technik ich remontowania oraz o wspieranie tym samym rzemiosła i turystyki na obszarach wiejskich Euroregionu Nysa.

Przewodniki po zabytkach Euroregionu Nysa z cyklu „Przeżyjcie historię” stanowią prezentację zabytkowych miejsc, kościołów, klasztorów, obiektów sakralnych, zamków i pałaców oraz zabytków architektury ludowej znajdujących się na całym pograniczu polsko-czesko-niemieckim. Życzeniem autorów publikacji jest, aby każdy turysta – Czech, Polak czy Niemiec w czasie zwiedzania zamków i pałaców lepiej poznał historię sąsiedniego kraju.

Euroregion Nysa wspiera samorządy miast i gmin, a także inne podmioty w pozyskaniu środków finansowych na odnowę i remont zabytków, np. kapliczek, kościołów, cmentarzy i fontann. Ze środków unijnych programu Phare CBC odrestaurowano m.in. klasztor w Hejnicach, tworząc w nim Międzynarodowe Centrum Odnowy Duchowej w Euroregionie i znacznie zaawansowano prace remontowe w renesansowym Dworze „Czarne” w Jeleniej Górze, w którym powstaje Międzynarodowy Ośrodek Kultury Ekologicznej.

Zarządzanie kryzysowe

Różnego rodzaju zagrożenia i katastrofy mogą mieć zasięg terytorialny przekraczający granice państwowe. W walce z tymi zagrożeniami lub w trakcie ochrony przed niebezpieczeństwem, granica stanowi barierę. Współpraca transgraniczna w tej dziedzinie wymaga specyficznego podejścia i strategii (wspólne ćwiczenia, szkolenia techniczne itd.).

Współpraca jednostek straży pożarnej w ramach Euroregionu Nysa prowadzona jest od początku istnienia Euroregionu. Systematycznie organizowane są wspólne ćwiczenia transgraniczne, w zakresie udzielania pomocy i działania po drugiej stronie granicy. W minionych latach współpraca ta była wystawiona na kilka prób: w czasie pożarów w Zittau i w Hradku nad Nisou, w czasie powodzi w latach 1997 i 2002 oraz w czasie usuwania skutków zanieczyszczenia rzek Nysy i Mandawy ropą naftową.

W ramach projektu pn. „System przeciwdziałania zagrożeniom i udzielania pomocy w Euroregionie Nysa” zakupiono, przy wsparciu ze środków unijnych, nowy sprzęt strażacki dla jednostek ratowniczych – samochody oraz cysterny na wodę. Oprócz zakupu wyposażenia, opracowano koncepcję, będącą instrukcją w zakresie efektywnego wykorzystania pozyskanego sprzętu. Oznacza to przykładowo wskazanie konkretnych jednostek do różnego typu działań ratowniczych, wskazanie dróg i przejść granicznych do wykorzystania w czasie działań ratowniczych.

Ze środków unijnych przeznaczonych na wspomaganie współpracy transgranicznej wyposażono również polsko-czeskie jednostki policji. Nadal prowadzone są prace nad przygotowywaniem kolejnych tego typu projektów.

Zdrowie publiczne

Specjaliści służby zdrowia i służb sanitarnych z Czech, Polski i Niemiec organizują systematycznie spotkania, w trakcie których wymieniają się informacjami nt. swoich procedur działań, przepisów i planowanych przedsięwzięć. Zajmują się problemami ochrony zdrowia, m.in. zjawiskami narkomanii w regionach przygranicznych i związaną z tym dużą ilością zachorowań na AIDS. Udało się ujednoczyć współpracę transgraniczną w zakresie powiadamiania o rozprzestrzenianiu się zjawisk epidemiologicznych oraz możliwej profilaktyce, o jakości wody pitnej, również w zbiornikach rekreacyjnych. Jednym z efektów tego trójstronnego współdziałania było opracowanie analizy pt. „Stan zdrowia ludności Euroregionu Nysa w związku z zanieczyszczeniem środowiska”.

Celem realizowanych projektów jest rozszerzanie i zharmonizowanie współpracy we wszystkich dziedzinach służby zdrowia na terenie całego Euroregionu Nysa. Jed-

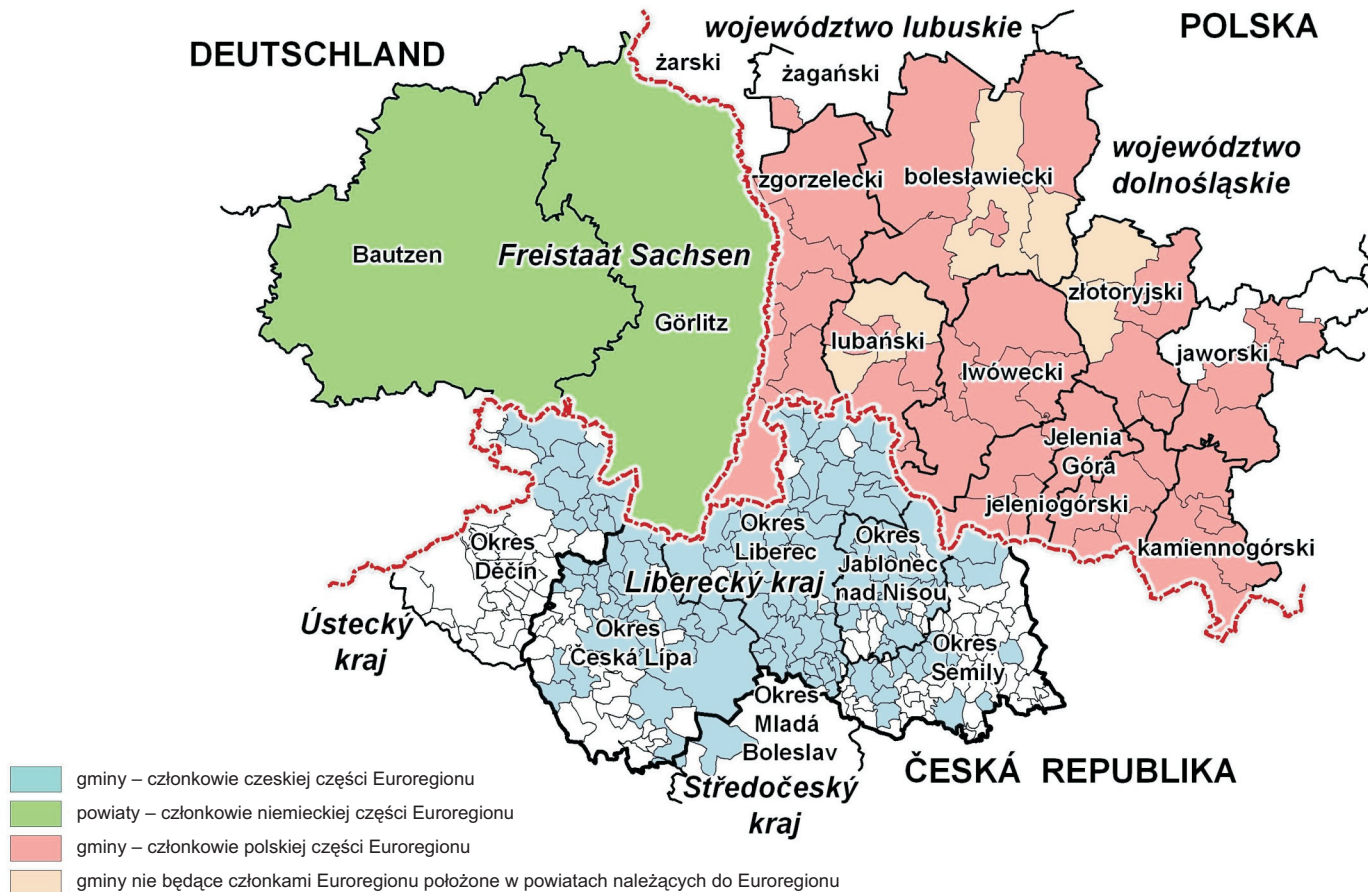
nym z takich projektów była wspólna trójstronna konferencja poświęcona ochronie zdrowia publicznego w Euroregionie Nysa, która odbyła się w 2006 r. w Libercu z udziałem lekarzy, pracowników służb sanitarnych oraz innych ekspertów z Czech, Polski i Niemiec. Celem tej dwudniowej konferencji było pogłębienie i dalsze wzmocnienie współpracy oraz jej zharmonizowanie w ramach wszystkich trzech krajów. Do rozwoju współpracy przygranicznej w dziedzinie zdrowia publicznego w dużym stopniu przyczynił się projekt „Transgraniczna praca społeczna (GUSA)”, którego celem były wspólne działania w zakresie pomocy socjalnej, szkolenie pracowników służb pomocy socjalnej, pomoc osobom z wyrokami oraz osobom bez dachu nad głową.

Bezpieczeństwo

Rosnąca przestępczość na terenie Euroregionu Nysa była powodem utworzenia w 2003 r. tzw. Forum Bezpieczeństwa (skrót FOR-BE-S pochodzi od słów Forum, Bezpieczeństwo/Bezpečnost/Sicherheit). W ramach Forum prowadzona jest współpraca ekspertów ze wszystkich części Euroregionu Nysa w zakresie straży granicznych, straży pożarnych, zarządzania kryzysowego, prokuratur i służb celnych. Celem inicjatywy było połączenie i skoordynowanie działania tych służb z trzech państw, aby wspólnie czuwały nad bezpieczeństwem mieszkańców regionu.

W celu poprawy i przyspieszenia udzielanej pomocy w sytuacjach kryzysowych na terenie wszystkich trzech krajów, opracowano szczegółowy trójjęzyczny dokument instruktażowy. Służy on nie tylko strażakom, ale również ratownikom. To tzw. Dokument Akcji, obejmujący obszar Euroregionu Nysa. Obejmuje on słownik terminologii specjalistycznej z zakresu zarządzania kryzysowego, kody numeryczne oraz skróty dotyczące konkretnych zdarzeń nadzwyczajnych. To wszystko służy nie tylko ułatwieniu wzajemnej komunikacji pomiędzy krajami, ale również częściowemu pokonaniu barier językowych. Dokument Akcji powinien przyczynić się do większej koordynacji wzajemnej pomocy i współpracy straży pożarnych, jak również służb ratownictwa medycznego oraz organów kryzysowych miast i gmin. Ekspersi są zgodni co do idei stworzenia stron internetowych obejmujących niezbędne informacje, które byłyby przekazywane za pośrednictwem portalu internetowego Euroregionu Nysa.

Mapa 1. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa w 2010 r.
Stan w dniu 31 XII

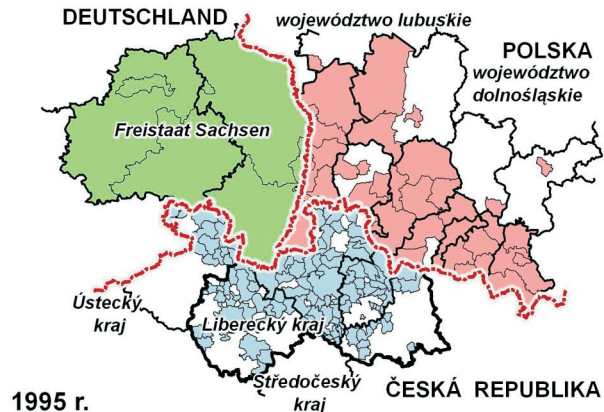

Mapa 2. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa w latach 1991-2005

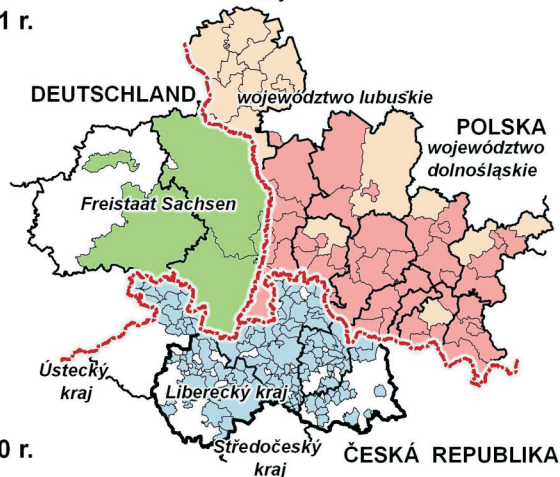
Stan w dniu 31 XII

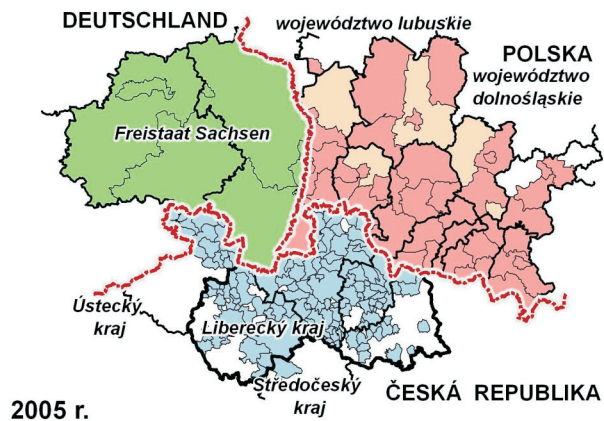
1991 r.

1995 r.

2000 r.

2005 r.

- gminy – członkowie czeskiej części Euroregionu
- powiaty – członkowie niemieckiej części Euroregionu

- gminy – członkowie polskiej części Euroregionu
- gminy nie będące członkami Euroregionu położone w powiatach należących do Euroregionu

2. Wybrane dane statystyczne o Euroregionie Nysa

2.1. Ludność i powierzchnia

TABL. 1. EUROREGION NYSA NA TLE INNYCH EUROREGIONÓW W 2010 R.

Stan w dniu 31 XII

NYSA EUROREGION AGAINST THE BACKGROUND OF OTHER

EUROREGIONS IN 2010

As of 31 XII

EUROREGION	Gminy <i>Gminas</i>	Powierzchnia w km ² <i>Area in km²</i>	Ludność <i>Population</i>
EUROREGIONY NA GRANICY POLSKO-CZESKO-NIEMIECKIEJ <i>EUROREGIONS ON POLISH-CZECH-GERMAN BORDER</i>			
Neisse-Nisa-Nysa	307	12436	1605547
część: <i>part:</i>			
Polska	50	5358	569228
<i>Polish</i>			
Czeska	135	2581	437884
<i>Czech</i>			
Niemiecka	122	4497	598435
<i>German</i>			
EUROREGIONY NA GRANICY POLSKO-NIEMIECKIEJ <i>EUROREGIONS ON POLISH-GERMAN BORDER</i>			
Pomerania	571	48028	3538465
część: <i>part:</i>			
Polska	105	21253	1650311
<i>Polish</i>			
Niemiecka	433	15406	644825
<i>German</i>			
Szwedzka	33	11369	1243329
<i>Swedish</i>			
Pro Europa Viadrina	113	10654	817985
część: <i>part:</i>			
Polska	29	6113	383294
<i>Polish</i>			
Niemiecka	84	4541	434691
<i>German</i>			
Sprewa-Nysa-Bóbr	87	10522	883277
część: <i>part:</i>			
Polska	57	8710	654786
<i>Polish</i>			
Niemiecka	30	1812	228491
<i>German</i>			

TABL. 1. EUROREGION NYSA NA TLE INNYCH EUROREGIONÓW W 2010 R. (cd.)

Stan w dniu 31 XII

NYSA EUROREGION AGAINST THE BACKGROUND OF OTHER

EUROREGIONS IN 2010 (cont.)

As of 31 XII

EUROREGION	Gminy <i>Gminas</i>	Powierzchnia w km ² <i>Area in km²</i>	Ludność <i>Population</i>
EUROREGIONY NA GRANICY CZESKO-NIEMIECKIEJ			
<i>EUROREGIONS ON CZECH-GERMAN BORDER</i>			
Elbe/Labe	127	3340	1130029
część: <i>part:</i>			
Czeska	85	1358	354663
<i>Czech</i>			
Niemiecka	42	1982	775366
<i>German</i>			
Krušnohoří/ Erzgebirge	209	5552	1014119
część: <i>part:</i>			
Czeska	79	1610	317610
<i>Czech</i>			
Niemiecka	130	3942	696509
<i>German</i>			
Egrensis	121	3845	620767
część: <i>part:</i>			
Czeska	59	1905	253974
<i>Czech</i>			
Niemiecka	62	1940	366793
<i>German</i>			
EUROREGIONY NA GRANICY POLSKO-CZESKIEJ			
<i>EUROREGIONS ON POLISH-CZECH BORDER</i>			
Glacensis	132	5082	744825
część: <i>part:</i>			
Polska	33	3365	484373
<i>Polish</i>			
Czeska	99	1717	260452
<i>Czech</i>			
Pradziad	117	7621	878301
część: <i>part:</i>			
Polska	44	5757	750560
<i>Polish</i>			
Czeska	73	1864	127741
<i>Czech</i>			

TABL. 1. EUROREGION NYSA NA TLE INNYCH EUROREGIONÓW W 2010 R. (dok.)

Stan w dniu 31 XII

NYSA EUROREGION AGAINST THE BACKGROUND OF OTHER

EUROREGIONS IN 2010 (cont.)

As of 31 XII

EUROREGION	Gminy <i>Gminas</i>	Powierzchnia w km ² <i>Area in km²</i>	Ludność <i>Population</i>
EUROREGIONY NA GRANICY POLSKO-CZESKIEJ (dok.) <i>EUROREGIONS ON POLISH-CZECH BORDER (cont.)</i>			
Silesia	77	2739	810284
część: <i>part:</i>			
Polska	19	1453	287142
<i>Polish</i>			
Czeska	58	1286	523142
<i>Czech</i>			
Śląsk Cieszyński	55	1690	648789
część: <i>part:</i>			
Polska	16	967	307868
<i>Polish</i>			
Czeska	39	723	340921
<i>Czech</i>			

- Euroregion Nysa jest jednym ze 185 euroregionów w Europie, spośród których 27 funkcjonuje przy granicach niemieckich, 16 – przy polskich, a 13 – przy czeskich.
- Na pograniczu polsko-niemieckim, polsko-czeskim i czesko-niemieckim znajduje się 11 euroregionów. Euroregion Nysa powstał w 1991 r. i jest najstarszym z nich oraz drugim pod względem powierzchni i liczby ludności euroregionem na pograniczu polsko-niemieckim (po Euroregionie Pomerania).

TABL. 2. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIELKOŚCI GMIN^a

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY SIZE OF GMINAS^a

As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	1991		2000		2010	
	gminy gminas	ludność population	gminy gminas	ludność population	gminy gminas	ludność population
CZĘŚĆ POLSKA <i>POLISH PART</i>						
OGÓLEM	29	406775	65	722017	50	569228
TOTAL						
Poniżej 500	–	–	–	–	–	–
<i>Below</i>						
500 – 999	–	–	–	–	–	–
1000 – 1999	–	–	1	1725	1	1669
2000 – 4999	6	27471	19	75702	12	51347
5000 – 9999	12	83506	25	176477	21	153432
10000 – 19999	6	71381	12	166690	9	116934
20000 – 49999	4	130905	7	211293	6	161823
50000 i więcej	1	93512	1	90130	1	84023
<i>and more</i>						
CZĘŚĆ CZESKA <i>CZECH PART</i>						
OGÓLEM	21	241671	132	433182	135	437884
TOTAL						
Poniżej 500	1	127	42	11890	39	10940
<i>Below</i>						
500 – 999	–	–	34	23529	43	31031
1000 – 1999	4	5494	21	28670	16	22266
2000 – 4999	6	21604	17	57266	19	61889
5000 – 9999	6	41222	11	73065	11	72650
10000 – 19999	2	25288	4	54220	4	54009
20000 – 49999	1	46114	2	85387	2	83234
50000 i więcej	1	101822	1	99155	1	101865
<i>and more</i>						
CZĘŚĆ NIEMIECKA <i>GERMAN PART</i>						
OGÓLEM	335	704806	100	530730	122	598435
TOTAL						
Poniżej 500	103	34128	1	370	–	–
<i>Below</i>						
500 – 999	99	68576	1	927	5	4881
1000 – 1999	77	110174	32	48778	35	52306
2000 – 4999	36	106617	45	145402	54	170888
5000 – 9999	10	66788	12	73767	18	115771
10000 – 19999	5	71054	4	52770	6	92829
20000 – 49999	3	114613	3	96914	3	106164
50000 i więcej	2	132856	2	111802	1	55596
<i>and more</i>						

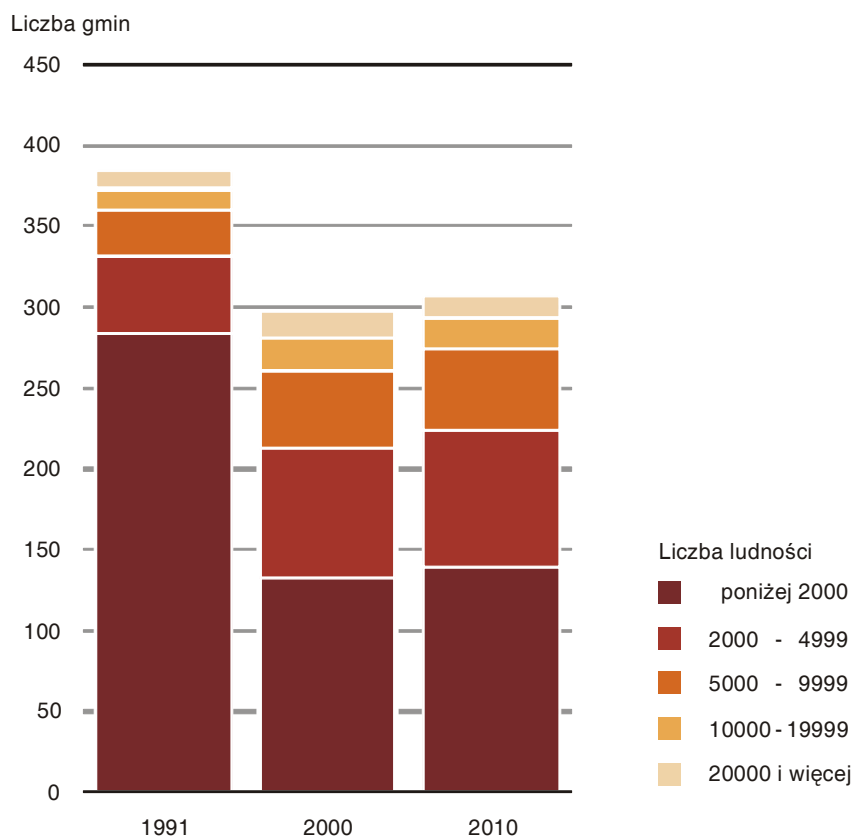
a Według stanu organizacyjnego z danego roku.

a By organizational state valid in given year.

- W 2010 r. do Euroregionu Nysa należało 307 gmin i było to o 78 gmin mniej niż w 1991 r. Główną przyczyną zmniejszenia się tej liczby były zmiany w podziale terytorialnym w części niemieckiej polegające na łączeniu gmin. W ciągu minionych dwudziestu lat miały miejsce także liczne zmiany liczby członków w poszczególnych stowarzyszeniach krajowych.
- Gminy polskie, czeskie i niemieckie tworzące Euroregion Nysa różnią się istotnie liczbą mieszkańców. Przeciętna liczba mieszkańców w 2010 r. w gminie polskiej wyniosła ponad 11 tys. osób, w gminie niemieckiej około 5 tys., a w czeskiej ponad 3 tys. Wśród 87 gmin liczących mniej niż tysiąc mieszkańców aż 82 znajdowały się w części czeskiej, a tylko 5 w części niemieckiej. W części polskiej tak małe gminy pod względem liczby ludności nie wystąpiły.
- W 1991 r. w 332 gminach (tj. 86%) należących do Euroregionu zamieszkiwało mniej niż 5 tys. mieszkańców, a w 2010 r. odsetek ten spadł do niecałych 73%. Największy udział gmin wystąpił w części czeskiej – 87%, niemieckiej – 77%, a w polskiej tylko 26%.

WYKRES 1. GMINY CZŁONKOWSKIE EUROREGIONU NYSA WEDŁUG WIELKOŚCI

Stan w dniu 31 XII

TABL. 3. LUDNOŚĆ

Stan w dniu 31 XII
 POPULATION
 As of 31 XII

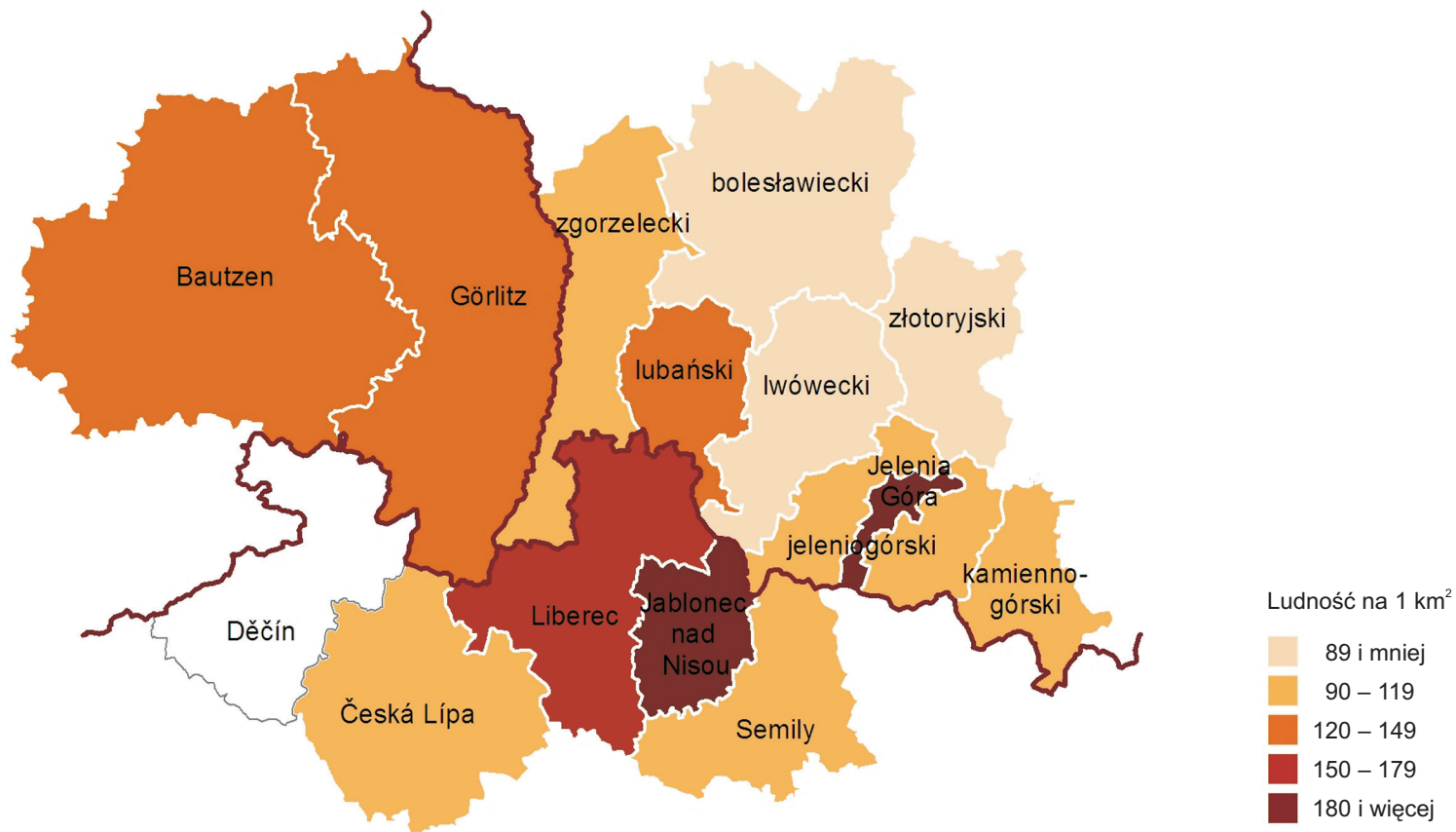
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Population			Ludność na 1 km ² Population per 1 km ²
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	
OGÓLEM 1991	1769849	853470	916379	136
TOTAL 1995	1757434	852664	904770	135
..... 2000	1703248	827817	875431	131
..... 2005	1648385	802385	846000	127
..... 2010	1607605	784468	823137	124
CZĘŚĆ:				
<i>PART:</i>				
Polska 1991	604372	293139	311233	113
<i>Polish</i> 1995	611074	296515	314559	114
..... 2000	587425	283252	304173	110
..... 2005	578857	278852	300005	108
..... 2010	569228	274087	295141	106
Czeska ^a 1991	425959	206884	219075	134
<i>Czech</i> ^a 1995	428974	208609	220365	136
..... 2000	429121	208922	220199	136
..... 2005	429031	209128	219903	137
..... 2010	439942	215468	224474	139
Niemiecka 1991	739518	353447	386071	164
<i>German</i> 1995	717386	347540	369846	160
..... 2000	686702	335643	351059	153
..... 2005	640497	314405	326092	142
..... 2010	598435	294913	303522	133

a W 1991 r. stan w dniu 1 I.

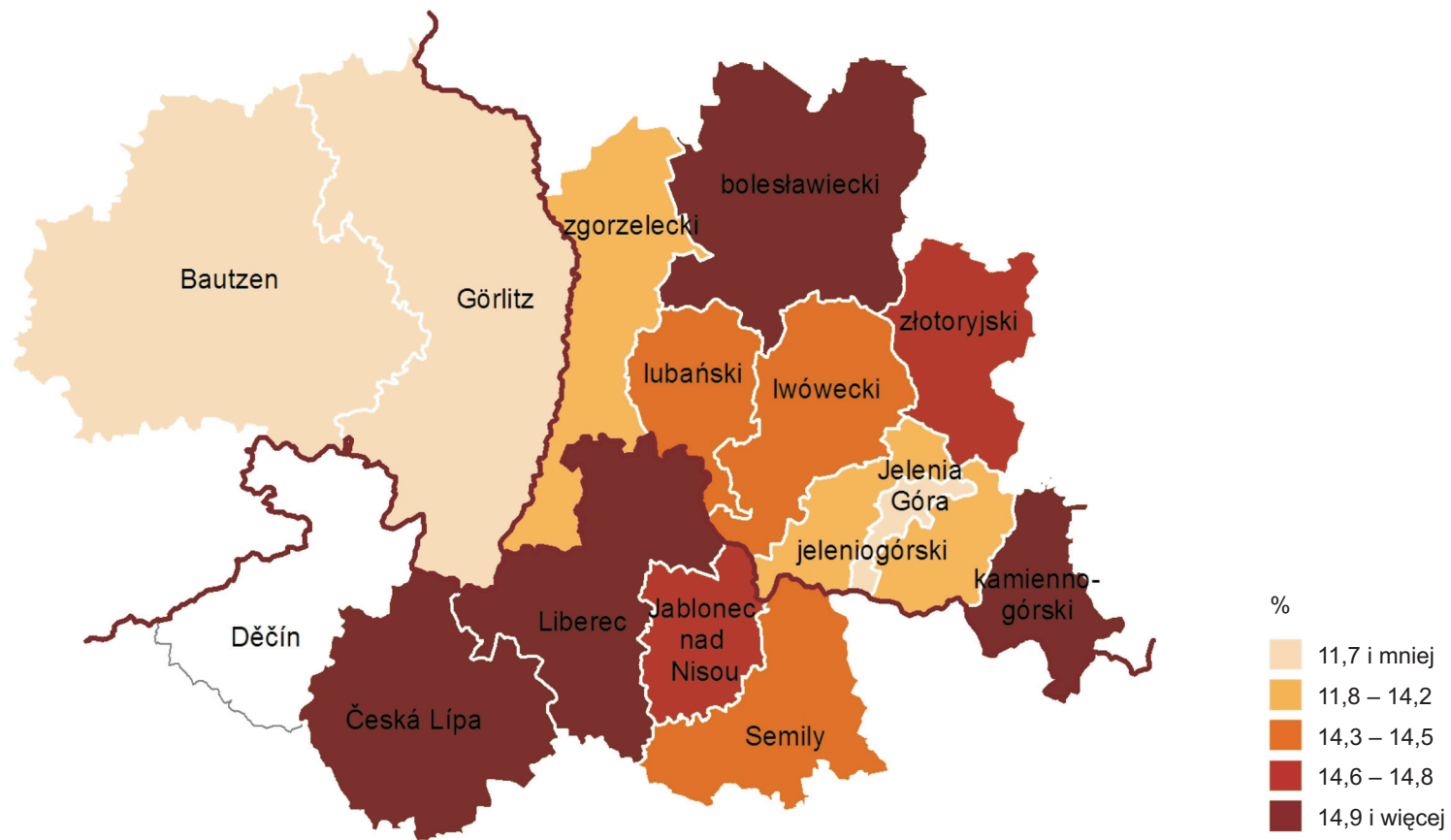
a In 1991 as of 1 I.

- W 2010 r. w Euroregionie Nysa mieszkało ponad 1,6 mln osób, tj. o 9% mniej niż w 1991 r.
- Największy spadek liczby ludności zanotowano w części niemieckiej – o 19%, w części polskiej ubyło 6% mieszkańców, natomiast w części czeskiej odnotowano wzrost liczby ludności o 3%.
- Udział kobiet w ogólnej liczbie ludności Euroregionu Nysa wyniósł 51% i był o jeden punkt procentowy niższy niż w 1991 r.
- W wyniku znacznego ubytku ludności zmniejszyła się gęstość zaludnienia na 1 km² ze 136 osób w 1991 r. do 124 osób w 2010 r.; tylko w części czeskiej wskaźnik ten wzrósł i wyniósł w 2010 r. 139 osób na 1 km² wobec 134 w 1991 r.

Kartogram 1. **Gęstość zaludnienia w 2010 r.**
Stan w dniu 31 XII

Kartogram 2. **Udział ludności w wieku 14 lat i mniej w ogólnej liczbie ludności w 2010 r.**
Stan w dniu 31 XII

TABL. 4. LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU

Stan w dniu 31 XII

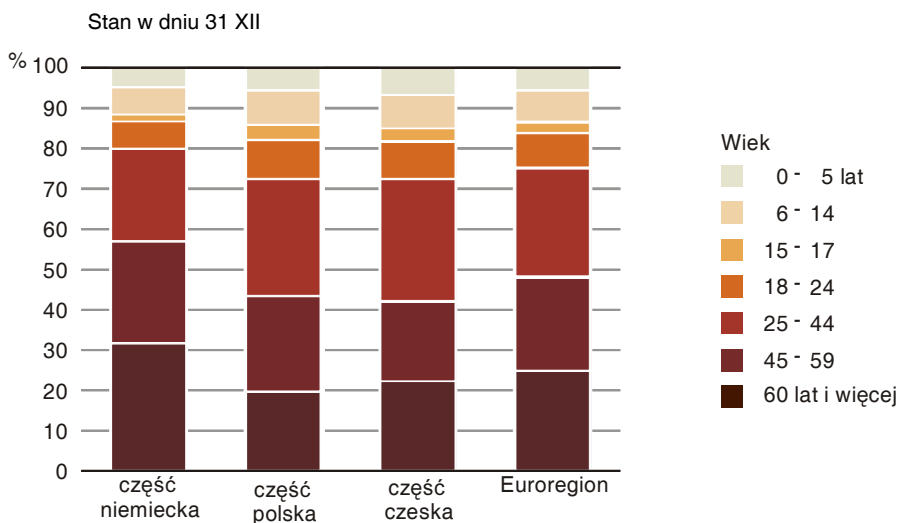
POPULATION BY AGE

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W wieku At age				At age			
		0-5 lat years	6-14	15-17	18-24	25-44	45-59	60 lat i więcej and more	
		w %				in %			
OGÓLEM	1991	1769849	7,7	14,1	4,5	.	.	.	17,6
TOTAL	1995	1757434	5,9	13,2	4,8	9,9	29,5	18,1	18,5
	2000	1703248	5,1	10,8	4,7	10,4	28,0	20,4	20,5
	2005	1648385	5,1	8,4	4,1	10,1	27,4	22,8	22,1
	2010	1607605	5,6	7,8	2,8	8,6	27,1	23,2	24,9
CZĘŚĆ: PART:									
Polska	1991	604372	8,6	16,0	4,9	.	.	.	14,9
Polish	1995	611074	7,3	14,8	5,2	10,5	30,8	15,7	15,7
	2000	587425	6,1	12,4	5,4	11,2	28,1	20,1	16,7
	2005	578857	5,3	10,2	4,3	11,8	27,1	24,5	16,7
	2010	569228	5,7	8,5	3,6	9,9	29,0	23,6	19,7
Czeska	1991	425959	7,8	13,4	5,7	10,4	29,5	16,4	16,9
Czech	1995	428974	7,0	11,8	4,9	12,3	27,6	19,5	16,8
	2000	429121	5,6	11,3	4,0	11,2	28,4	22,4	17,1
	2005	429031	5,8	9,5	4,0	9,4	30,3	22,2	18,8
	2010	439942	6,7	8,4	3,2	9,2	30,5	19,7	22,3
Niemiecka	1991	739518	7,0	13,0	3,4	8,3	28,6	19,5	20,2
German	1995	717386	4,1	12,7	4,4	8,0	29,6	19,3	21,8
	2000	686702	4,0	9,2	4,5	9,3	27,7	19,5	25,8
	2005	640497	4,4	6,0	4,0	9,1	25,6	21,6	29,3
	2010	598435	4,6	6,8	1,8	6,9	22,8	25,3	31,6

- Struktura wiekowa ludności w Euroregionie Nysa w sposób istotny zmieniła się po 1995 r. Wyraźnie zmniejszył się udział osób poniżej 45 roku życia, a wzrósł odsetek osób starszych.
- W 1995 r. ponad 63% ludności było w wieku poniżej 45 lat, a prawie 37% miało 45 lat lub więcej. W 2010 r. prawie połowa ludności w Euroregionie Nysa tj. 48% była w wieku 45 lat i więcej. Znaczny spadek udziału ludności – z 13% do 8%, tj. ponad 106 tys. – zarejestrowano w grupie wiekowej od 6 do 14 lat.
- W największym stopniu „starzenie się” społeczeństwa wystąpiło w części niemieckiej Euroregionu. Udziały poszczególnych grup wiekowych poniżej 45 roku życia w tej części były mniejsze niż dla Euroregionu ogółem, ale wyższe w grupach powyżej tego wieku. W 2010 r. w części niemieckiej 57% ludności było w wieku 45 lat i więcej.

WYKRES 2. STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU W 2010 R.

TABL. 5. **DZIECI**^a
 Stan w dniu 31 XII
CHILDREN^a
 As of 31 XII

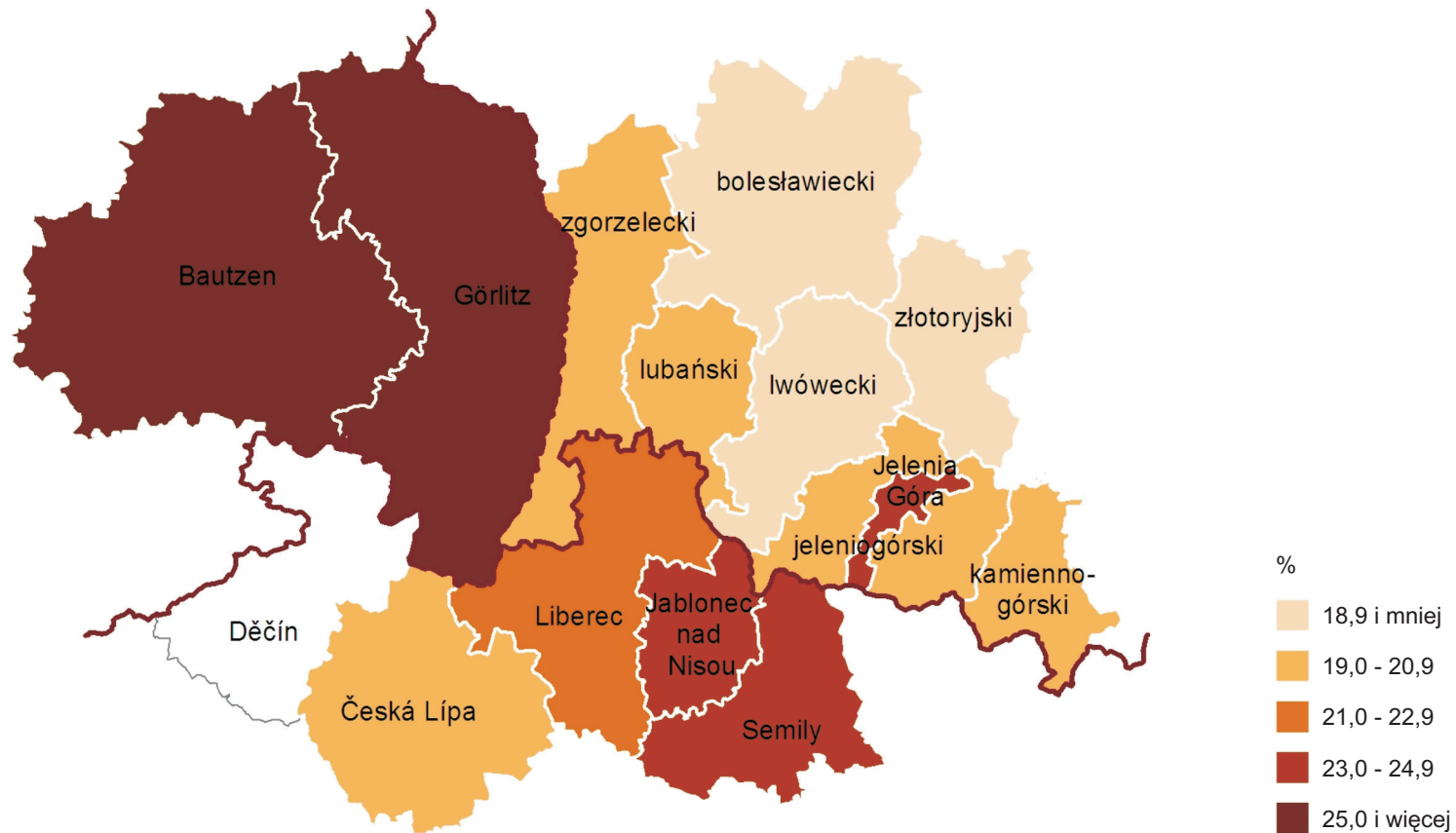
WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Dzieci <i>Children</i>		Różnica pomiędzy 2010 i 1991 r. <i>The difference between 2010 and 1991</i>	
	1991	2010	w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>	w % <i>in %</i>
OGÓLEM	386507	215706	-170801	-44,2
TOTAL				
CZĘŚĆ:				
PART:				
Polska	148312	80560	-67752	-45,7
<i>Polish</i>				
Czeska	90071	66347	-23724	-26,3
<i>Czech</i>				
Niemiecka	148124	68799	-79325	-53,6
<i>German</i>				

a W wieku 0-14 lat.

a At age 0-14.

- W 2010 r. na obszarze Euroregionu Nysa mieszkało 216 tys. dzieci (w wieku poniżej 15 lat). Było to o 171 tys. (o 44%) mniej niż w 1991 r. W niemieckiej części Euroregionu liczba dzieci zmniejszyła się o ponad połowę.
- W 1991 r. dzieci stanowiły 22% ogółu ludności w Euroregionie Nysa, podczas gdy w 2010 r. udział ten zmalał do ponad 13%. Najmniejszy udział w tej grupie wiekowej wystąpił w części niemieckiej – 11%, w polskiej wyniósł on 14%, a w czeskiej – 15%.

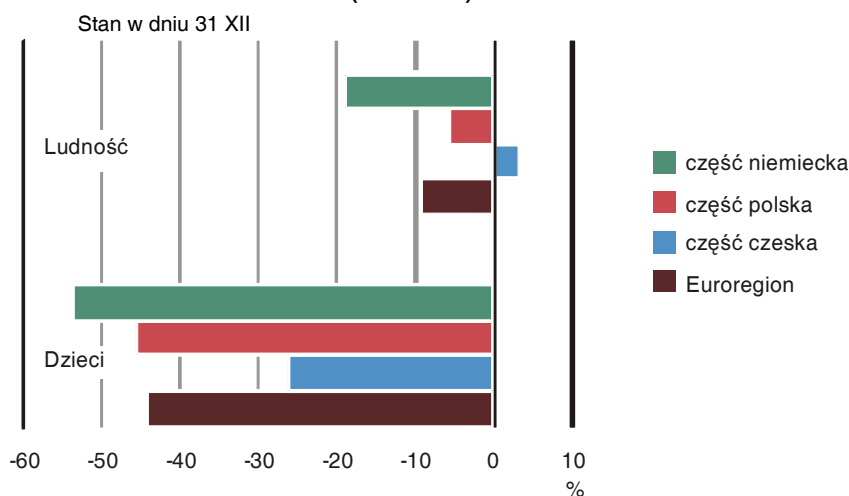
Kartogram 3. **Udział ludności w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2010 r.**
Stan w dniu 31 XII

Kartogram 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2010 r.

WYKRES 3. LUDNOŚĆ W 2010 R. (1991=100)

TABL. 6. LUDNOŚĆ WEDŁUG GRUP WIEKU

Stan w dniu 31 XII
POPULATION BY AGE GROUPS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność w wieku Population at age		
	0-14 lat 0-14 years	65 i więcej 65 and more	0-14 lat oraz 65 i więcej 0-14 years and 65 and more
	na 1000 ludności w wieku 15-64 lata per 1000 population at age 15-64		
CZEŚĆ:			
PART:			
Polska 1991	373	149	522
Polish 1995	330	166	496
..... 2000	268	181	448
..... 2005	218	186	404
..... 2010	195	180	375
Czeska 1991	317	182	498
Czech 1995	275	182	457
..... 2000	241	183	424
..... 2005	214	184	398
..... 2010	215	208	423
Niemiecka 1991	306	223	529
German 1995	249	235	485
..... 2000	193	265	458
..... 2005	156	341	496
..... 2010	183	411	594

- W części niemieckiej Euroregionu w 2010 r. wskaźnik liczby dzieci (w wieku 0-14 lat) przypadających na 1000 osób w wieku 15-64 lata był najniższy i wyniósł 183. Z kolei wskaźnik liczby osób w wieku 65 lat i więcej przypadających na 1000 osób w wieku 15-64 lata wyniósł 411 i był najwyższy.

- W badanym okresie we wszystkich trzech częściach Euroregionu zmniejszał się wskaźnik liczby dzieci przypadających na 1000 osób w wieku 15-64 lata, a rósł wskaźnik liczby osób starszych (w wieku 65 lat i więcej) przypadających na 1000 osób w tej grupie. W częściach polskiej i czeskiej, w przeciwieństwie do części niemieckiej, zmniejszył się w badanym okresie wskaźnik liczby dzieci (0-14 lat) i osób starszych (65 lat i więcej) przypadających na 1000 osób w wieku 15-64 lata.
- Według prognozy ludności wskaźnik liczby dzieci i osób starszych przypadających na 1000 osób w wieku 15-64 lata będzie znacząco rósł i wyniesie w 2025 r. w części polskiej 586, w czeskiej 599, a w niemieckiej 799.

TABL. 7. PROGNOZA LUDNOŚCI
 Stan w dniu 31 XII
POPULATION PROJECTION
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Ogółem <i>Total</i>	W wieku <i>At age</i>		
		0-14 lat <i>years</i>	15-64	65 lat i więcej <i>and more</i>
		w tys. <i>in thous.</i>		
OGÓLEM 2015	1518,3	207,0	995,1	316,2
TOTAL 2020	1477,4	202,9	919,3	355,2
..... 2025	1432,4	186,3	863,1	382,9
CZĘŚĆ: PART:				
Polska ^a 2015	512,3	72,7	358,3	81,3
Polish ^a 2020	500,8	72,4	329,4	99,0
..... 2025	487,3	67,2	307,3	112,8
Czeska 2015	441,2	69,9	290,9	80,5
Czech 2020	441,5	71,1	277,9	92,4
..... 2025	439,5	66,5	274,8	98,2
Niemiecka 2015	564,8	64,5	345,9	154,4
German 2020	535,1	59,3	312,0	163,8
..... 2025	505,6	52,7	281,0	171,9

a Bez gmin: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice.

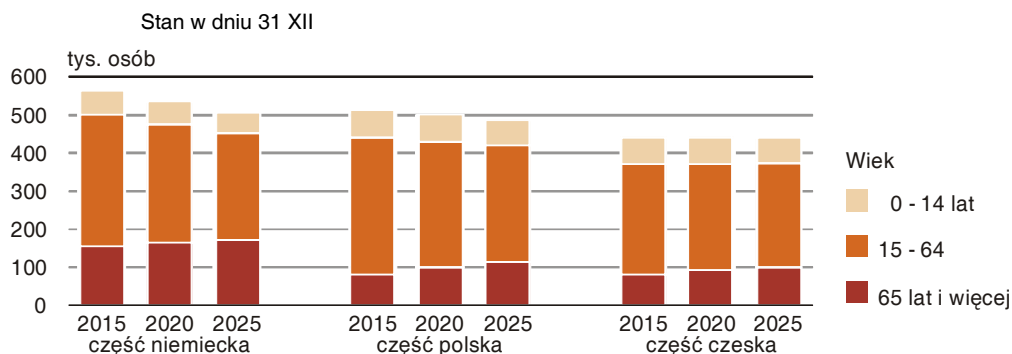
a Excluding gminas: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów and Paszowice.

Źródło: część niemiecka – regionalna prognoza ludności dla Saksonii do 2025 r. – wariant 1.

Source: German part – regional population projection for Saxony to 2025 – option 1.

- Według prognozy liczba ludności w Euroregionie Nysa w 2025 r. zmniejszy się w stosunku do 2010 r. o 8%. Spadek liczby ludności w poszczególnych częściach krajowych będzie zróżnicowany, od nieznacznego w części czeskiej (ok. 2 tys. osób) do dużego w części niemieckiej (ok. 60 tys. osób).
- Proces „starzenia się” ludności będzie się pogłębiał i w jego efekcie w 2025 r. co czwarty mieszkaniec Euroregionu będzie w wieku 65 lat i więcej, a w części niemieckiej co trzeci.
- W latach 2010-2025 liczba dzieci zmniejszy się o 11%. Tylko 13% ludności będzie miało mniej niż 15 lat, a w części niemieckiej tylko 10%.
- Do 2025 r. zmniejszy się też o 1/5 liczba osób w wieku 15-64 lata.

WYKRES 4. PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI

TABL. 8. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI
VITAL STATISTICS OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Urodzenia żywe Live births		Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase	
		ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population	ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population	ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
OGÓLEM	1991	18880	10,7	20777	11,7	-1897	-1,1
TOTAL	1995	14771	8,4	19151	10,9	-4380	-2,5
	2000	14644	8,6	17888	10,5	-3244	-1,9
	2005	14056	8,5	17666	10,7	-3610	-2,2
	2010	15207	9,5	18150	11,3	-2943	-1,8
CZĘŚĆ:							
PART:							
Polska	1991	8060	13,2	6162	10,1	1898	3,1
Polish	1995	6736	11,0	6134	10,0	602	1,0
	2000	5499	9,3	5863	9,9	-284	-0,5
	2005	5220	9,0	6007	10,3	-787	-1,4
	2010	5511	9,6	6019	10,5	-508	-0,9
Czeska	1991	5561	13,1	4975	11,7	586	1,4
Czech	1995	4166	9,7	4559	10,6	-393	-0,9
	2000	4090	9,5	4526	10,5	-436	-1,0
	2005	4271	10,0	4227	9,9	44	0,1
	2010	5120	11,7	4251	9,7	869	2,0
Niemiecka	1991	5259	7,0	9640	12,9	-4381	-5,9
German	1995	3869	5,4	8458	11,8	-4589	-6,4
	2000	5055	7,3	7499	10,8	-2444	-3,5
	2005	4565	7,1	7432	11,5	-2867	-4,4
	2010	4576	7,6	7880	13,1	-3304	-5,5

- W 2010 r. na obszarze Euroregionu zarejestrowano nieco ponad 15 tys. urodzeń żywych, było to o 3,7 tys. mniej niż w 1991 r. Pomimo spadku liczby urodzeń żywych w stosunku do 1991 r. w ostatnich latach rodzi się nieco więcej dzieci.
- Nieznaczny wzrost liczby urodzeń żywych w ostatnich latach nie równoważy jednak liczby zgonów, która była większa w 2010 r. o 2,9 tys. Ujemny przyrost naturalny jest efektem szczególnie dużej przewagi liczby zgonów nad liczbą urodzeń żywych w niemieckiej części Euroregionu. Jedynie w czeskiej części Euroregionu zarejestrowano w 2010 r. więcej urodzeń żywych niż zgonów (o 869).

TABL. 9. ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ
DEATHS BY SELECTED CAUSES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Przyczyny zgonów według Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych - X Rewizja ^a <i>Causes of deaths by the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision)^a</i>						
		A00-B99	C00-D48	D50-D89	E00-E90	F01-F99	G00-G99	I00-I99
		OGÓŁEM 2000	17473	58	4269	30	360	132
TOTAL 2005	17241	93	4403	40	437	197	292	8244
..... 2009	17973	133	4472	43	454	183	234	8878
CZĘŚĆ: PART:								
Polska ^b 2000	5448	29	1227	4	81	42	41	2289
Polish ^d 2005	5582	31	1424	10	65	42	56	2560
..... 2009	6012	32	1426	14	118	39	62	2944
Czeska 1995	4559	11	1153	8	47	2	31	2506
Czech 2000	4526	6	1279	10	83	-	56	2289
..... 2005	4227	20	1129	6	64	10	88	2105
..... 2009	4313	43	1160	6	94	4	24	2213
..... 2010	4251	43	1182	3	83	10	28	2107
Niemiecka 1995	8458	19	1818	17	231	90	88	4596
German 2000	7499	23	1763	16	196	90	118	3987
..... 2005	7432	42	1850	24	308	145	148	3579
..... 2009	7648	58	1886	23	242	140	148	3721
..... 2010	7880	88	1940	30	275	205	168	3804

a Patrz uwagi ogólne. b W 2000 r. suma składników nie daje wartości ogółem, ze względu na brak orzeczenia lekarskiego o przyczynie zgonu w kartach zgonu – forma protestu lekarzy. Bez gmin: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice.

a See general notes. b In 2000 the sum of the components does not give the total lack of a medical statement regarding the cause of death on death certificates – due to doctor's strike. Excluding gminas: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów and Paszowice.

TABL. 9. ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ (dok.)
DEATHS BY SELECTED CAUSES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przyczyny zgonów według Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych - X Rewizja ^a <i>Causes of deaths by the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision)^a</i>							
		J00-J99	K00-K93	M00-M99	N00-N99	P00-P96	Q00-Q99	R00-R99	S00-T98 ^b
		OGÓŁEM 2000	752	886	27	199	52	27	763
TOTAL 2005	843	912	32	221	31	21	463	1010	
..... 2009	902	872	28	216	31	37	597	886	
CZĘŚĆ: PART:									
Polska ^c 2000	202	247	9	65	22	17	682	418	
Polish ^c 2005	248	278	5	58	11	8	385	400	
..... 2009	251	212	6	48	18	17	486	337	
Czeska 1995	117	192	3	88	20	8	11	361	
Czech 2000	190	180	2	75	15	3	19	319	
..... 2005	207	199	2	60	14	3	26	294	
..... 2009	205	194	2	49	9	4	32	269	
..... 2010	248	185	3	45	5	4	34	268	
Niemiecka 1995	441	478	21	76	16	22	47	488	
German 2000	360	459	16	59	15	7	62	328	
..... 2005	388	435	25	103	6	10	52	316	
..... 2009	446	466	20	119	4	16	79	280	
..... 2010	425	439	24	130	5	6	72	267	

a Patrz uwagi ogólne. b Część polska i czeska zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu (V01-Y98). c W 2000 r. suma składników nie daje wartości ogółem, ze względu na brak stwierdzonej przez lekarza przyczyny zgonu - strajk lekarzy. Bez gmin: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice.

a See general notes. b Polish and Czech part – external causes of deaths (V01-Y98). c In 2000 the sum of the components does not give the total lack of a medical statement regarding the cause of death on death certificates – due to doctor's strike. Excluding gminas: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów and Paszowice.

Kartogram 5. **Udział zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi w ogólnej liczbie zgonów w 2009 r.**

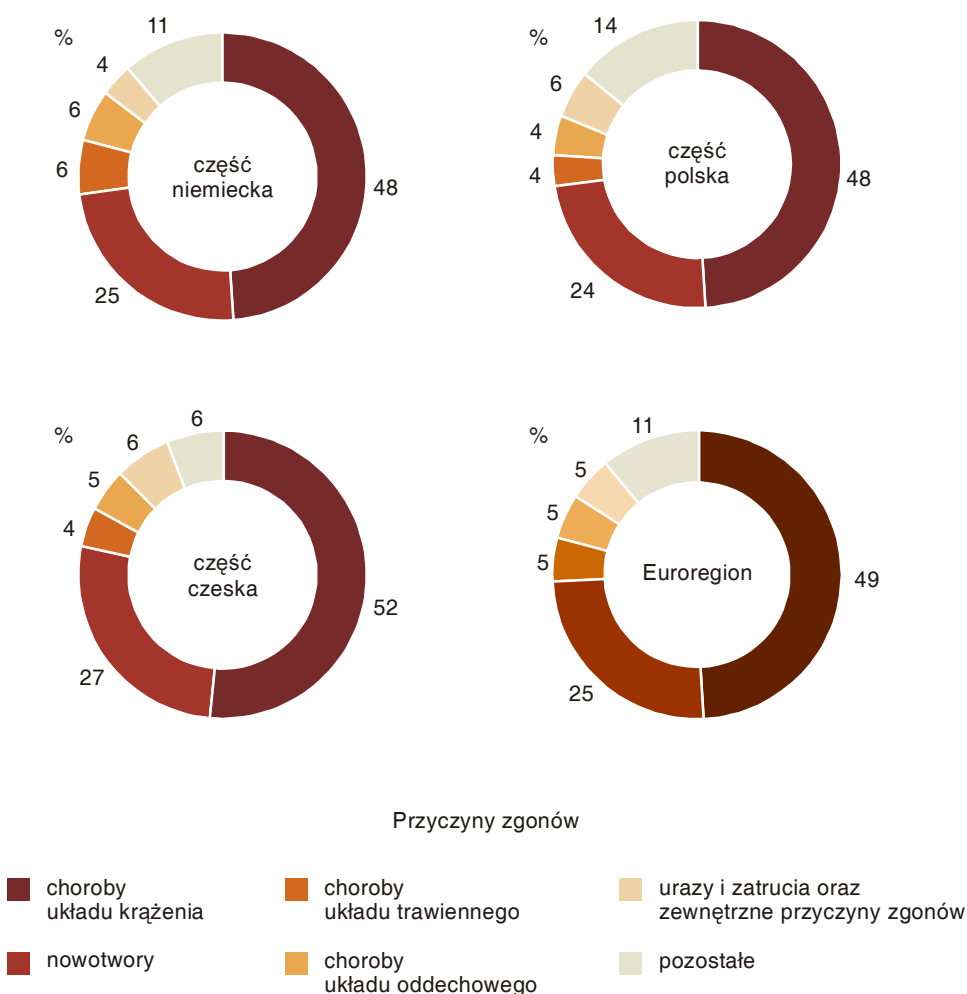

Kartogram 6. **Udział zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów w 2009 r.**

- W 2009 r. prawie 90% zgonów wystąpiło z powodu następujących przyczyn: choroby układu krążenia (48-52%), nowotwory (23%), choroby układu oddechowego, trawiennego oraz urazy i zatrucia, a w części polskiej i czeskiej zewnętrzne przyczyny zgonu (każde po 5%).
- Porównując przyczyny zgonów w poszczególnych częściach krajowych można zauważyć zróżnicowanie. W części niemieckiej częściej niż w pozostałych przyczynami zgonów były zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej oraz zaburzenia psychiczne. Z kolei w części polskiej zarejestrowano znacznie więcej zgonów spowodowanych „objawami, cechami chorobowymi i nieprawidłowymi wynikami badań klinicznych i laboratoryjnych”.

WYKRES 5. STRUKTURA ZGONÓW WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ W 2009 R.

TABL. 10. **MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT
RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Napływ Inflow			Odptyw Outflow			Saldo migracji Net migration		
		ogółem total	w tym kobiety of which fema- les	na 1000 ludno- ści per 1000 popula- tion	ogółem total	w tym kobiety of which fema- les	na 1000 ludno- ści per 1000 popula- tion	ogółem total	w tym kobiety of which fema- les	na 1000 ludno- ści per 1000 popula- tion
OGÓŁEM	1991	1426	467	0,8	1939	262	1,1	-513	205	-0,3
TOTAL	1995	5845	1574	3,3	1499	313	0,9	4346	1261	2,5
	2000	2686	960	1,6	2521	790	1,5	165	170	0,1
	2005	4209	1668	2,6	3085	1178	1,9	1124	490	0,7
	2010	2995	1338	1,9	3049	1114	1,9	-54	224	-0,0
CZĘŚĆ: PART:										
Polska	1991	84	.	0,1	208	.	0,3	-124	.	-0,2
Polish	1995	175	85	0,3	312	167	0,5	-137	-82	-0,2
	2000	139	74	0,2	496	309	0,8	-357	-235	-0,6
	2005	147	76	0,3	400	219	0,7	-253	-143	-0,4
	2010	274	115	0,5	479	272	0,8	-205	-157	-0,4
Czeska	1991	305	148	0,7	89	56	0,2	216	92	0,5
Czech	1995	304	138	0,7	12	9	0,0	292	129	0,7
	2000	265	130	0,6	29	20	0,1	236	110	0,5
	2005	2218	875	5,2	717	264	1,7	1501	611	3,5
	2010	820	417	1,9	643	218	1,5	177	199	0,4
Niemiecka	1991	1037	319	1,4	1642	206	2,2	-605	113	-0,8
German	1995	5366	1351	7,5	1175	137	1,6	4191	1214	5,8
	2000	2282	756	3,3	1996	461	2,9	286	295	0,4
	2005	1844	717	2,9	1968	695	3,1	-124	22	-0,2
	2010	1901	806	3,2	1927	624	3,2	-26	182	-0,0

- Zjawisko migracji zagranicznych w poszczególnych częściach krajowych Euroregionu Nysa kształtowało się w badanym okresie w sposób niejednorodny. W części polskiej we wszystkich porównywanych latach liczba emigrantów była większa od liczby imigrantów. W części czeskiej odmiennie – napływ ludności z zagranicy w całym okresie przewyższał odpływ. W części niemieckiej w latach 1995 i 2000 przeważał napływ (w 1995 r. saldo wyniosło 4191 osób, a w 2000 r. 286), a w pozostałych latach odpływ.
- Wśród imigrantów w 2010 r., zarówno w polskiej jak i w niemieckiej części Euroregionu, nieco więcej było mężczyzn niż kobiet, podczas gdy w części czeskiej przeważały kobiety.
- Wśród osób emigrujących za granicę z części czeskiej i niemieckiej w 2010 r. około dwóch trzecich stanowili mężczyźni, odmiennie niż w części polskiej, gdzie 57% emigrantów stanowiły kobiety.

Kartogram 7. Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności w 2010 r.

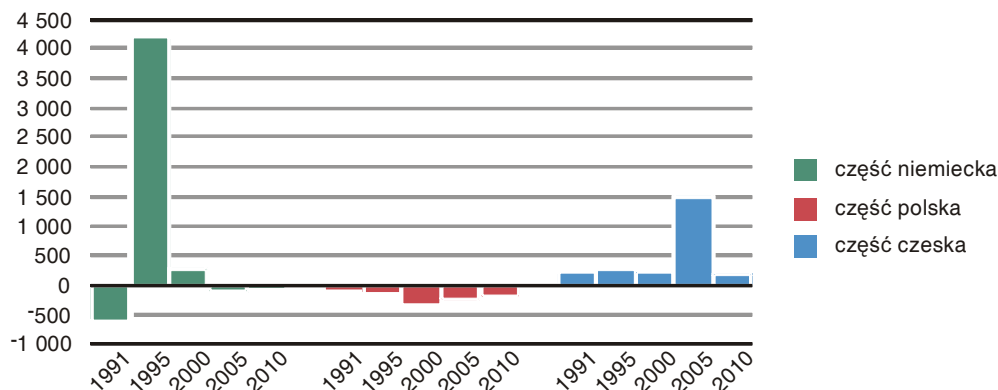

Kartogram 8. Saldo migracji międzypowiatowych na 1000 ludności w 2010 r.

WYKRES 6. SALDO MIGRACJI ZAGRANICZNYCH LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY

TABL. 11. MIGRACJE MIĘDZYPOWIATOWE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY
INTERPOWIAT MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Napływ Inflow			Odpływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
		ogółem total	w tym kobiety of which fema- les	na 1000 ludno- ści per 1000 popula- tion	ogółem total	w tym kobiety of which fema- les	na 1000 ludno- ści per 1000 popula- tion	ogółem total	w tym kobiety of which fema- les	na 1000 ludno- ści per 1000 popula- tion
CZĘŚĆ: PART:										
Polska ^a	2000	3719	1899	6,3	4100	2165	6,9	-381	-266	-0,6
Polish ^a	2005	3272	1686	5,6	4089	2163	7,0	-817	-477	-1,4
	2010	3702	1969	6,5	4361	2381	7,6	-659	-412	-1,2
Czeska	1991	5723	3006	13,4	5438	2817	12,8	285	189	0,7
Czech	1995	4495	2322	10,5	3867	2072	9,0	628	250	1,5
	2000	4416	2227	10,3	3871	2024	9,0	545	203	1,3
	2005	6887	3310	16,1	5463	2748	12,8	1424	562	3,3
	2010	6139	3157	14,0	6093	3045	13,9	46	112	0,1
Niemiecka	1991	8355	3563	11,2	20770	9420	27,8	-12415	-5857	-16,6
German	1995	17309	6841	24,1	14313	6701	19,9	2996	140	4,2
	2000	12135	5552	17,5	19419	9214	28,1	-7284	-3662	-10,5
	2005	11537	5380	17,9	17462	8464	27,1	-5925	-3084	-9,2
	2010	11400	5441	18,9	15795	7444	26,2	-4395	-2003	-7,3

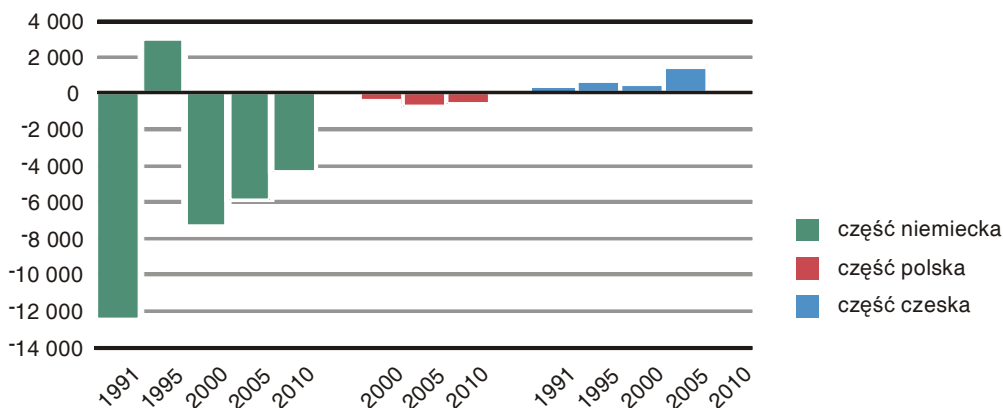
a Bez gmin: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice.

a Excluding gminas: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów and Paszowice.

- ☐ Migracje międzypowiatowe w poszczególnych częściach Euroregionu Nysa kształtowały się w badanym okresie w sposób zróżnicowany. W powiatach niemieckich i polskich przeważał odpływ ludności, przy czym znacznie wyższy był w części niemieckiej (należy zwrócić uwagę, że w 2010 r. ujemne saldo migracji międzypowiatowych stanowiło w tej części około jednej trzeciej salda z 1991 r.).

- W powiatach czeskich we wszystkich analizowanych latach wystąpiła przewaga napływu ludności nad odpływem, w 2010 r. różnica między tymi wielkościami była nieznaczna.

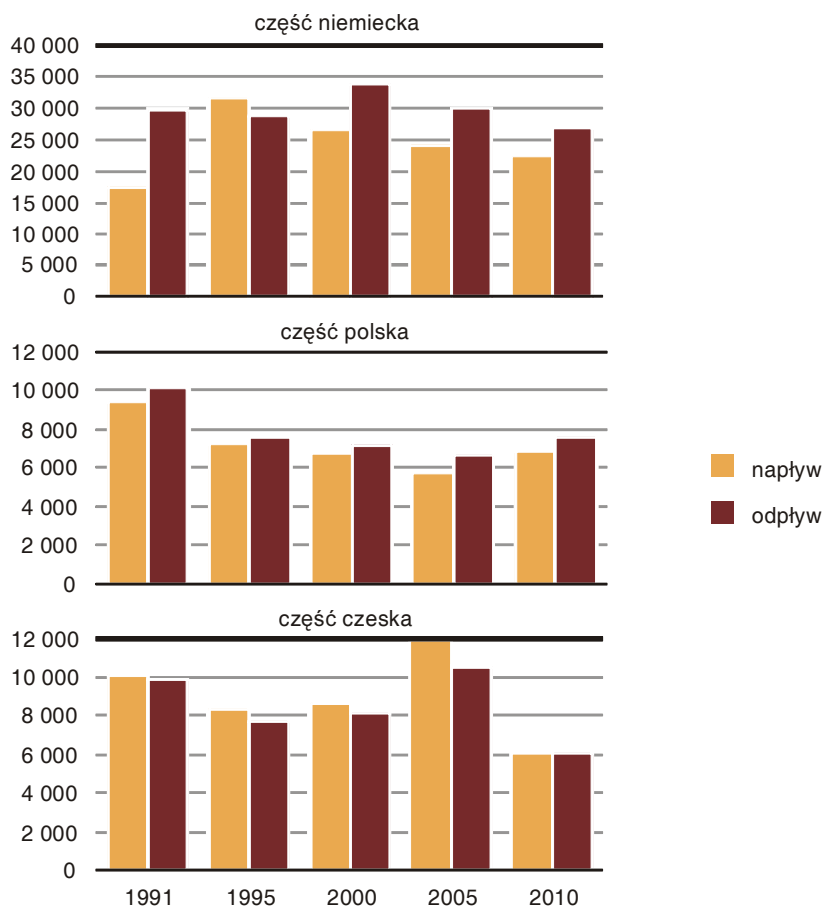
WYKRES 7. SALDO MIGRACJI MIĘDZYPOWIATOWYCH LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY

TABL. 12. MIGRACJE MIĘDZYGMINNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY
INTERGMINAS MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Napływ Inflow			Odpływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
		ogółem total	w tym kobiety of which fema- les	na 1000 ludno- ści per 1000 popula- tion	ogółem total	w tym kobiety of which fema- les	na 1000 ludno- ści per 1000 popula- tion	ogółem total	w tym kobiety of which fema- les	na 1000 ludno- ści per 1000 popula- tion
CZĘŚĆ: PART:										
Polska	1991	9461	.	15,5	10095	.	16,6	-634	.	-1,0
Polish	1995	7244	3722	11,8	7532	3954	12,3	-288	-232	-0,5
	2000	6734	3533	11,4	7182	3839	12,2	-448	-306	-0,8
	2005	5754	3012	9,9	6685	3553	11,5	-931	-541	-1,6
	2010	6830	3657	11,9	7572	4119	13,2	-742	-462	-1,3
Czeska	1991	10160	5262	23,9	9875	5073	23,2	285	189	0,7
Czech	1995	8366	4357	19,5	7738	4107	18,0	628	250	1,5
	2000	8717	4492	20,3	8172	4289	19,0	545	203	1,3
	2005	11998	5966	28,0	10574	5404	24,7	1424	562	3,3
	2010	6139	3157	14,0	6093	3045	13,9	46	112	0,1
Niemiecka	1991	17512	8403	23,4	29927	14260	40,0	12415	-5857	-16,6
German	1995	31670	14257	44,1	28674	14117	39,9	2996	140	4,2
	2000	26725	13075	38,6	34009	16737	49,2	-7284	-3662	-10,5
	2005	24084	11777	37,3	30009	14861	46,5	-5925	-3084	-9,2
	2010	22431	11174	37,2	26826	13177	44,5	-4395	-2003	-7,3

- W polskiej części Euroregionu liczba migracji międzygminnych, zarówno napływu jak i odpływu, zmniejszyła się w badanym okresie o około jedną czwartą. Biorąc pod uwagę płeć migrantów można stwierdzić, że częściej przemieszczały się kobiety niż mężczyźni. Odsetek kobiet migrujących (przybywających i wyjeżdżających) w 2010 r. był nieco większy i wyniósł w obu przypadkach 54%.
- W niemieckiej części napływ ludności w przekroju międzygminnym wzrósł w 2010 r. w porównaniu z 1991 r. o ponad jedną czwartą (najwyższy był w 1995 r.). Zjawisko odpływu ludności wykazywało w badanym okresie tendencję malejącą, pomimo to saldo migracji międzygminnych, z wyjątkiem 1995 r. było w badanych latach ujemne.
- W części czeskiej w badanym okresie, podobnie jak w przekroju powiatowym, przez cały czas saldo migracji było dodatnie.

WYKRES 8. MIGRACJE MIĘDZYGMINNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY

TABL. 13. MAŁŻEŃSTWA I ROZWODY
MARRIAGES AND DIVORCES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Rozwody orzeczone ^a Divorces ^a	
	ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population	ogółem total	na 1000 ludności per 1000 population
	OGÓŁEM 1991	11763	6,6	.
TOTAL 1995	7583	4,3	.	.
2000	8092	4,8	3476	2,0
2005	7757	4,7	3913	2,4
2010	7780	4,8	3505	2,2
CZĘŚĆ: PART:				
Polska 1991	3514	5,8	.	.
Polish 1995	3110	5,1	.	.
2000	3188	5,4	880	1,5
2005	2870	4,9	1228	2,1
2010	3109	5,4	1091	1,9
Czeska 1991	3109	7,3	1496	3,5
Czech 1995	2311	5,4	1521	3,5
2000	2458	5,7	1307	3,0
2005	2278	5,3	1394	3,3
2010	1928	4,4	1351	3,1
Niemiecka 1991	5140	6,7	.	.
German 1995	2162	3,0	.	.
2000	2446	3,5	1289	1,9
2005	2609	4,0	1291	2,0
2010	2743	4,6	1063	1,8

a Część polska – bez gmin: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice.

a Polish part – excluding gminas: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów and Paszowice.

- W 2010 r. w Euroregionie Nysa zawarto ok. 4 tys. małżeństw mniej niż w 1991 r. Największy spadek wystąpił w części niemieckiej – o 47%, w części czeskiej o 38%, a najmniejszy w polskiej – o 12%.
- Z porównania wskaźnika udzielonych rozwodów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynika, że relatywnie najwięcej rozwodów udzielano w czeskiej części Euroregionu.

Kartogram 9. **Małżeństwa na 1000 ludności w 2010 r.**

Kartogram 10. Rozwody na 1000 ludności w 2010 r.

2.2. Warunki życia ludności, ochrona zdrowia i opieka społeczna

TABL. 14. ZASOBY MIESZKANIOWE

Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania Dwellings		Powierzchnia użytkowa ^a mieszkań w tys. m ² <i>Usable floor space^a of dwellings in thous. m²</i>	Przeciętna powierzchnia użytkowa ^a mieszkania w m ² <i>Average usable floor space^a per dwelling in m²</i>
	ogółem <i>total</i>	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>		
CZĘŚĆ: PART:				
Polska 1991	180450	299	11229	62
<i>Polish</i> 1995	185586	304	11612	63
2000	189072	322	11943	63
2005	199561	345	13673	69
2009	203958	357	14173	70
Czeska ^b 1991	155363	367	7297	47
<i>Czech</i> ^b 2001	161830	383	7912	49
Niemiecka 1995	315854	440	22602	72
<i>German</i> 2000	332672	484	24218	73
2005	327930	512	24219	74
2010	322300	539	24084	75

a Część czeska – powierzchnia mieszkalna, tj. izby o powierzchni 8 m² i więcej oraz część powierzchni kuchni przekraczająca 12 m². b Dane ze Spisu Ludności.

a *Czech Part – living area: rooms with an area 8 m² and more and part of the floor of the kitchen having the area 12 m² and more.* b *Data from Population Census.*

- We wszystkich częściach krajowych Euroregionu zwiększyła się w badanym okresie liczba mieszkań. W 2010 r. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przychodziło ich w części niemieckiej 539, natomiast w części polskiej 357 (stan w 2009 r.; brak porównywalnych danych z końca badanego okresu z części czeskiej).
- Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w części niemieckiej w 2010 r. wyniosła 75 m², a w polskiej 70 m² (brak aktualnych danych z części czeskiej). Z porównania danych z lat 2000-2001 wynika, że w części czeskiej Euroregionu powierzchnia użytkowa mieszkań była najmniejsza.

TABL. 15. BUDYNKI I MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA

Stan w dniu 31 XII

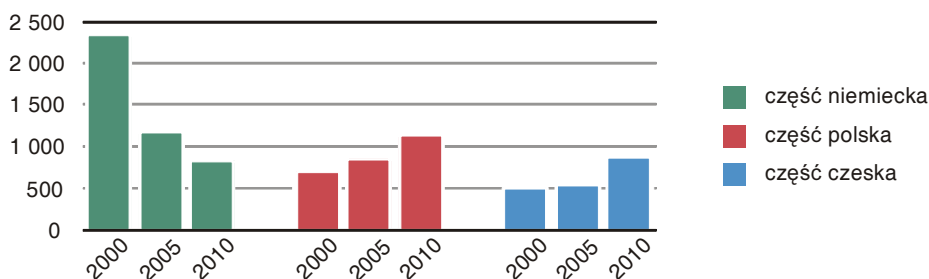
BUILDINGS AND DWELLINGS COMPLETED

As of 31 XII

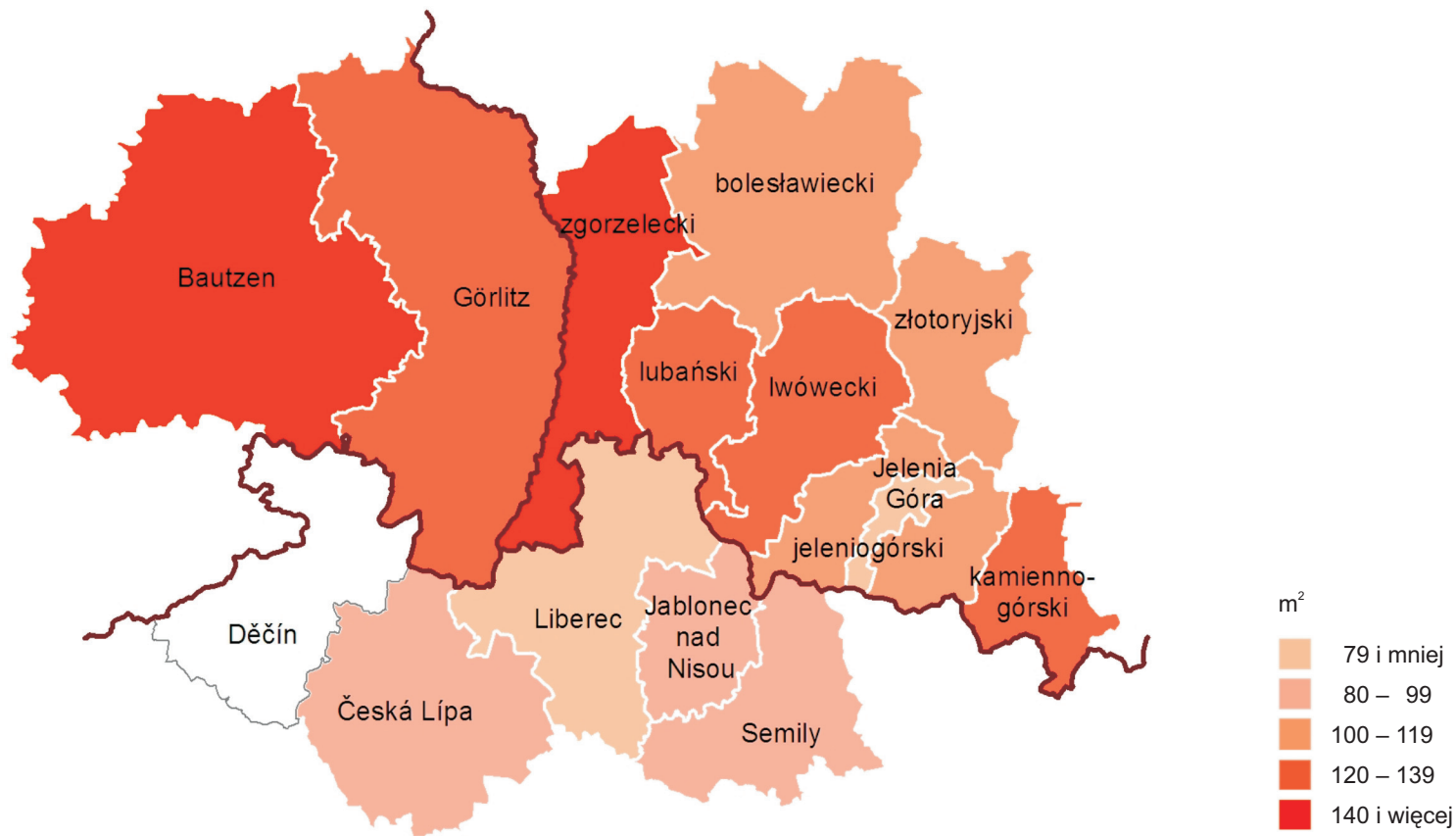
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Budynki Buildings	Powierzchnia w tys. m ² Floor space in thous. m ²	Mieszkania Dwellings		Szacunkowy koszt wybudowania budynku w tys. euro Estimated cost of erect- ing a building in thous. euro	
			ogółem total	powierzchnia użytkowa w tys. m ² usable floor space in thous. m ²		
OGÓŁEM	2000	3565	.	4568	396	.
TOTAL	2005	2567	.	2787	274	.
	2010	2838	.	3030	316	.
CZĘŚĆ: PART:						
Polska	1995	.	.	864	63	.
Polish	2000	711	.	930	83	.
	2005	854	.	936	109	.
	2010	1130	.	1347	151	.
Czeska	2000	512	100	1001	64	46090
Czech	2005	538	108	1133	75	68404
	2010	869	138	1256	104	130791
Niemiecka	1995	2106	334	2392	230	596969
German	2000	2342	232	2637	249	567227
	2005	1175	124	718	90	216822
	2010	839	118	427	61	178981

- ☐ Liczba budynków oddanych do użytkowania w Euroregionie w 2010 r. zmniejszyła się w porównaniu do 2000 r. o 727. Spadek dotyczył wyłącznie części niemieckiej, w której w 2010 r. w porównaniu do 2000 r. wybudowano prawie o dwie trzecie mniej budynków. W częściach polskiej i czeskiej oddano w tym okresie odpowiednio o prawie 59% i o 70% budynków więcej.
- ☐ Liczba mieszkań w nowo oddanych budynkach w 2010 r. zmniejszyła się w Euroregionie o jedną trzecią, jednak podobnie jak w przypadku budynków spowodowane to było spadkiem liczby nowo oddanych mieszkań wyłącznie w części niemieckiej. W 2010 r. oddano 16% mieszkań przekazanych w 2000 r. W części polskiej odnotowano wzrost o 45%, a w czeskiej o jedną czwartą.

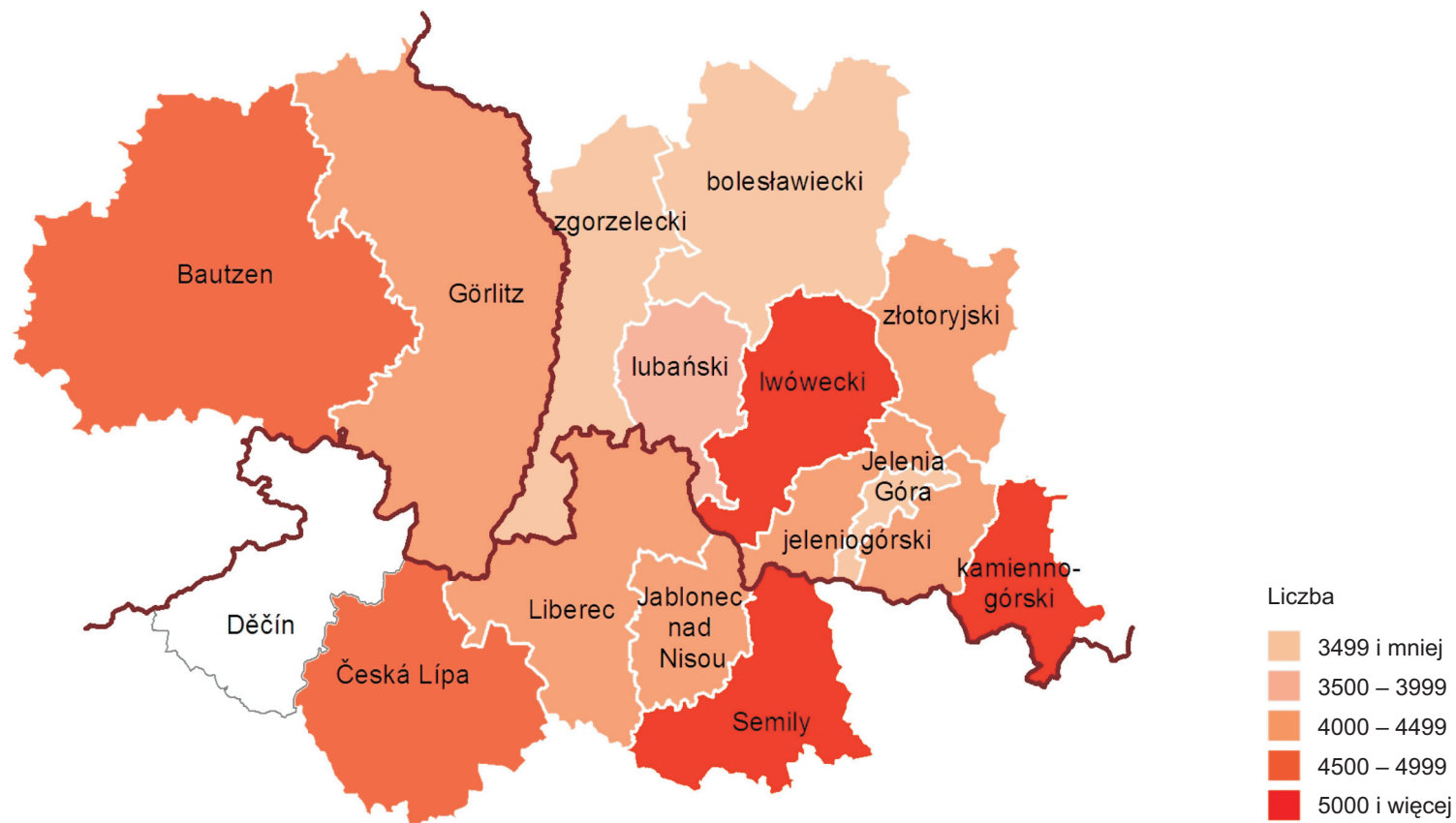
WYKRES 9. BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA

Kartogram 11. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w 2010 r.

Kartogram 12. **Ludność na 1 aptekę w 2010 r.**
Stan w dniu 31 XII

TABL. 16. LEKARZE I LEKARZE DENTYŚCI

Stan w dniu 31 XII

DOCTORS AND DENTISTS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Lekarze Doctors		Lekarze dentyści Dentists	
	ogółem total	na 10000 ludności per 10000 population	ogółem total	na 10000 ludności per 10000 population
OGÓLEM 1995	3607	2,1	970	0,6
TOTAL 2000	3678	2,2	891	0,5
..... 2005	3786	2,3	858	0,5
CZEŚĆ: PART:				
Polska ^a 1995	878	1,4	210	0,3
Polish ^a 2000	861	1,5	117	0,2
..... 2005	852	1,5	104	0,2
..... 2009	771	1,4	46 ^b	0,1
Czeska ^c 1995	1080	2,5	212	0,5
Czech ^c 2000	1154	2,7	220	0,5
..... 2005	1240	2,9	216	0,5
..... 2010	1405	3,2	215	0,5
Niemiecka 1995	1649	2,3	548	0,8
German 2000	1663	2,4	554	0,8
..... 2005	1694	2,6	538	0,8
..... 2010	1744	2,9	538	0,9

a W 2000 r. dane o pracownikach medycznych nie obejmują osób, dla których głównym miejscem pracy jest praktyka lekarska; dane nie obejmują osób pracujących w MON i MSWiA; od 2005 dane nie obejmują osób pracujących dla których głównym miejscem pracy jest Narodowy Fundusz Zdrowia, uczelnia lub jednostka administracji państwowej lub samorządowej. Dane nie obejmują też personelu pracującego w Domach Pomocy Społecznej. Bez gmin: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice. b Bez lekarzy dentyistów, dla których głównym miejscem pracy jest prywatna praktyka lekarska. c Według podziału terytorialnego obowiązującego w danym roku.

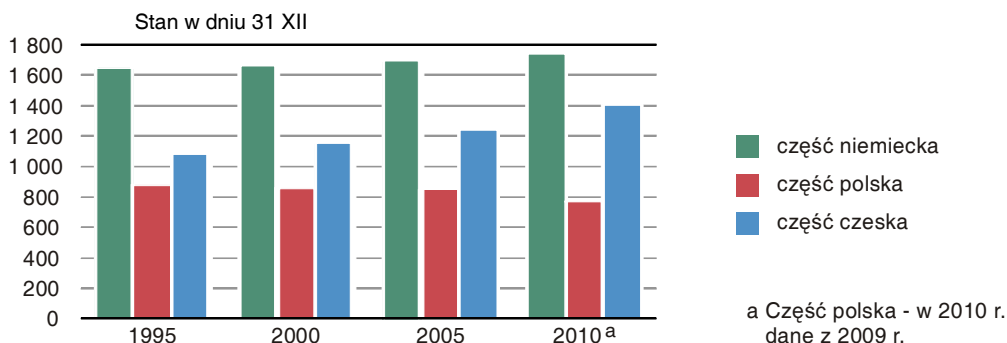
a In 2000 data concerning medical personnel do not include persons for whom the primary workplace is medical practice; data do not include persons working in the Ministry of National Defence and the Ministry of the Interior and Administration; since 2005 data do not include persons for whom the primary workplace is National Health Fund, university, units of state or local self-government administration. Data do not include persons working in social care houses. Excluding gminas: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów and Paszowice. b Excluding dentist for whom the primary workplace is private practice. c By territorial division valid in given year.

Źródło: część polska – Ministerstwo Zdrowia.

Source: Polish part – The Ministry of Health.

- Liczba lekarzy zwiększyła się w Euroregionie Nysa w badanym okresie. Najwięcej lekarzy przybyło w części czeskiej – 325, w części niemieckiej przybyło 95, natomiast w części polskiej ubyło 107. Wskaźnik liczby lekarzy przypadających na 1000 mieszkańców był, zarówno w części czeskiej jak i niemieckiej przeszło dwukrotnie wyższy niż w części polskiej.
- Liczba dentyistów w Euroregionie w latach 2009-2010 była mniejsza niż w 1995 r., spowodowane to było przede wszystkim nieuwzględnieniem w badaniu w części polskiej w 2009 r. dentyistów, dla których głównym miejscem pracy był gabinet prywatny.

WYKRES 10. LEKARZE

TABL. 17. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Stan w dniu 31 XII
HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Apteki i punkty apteczne ^a <i>Pharmacies and phar- maceutical outlets^a</i>	Ludność na 1 aptekę i punkt apteczny <i>Population per phar- macy and pharmaceu- tical outlets</i>	Szpitale ogólne <i>General hospitals</i>	Łóżka w szpitalach ogólnych <i>Beds In general hospitals</i>	Placówki pomocy społecznej ^{b c} <i>Social welfare facilities^{b c}</i>	
					ogółem <i>total</i>	miejsca <i>places</i>
OGÓŁEM 1995	269	6533	45	11573	.	.
TOTAL 2000	346	4923	42	10416	137	9605
..... 2005	403	4090	.	.	175	10975
..... 2010	390	4122	.	9882^d	263	10909
CZĘŚĆ:						
PART:						
Polska 1995	88	6944	17	3873	16	1162
<i>Polish</i> 2000	122	4815	17	3419	19	1324
..... 2005	161	3595	.	.	24	1749
..... 2010	162	3514	.	3336 ^d	23	1572
Czeska 1995	59	7270	11	2804	.	.
<i>Czech</i> 2000	94	4565	10	2539	42	2525
..... 2005	108	3965	8	2655	42	2656
..... 2010	98	4485	8	2674	123	2447
Niemiecka 1995	122	5950	17	4896	.	.
<i>German</i> 2000	130	5282	15	4458	76	5756
..... 2005	134	4780	14	4069	109	6570
..... 2010	130	4603	14	3872	117	6890

a Część polska – w latach 1995 i 2000 łącznie z aptekami zakładowymi. b Część polska – łącznie z filiami. c Część czeska – według metodologii obowiązującej w danym roku. d Bez gmin: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice.

a Polish part – 1995 and 2000 including pharmacies. b Polish part – including branches. c Czech part – by methodology valid in given year. d Excluding gminas: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów and Paszowice.

Źródło: część czeska – Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych Republiki Czeskiej.

Source: Czech part – The Ministry of Labour and Social Affairs of the Czech Republic.

- ❑ W 2010 r. w Euroregionie funkcjonowało znacznie więcej aptek niż w 1995 r. Najwięcej aptek przybyło w części polskiej – 74 i czeskiej – 39, dzięki czemu liczba osób przypadających na jedną aptekę w Euroregionie zmniejszyła się z 6533 w 1995 r. do 4122 w 2010 r.
- ❑ W badanym okresie zmniejszyła się liczba łóżek w szpitalach we wszystkich trzech częściach Euroregionu, największy spadek miał miejsce w części niemieckiej.
- ❑ W polskiej i niemieckiej części zwiększyła się w ostatnich latach liczba placówek pomocy społecznej oraz liczba miejsc w tych placówkach.

TABL. 18. **DZIECI W ŻŁOBKACH I PRZEDSZKOLACH^a W 2010 R.**
CHILDREN IN NURSERIES AND NURSERY SCHOOLS^a IN 2010

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W wieku At age		Współczynnik skolaryzacji Enrolment rate	
	2 lata i mniej 2 years and less	3-5 lat years	2 lata i mniej 2 years and less	3-5 lat years
CZĘŚĆ: PART:				
Polska	852	7952	5,0	51,1
Polish				
Czeska ^b	.	14329	.	78,8
Czech ^b				
Niemiecka	5629	13233	40,2	95,3
German				

^a Część niemiecka – stan w dniu 15 III; część polska – żłobki: stan w dniu 31 XII, przedszkola – stan na początek roku szkolnego; część czeska – przedszkola: stan w dniu 1 IX. ^b Ogólna liczba dzieci w przedszkolach (łącznie z dziećmi w wieku poniżej 3 lat i powyżej 6 lat).

^a German part – as of 15 III; Polish part – nurseries: as of 31 XII, – as of beginning of the school year; Czech part – nursery schools: as of 1 IX. ^b Total children in nursery schools (including children below age 3 and more than 6).

TABL. 19. **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

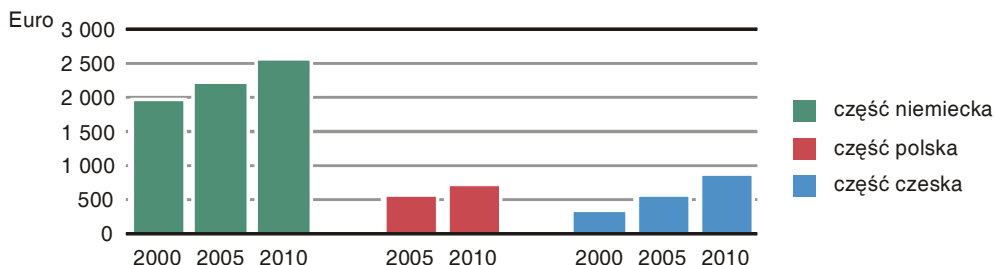
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	W walucie krajowej ^a In domestic currency ^a	W euro In euro
CZĘŚĆ: PART:		
Polska ^b 2005	2218	551
Polish ^b 2010	2857	715
Czeska 2000	12185	342
Czech 2005	16691	560
..... 2010	21714	859
Niemiecka ^c 2000	1957	1957
German ^c 2005	2219	2219
..... 2010	2547	2547

^a Część polska w zł, część czeska w Kč, część niemiecka w euro. ^b Dane nie obejmują podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób; dane dla podregionu jeleniogórskiego. ^c Dane dla Saksonii.

^a Polish part in zł, Czech part in Kč, German part in euro. ^b Excluding economic entities employing up to 9 persons; data for subregion jeleniogórski. ^c Data for Saxony.

- We wszystkich trzech częściach krajowych wzrosło w ostatnich latach przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, najwyższy przyrost wynagrodzenia (w walutach krajowych) w stosunku do 2005 r. miał miejsce w części czeskiej – o 30%, w części polskiej – o 29%, a w niemieckiej – o 15%.

WYKRES 11. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO

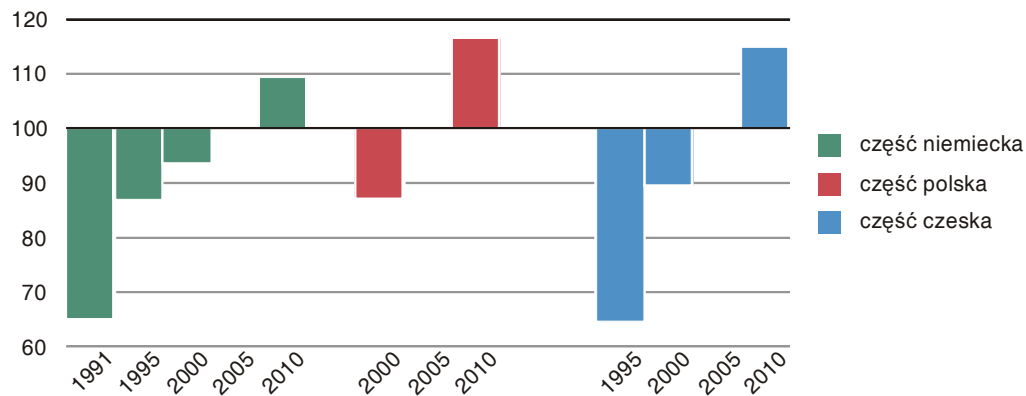
TABL. 20. WSKAŹNIKI CEN WYBRANYCH GRUP TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH (2005=100)
PRICES INDICES OF SELECTED GROUPS OF CONSUMER GOODS AND SERVICES (2005=100)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Żywność i napoje bezalko- holowe Food and non- alcoholic beverages	Napoje alkoholo- we i wyroby tytoniowe Alcoholic bever- ages, tobacco	Odzież i obuwie Clothing and fo- otwear	Użytkowa- nie miesz- kania i nośniki energii Housing, water, electricity, gas and other fuels	Transport Transport	Rekreacja i kultura Recreation and culture
CZEŚĆ:								
PART:								
Polska	2000	87,2	90,2	89,9	105,5	77,0	83,1	88,4
Polish	2005	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	2010	116,7	121,8	129,2	77,4	135,7	109,1	102,1
Czeska	1995	64,5	85,7	64,7	96,4	37,8	67,0	71,5
Czech	2000	89,4	96,2	90,3	120,8	78,1	97,9	91,1
	2005	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	2010	114,9	111,3	136,5	87,6	132,2	100,9	100,4
Niemiecka	1991	65,1	x	x	x	x	x	x
German	1995	86,9	91,9	72,8	109,7	81,9	76,0	96,6
	2000	93,6	94,7	77,5	107,1	94,2	86,9	101,4
	2005	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	2010	109,4	116,1	113,5	119,5	108,0	113,0	103,8

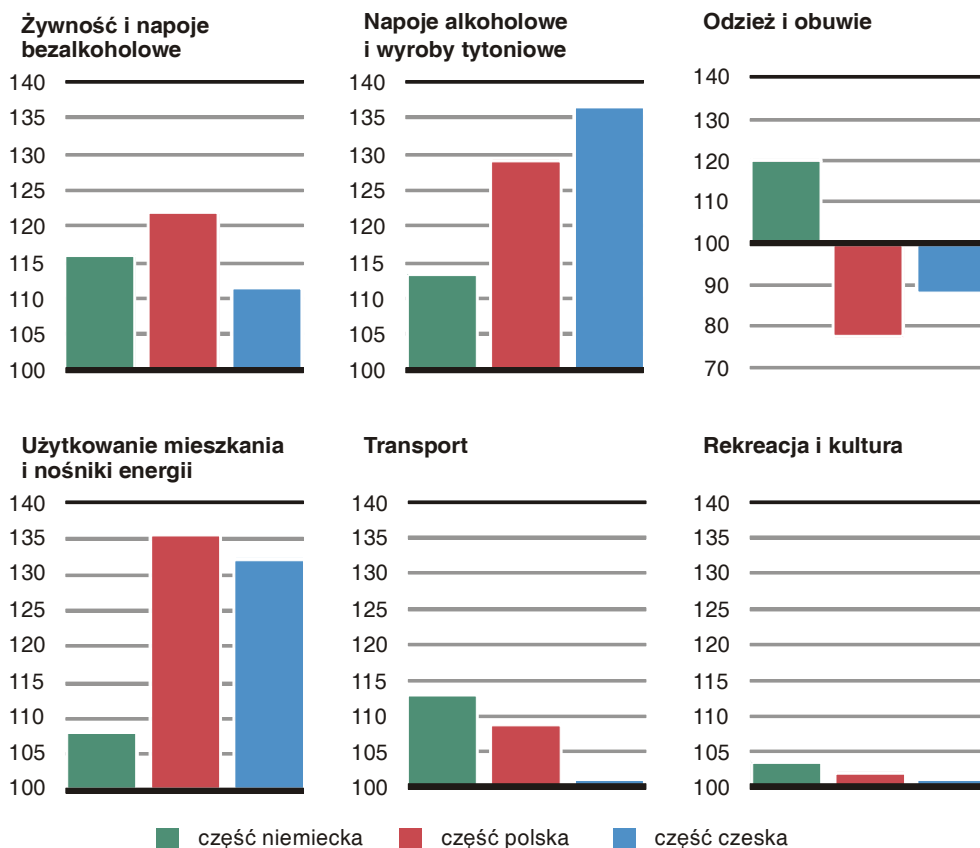
- Z porównania wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych do poziomu z 2005 r. wynika, że najwyższy wzrost cen miał miejsce w części polskiej – o 16,7%; w czeskiej odnotowano wzrost o 14,9%, a w części niemieckiej najmniejszy – o 9,4%. W większości grup asortymentowych ceny wzrosły, wyjątkiem była grupa „odzież i obuwie”, w której ceny obniżyły się po stronie polskiej – o 22,6%, a czeskiej – o 12,4%. Najwyższy wzrost cen w części polskiej miał miejsce w grupie usług związanych z użytkowaniem mieszkania i nośnikami energii – o 35,7%, a w części czeskiej w grupie „napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe” – o 36,5%.

WYKRES 12. WSKAŹNIK CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH

2005 = 100

WYKRES 13. WSKAŹNIKI CEN WYBRANYCH GRUP TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH W 2010 R. (2005=100)

2.3. Kultura i turystyka

TABL. 21. **KINA, TEATRY I BIBLIOTEKI**

Stan w dniu 31 XII

CINEMAS, THEATRES AND LIBRARIES

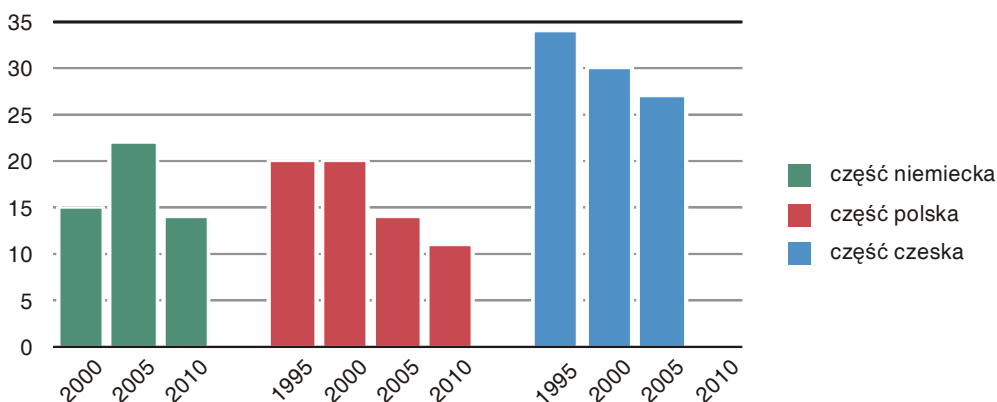
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Kina <i>Cinemas</i>		Teatry <i>Theatres</i>	
	placówki <i>institutions</i>	miejsca na widowni <i>seats</i>	placówki <i>institutions</i>	miejsca na widowni <i>seats</i>
CZEŚĆ: PART:				
Polska 1995	20	6903	.	.
Polish 2000	20	6449	4	1085
..... 2005	14	4401	4	1029
..... 2010	11	3199	4	650
Czeska 1995	34	.	8	.
Czech 2000	30	.	9	.
..... 2005	27	.	11	.
..... 2010	.	.	9	.
Niemiecka 2000	15	5352	2	2286
German 2005	22	6719	3	7340
..... 2010	14	4409	3	4077

- Najwięcej kin i teatrów znajduje się w czeskiej części Euroregionu.
- Liczba kin w Euroregionie w ostatnich latach zmniejszyła się, podobnie jak liczba miejsc na widowni, w tym najbardziej w części polskiej – o ponad połowę (w przypadku miejsc brak danych ze strony czeskiej).
- W porównaniu ze stanem z 2005 r. zmniejszyła się także liczba miejsc na widowni w teatrach w częściach polskiej i niemieckiej (brak danych ze strony czeskiej).

WYKRES 14. **KINA**

Stan w dniu 31 XII

TABL. 22. **BIBLIOTEKI PUBLICZNE**^a
PUBLIC LIBRARIES^a

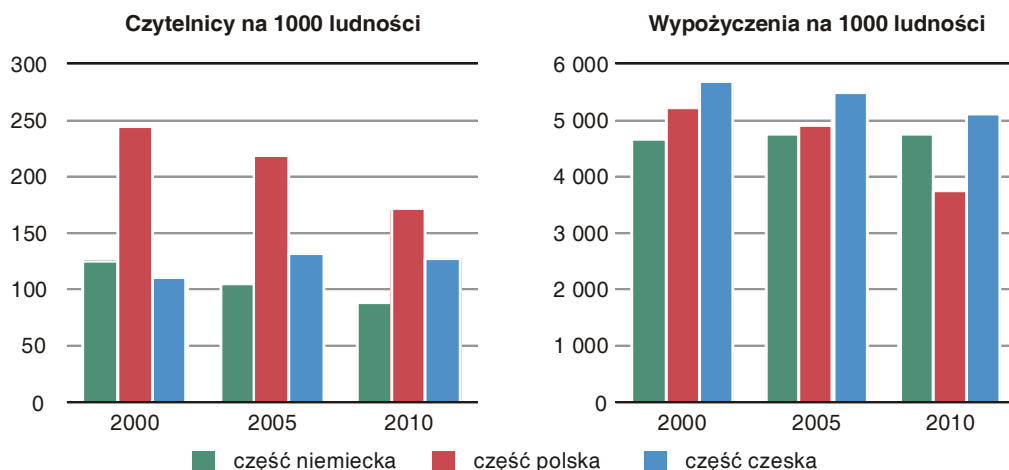
WYSZCZEGÓLNIENIE <i>SPECIFICATION</i>	Ogółem (31 XII) <i>Total</i> (31 XII)	Księgozbiór (31 XII) <i>Collection (31 XII)</i>		Czytelnicy <i>Borrowers</i>		Wypożyczenia <i>Loans</i>	
		w tys. wol <i>in thous. vol</i>	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	w tys. <i>in thous.</i>	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	w tys. wol <i>in thous. vol</i>	na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>
		stan w dniu 31 XII <i>as of 31 XII</i>					
CZEŚĆ: <i>PART:</i>							
Polska ..... <i>Polish</i>	1991 314	2514	4160	128	212	2599	4300
	1995 226	2585	4230	131	214	3243	5312
	2000 194	2602	4430	144	245	3062	5208
	2005 188	2543	4394	127	219	2842	4902
	2010 173	2527	4440	98	171	2129	3735
Czeska ..... <i>Czech</i>	2000 274	2784	6488	47	111	2437	5680
	2005 251	2837	6624	57	132	2344	5472
	2010 212	2838	6458	56	127	2241	5099
Niemiecka ..... <i>German</i>	2000 145	1461	2128	86	125	3206	4668
	2005 123	1664	2599	67	105	3048	4759
	2010 122	1654	2747	53	88	2859	4746

a Część polska – łącznie z filiami i punktami bibliotecznymi.

a Polish part – including branches and library service points.

- Liczba bibliotek zmniejszyła się w znaczącym stopniu we wszystkich częściach krajowych Euroregionu, w tym najbardziej w części polskiej. Pomimo spadku liczby bibliotek liczba woluminów księgozbioru wzrosła. Największy księgozbiór w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oferowały biblioteki czeskie, na kolejnym miejscu były pod tym względem biblioteki w części polskiej, a na trzecim biblioteki niemieckie.
- Zmniejszyła się w ostatnich latach również liczba czytelników we wszystkich trzech częściach, najniższa była w części niemieckiej, a najwyższa w części polskiej.
- Zmniejszyła się także liczba wypożyczeń w 2010 r. w stosunku do 2000 r.: w części polskiej o 30%, w niemieckiej o 11%, a w czeskiej o 8%.

WYKRES 15. **BIBLIOTEKI PUBLICZNE**

TABL. 23. TURYSTYCZNE OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA
COLLECTIVE TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			Miejsca noclego- we Number of beds	Udzielone noclegi Nights spent (overnight stay)	Korzysta- jący z noclegów Tourists accom- modated
		hotele hotels	pensjo- naty boarding houses	kempingi camping sites			
		stan w dniu 31 VII as of 31 VII					
OGÓLEM 2000	1823	316	446	54	83379	7244106	1928398
TOTAL 2005	1696	295	461	58	77224	6376781	1954153
	2010	1526	303	413	70	75641	1818404
CZĘŚĆ: PART:							
Polska ^a 1991	146	.	.	.	9950	584613	193247
Polish ^a 1995	465	24	55	4	21239	1464224	499304
	2000	528	51	82	7	2338825	604290
	2005	413	61	40	6	2146092	668133
	2010	374	78	43	4	21848	1989914
Czeska ^b 2000	940	161	315	24	41805	3476488	840134
Czech ^b 2005	928	140	368	29	40510	2741134	768061
	2010	777	126	302	28	37976	2206479
Niemiecka ^c 1992	127	36	13	22	6882	801299	238654
German ^c 1995	234	79	60	21	9865	1139321	368354
	2000	355	104	49	14798	1428793	483974
	2005	355	94	53	23	13822	1489555
	2010	375	99	68	38	1586109	561182

a W 1991 r. w okresie I-IX. W 1995 łącznie z pokojami gościnnymi (kwaterami prywatnymi); w 2000 r. łącznie z kwaterami agroturystycznymi. b Obiekty turystyczne dysponujące przynajmniej 5 pokojami lub 10 miejscami noclegowymi. c Kempingi nie są ujęte w obiektach turystycznych ogółem, obiekty turystyczne dysponujące przynajmniej 8 miejscami noclegowymi.

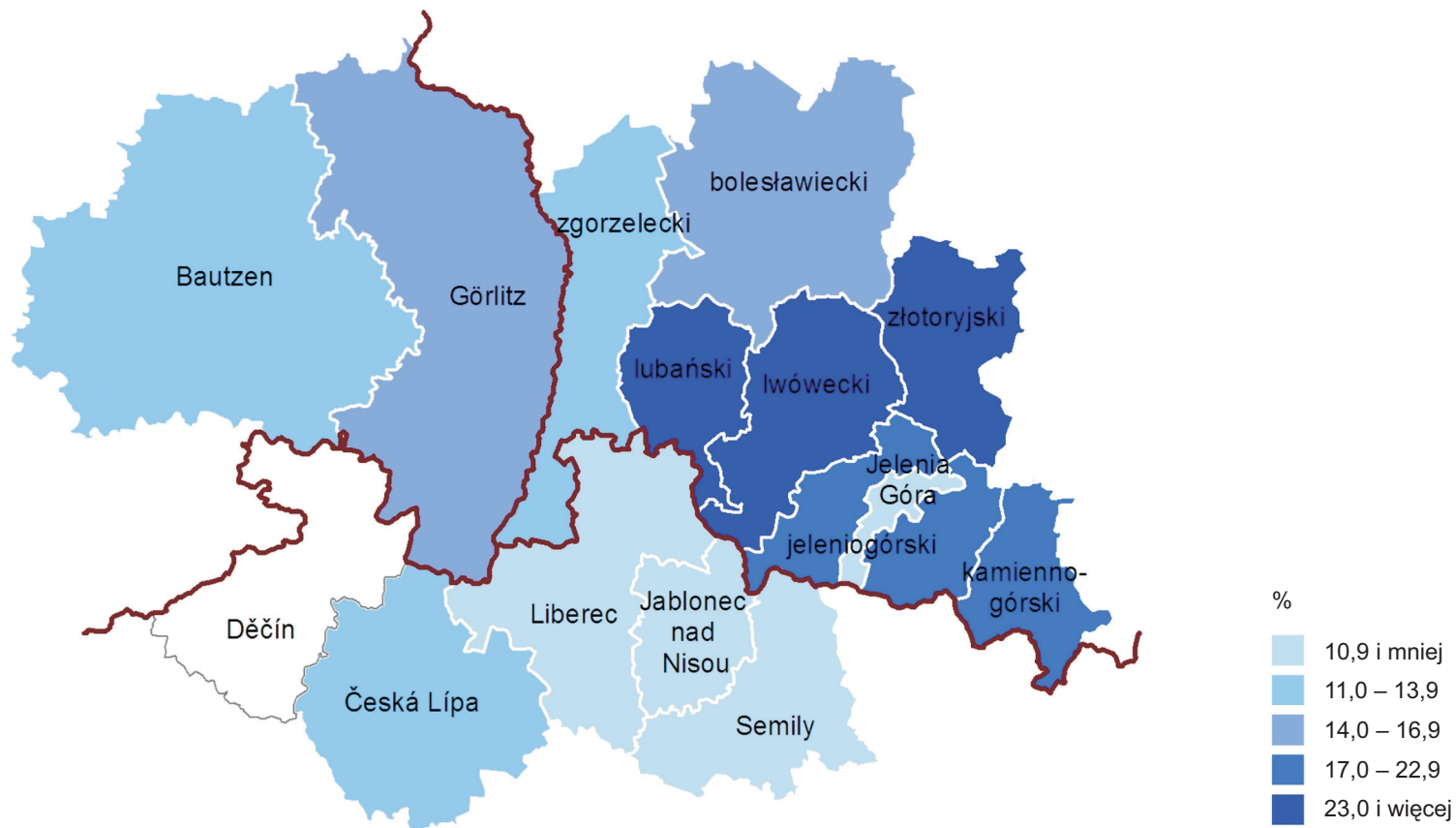
a In 1991 in period I-IX. In 1995 including rooms for rent; in 2000 including agrotourism lodgings. b Tourist accommodation establishments with at least 5 rooms or 10 beds. c Camping sites are not included in the total number of tourist accommodation establishments; tourist accommodation establishments with at least 8 beds.

- Obiekty turystyczne w Euroregionie dysponowały w 2010 r. prawie o 10% mniejszą liczbą miejsc noclegowych w porównaniu z 2000 r.; zmniejszenie liczby oferowanych miejsc dotyczyło części polskiej i czeskiej, w części niemieckiej liczba miejsc noclegowych zwiększyła się w tym okresie o prawie 7%.
- Analogicznie do spadku liczby oferowanych miejsc noclegowych zmniejszyła się w ostatnich dziesięciu latach liczba udzielonych noclegów, w części polskiej o 15%, a w czeskiej o ponad jedną trzecią. W części niemieckiej natomiast udzielono o 11% noclegów więcej. W porównaniu z 1991 r. (1992 r.) liczba udzielonych noclegów w częściach polskiej i niemieckiej zwiększyła się odpowiednio trzy- i prawie dwukrotnie (dla części czeskiej brak danych).
- Liczba osób korzystających z noclegów w Euroregionie zmniejszyła się ogółem w ostatnich 10 latach o prawie 6%. Było to wynikiem zmniejszenia się o jedną czwartą liczby korzystających w części czeskiej. W częściach polskiej i niemieckiej liczba korzystających z noclegów zwiększyła się odpowiednio o ponad 3% i o 16%.

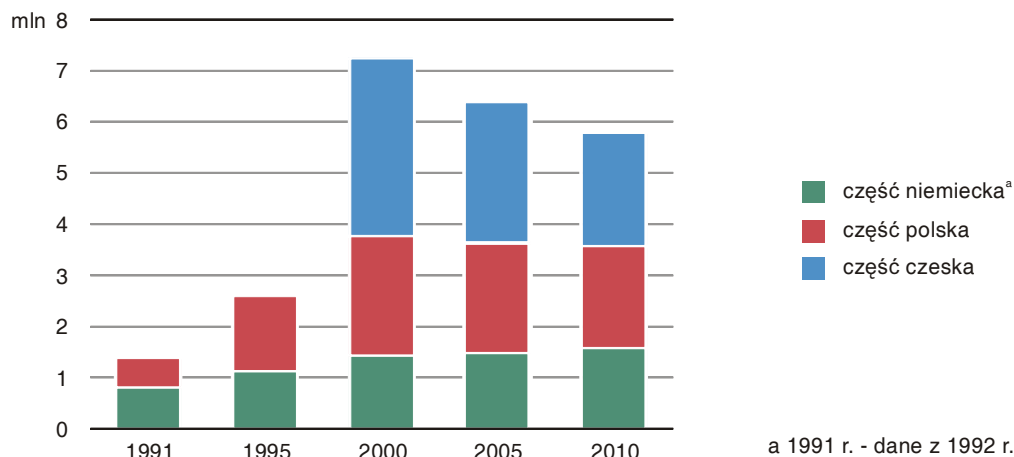
Kartogram 13. Miejsca noclegowe na 100 ludności w 2010 r. (wskaźnik Baretje'a)

Kartogram 14. **Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2010 r.**
Stan w dniu 31 XII

WYKRES 16. UDZIELONE NOCLEGI

TABL. 24. WSKAŹNIKI INTENSYWNOŚCI RUCHU TURYSTYCZNEGO
TOURIST TRAFFIC DENSITY INDICES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca noclegowe na 100 ludności ^a Number of beds ^a per 100 population ^b	Korzystający z noclegów na 100 ludności ^c Tourist accommodated per 100 population ^c	Udzielone noclegi na 100 ludności ^d Nights spent per 100 population ^d
OGÓŁEM 2000	4,9	113,2	425,3
TOTAL 2005	4,7	118,5	386,9
..... 2010	4,7	113,1	359,7
CZĘŚĆ:			
PART:			
Polska 1991	1,6	31,7	95,9
Polish 1995	3,5	81,4	238,8
..... 2000	4,5	102,3	395,8
..... 2005	3,9	114,7	368,3
..... 2010	3,8	109,1	347,6
Czeska 2000	9,7	195,8	810,2
Czech 2005	9,5	179,3	640,1
..... 2010	8,6	143,9	502,1
Niemiecka ^e 1992	0,9	32,7	110,0
German ^e 1995	1,4	51,3	158,8
..... 2000	2,2	70,5	208,1
..... 2005	2,2	80,9	232,6
..... 2010	2,6	93,2	263,5

a Stan w dniu 31 VII. b Wskaźnik funkcji turystycznej według Baretje'a. c Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera. d Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Charvata. e Bez kempingów.

a As of 31 VII. b Tourist function index by Baretje. c Tourist traffic density index by Schneider. d Tourist traffic density index by Charvat. e Excluding camping sites.

- ☐ Wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a (liczba miejsc noclegowych na 100 mieszkańców), obrazujący wielkość bazy turystycznej na danym terenie obniżył się nieco w ostatnich 10 latach w częściach polskiej i czeskiej, natomiast w części niemieckiej wzrósł. Wskaźnik ten, pomimo nieznacznego spadku w ostatnich latach, był w części czeskiej w 2010 r. ponad dwukrotnie wyższy niż w polskiej i trzykrotnie wyższy niż w niemieckiej.

- Wskaźniki intensywności ruchu turystycznego – zarówno według Schneidera (liczba gości na 100 mieszkańców), jak i według Charvata (liczba osobonoclegów na 100 mieszkańców) – były w 2010 r. zdecydowanie najwyższe w części czeskiej i wyniosły odpowiednio 143,9 i 502,1; w części polskiej odpowiednio 109,1 i 347,6, a najniższy poziom osiągnęły w części niemieckiej – 93,2 i 263,5. Z analizy wskaźników w poszczególnych częściach krajowych w latach 1991-2010 wynika, że znacznie wzrosła intensywność ruchu turystycznego w częściach polskiej i niemieckiej, natomiast w części czeskiej w ostatnim dziesięcioleciu zmniejszyła się.

2.4. Podmioty gospodarki narodowej i rynek pracy

TABL. 25. ZAREJESTROWANE PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ
WEDŁUG SEKCJI^a

Stan w dniu 31 XII

RECORDED ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY BY SECTIONS^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Sekcje Sections		
		rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo agriculture, hunting and fore- stry; fishing	przemysł ^b i budownictwo industry ^b and construction	pozostałe others
OGÓLEM 2000	156572	7286	41964	107381
TOTAL 2005	182771	7549	48582	126626
CZĘŚĆ: PART:				
Polska ^c 1995	32607	781	6503	25323
Polish ^c 2000	47615	1736	9169	36710
..... 2005	54097	1483	9554	43060
..... 2009	57506	1539	11299	44668
Czeska 1991	54271	.	.	.
Czech 1995	58769	.	.	.
..... 2000	89752	5550	26352	57850
..... 2005	109557	6066	33018	70473
..... 2010	117230	4072	35593	75516
Niemiecka 1996	17850	.	6205	11845
German 2000	19205	.	6443	12821
..... 2005	19117	.	6010	13093
..... 2008	19823	699	5731	13393

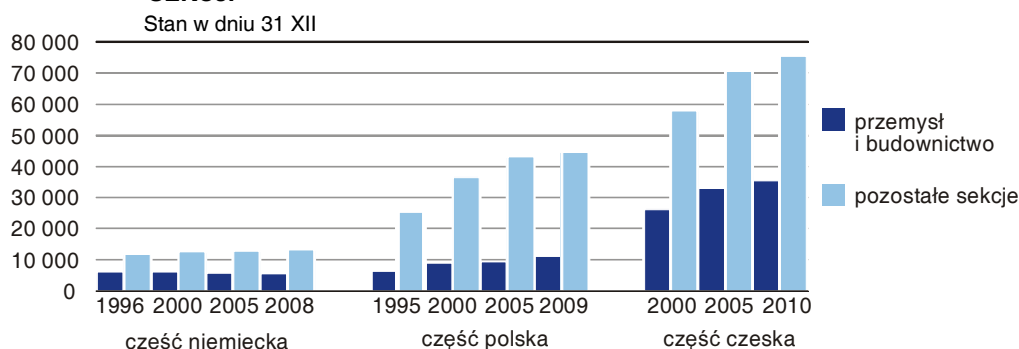
a Część polska – według PKD 2004. b Sekcje: górnictwo; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę. c Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

a Polish part – by PKD 2004. b Sections: mining and quarrying; manufacturing; electricity, gas and water supply. C Excluding persons tending private farms in agriculture.

- W ostatnich kilkunastu latach w polskiej i czeskiej części Euroregionu wzrosła znacznie liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych; w części niemieckiej od 2000 r. utrzymuje się ona na zbliżonym poziomie.

- W strukturze podmiotów gospodarczych w układzie sekcji PKD 2004 największy udział we wszystkich trzech częściach pod koniec analizowanego okresu miały podmioty z grupy sekcji „pozostałych” – od prawie 78% w części polskiej do 64% w części czeskiej; z kolei udział sekcji „przemysł i budownictwo” był w części polskiej znacznie niższy – 19,6% niż w niemieckiej i czeskiej gdzie wyniósł odpowiednio 28,9% i 30,4%. We wszystkich trzech częściach udział podmiotów z sekcji „rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo” był nieznaczny;

WYKRES 17. ZAREJESTROWANE PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WEDŁUG SEKCJI

TABL. 26. ZAREJESTROWANE PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a WEDŁUG LICZBY PRACUJĄCYCH

Stan w dniu 31 XII

RECORDED ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY NUMBER OF EMPLOYED PERSONS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	9 i mniej and less	10 - 49	50 i więcej and more
CZEŚĆ: PART:				
Polska ^b 2002	46606	44794	1356	456
Polish ^b 2005	50021	47989	1627	405
..... 2010	55462	53252	1798	412
Czeska 1991	54271	.	.	.
Czech 1995	58769	.	.	.
..... 2000	89752	87243	2011	498
..... 2005	109557	107135	1892	530
..... 2010	117230	115066	1688	476
Niemiecka ..... 2006 ^c	21578	19464	1717	397
German ..... 2008 ^d	22446	20310	1711	425

a Część polska – według PKD 2004. b Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne. Bez gmin: Bez gmin: Gozdnica, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice. c Podmioty zarejestrowane jako aktywne w dniu 31 XII 2008 r., których obroty podlegają opodatkowaniu lub zatrudniają pracowników objętych obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym w 2006 r. d Podmioty zarejestrowane jako aktywne w dniu 30 VI 2010 r., których obroty podlegają opodatkowaniu lub zatrudniają pracowników objętych obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym w 2008 r.

a Polish part – by PKD 2004. b Excluding persons tending private farms in agriculture. Excluding gminas: Gozdnica, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice. c Entities registered as active as of 31 December 2008, whose turnover is subject to taxation or who employ workers covered by obligatory social insurance in 2006. d Entities registered as active as of 30 June 2010, whose turnover is subject to taxation or who employ workers covered by obligatory social insurance in 2008.

- Struktura podmiotów gospodarczych w Euroregionie pod względem liczby pracowników wskazuje na dominację firm małych. Udział podmiotów zatrudniających mniej niż 10 pracowników wyniósł w ostatnich latach od 90 % w części niemieckiej do 98% w części czeskiej. Z kolei firmy zatrudniające od 10 do 49 osób miały największy udział w części niemieckiej - około 8%; w części polskiej udział ten wyniósł nieco ponad 3% z tendencją rosnącą, a w czeskiej ponad 1% z tendencją malejącą.
- W każdej części krajowej funkcjonuje ponad 400 podmiotów dużych – zatrudniających 50 i więcej pracowników.

TABL. 27. **PRACUJĄCY WEDŁUG SEKCJI** ^a
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS BY SECTIONS ^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Sekcje Sections		
		rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo agriculture, hunting and fore- stry; fishing	przemysł ^b i budownictwo industry ^b and construction	pozostałe others
		w tys.	in thous.	
CZĘŚĆ: PART:				
Polska ^c 2003	110,4	12,6	42,9	54,9
Polish ^c 2005	111,3	12,6	43,8	54,9
..... 2008	116,0	12,5	44,3	59,1
Czeska 1991	209,8	10,8	102,0	90,5
Czech 1995	211,7	8,9	98,5	97,3
..... 2000	201,9	5,8	103,6	82,9
..... 2005	201,7	3,8	108,2	83,4
..... 2010	201,5	4,1	117,7	72,0
Niemiecka 1991	323,3	19,5	146,5	157,3
German 1995	268,8	9,9	107,6	151,4
..... 2000	271,7	9,9	90,7	171,1
..... 2005	248,9	7,3	72,8	168,8
..... 2009	247,9	7,1	74,8	166,0

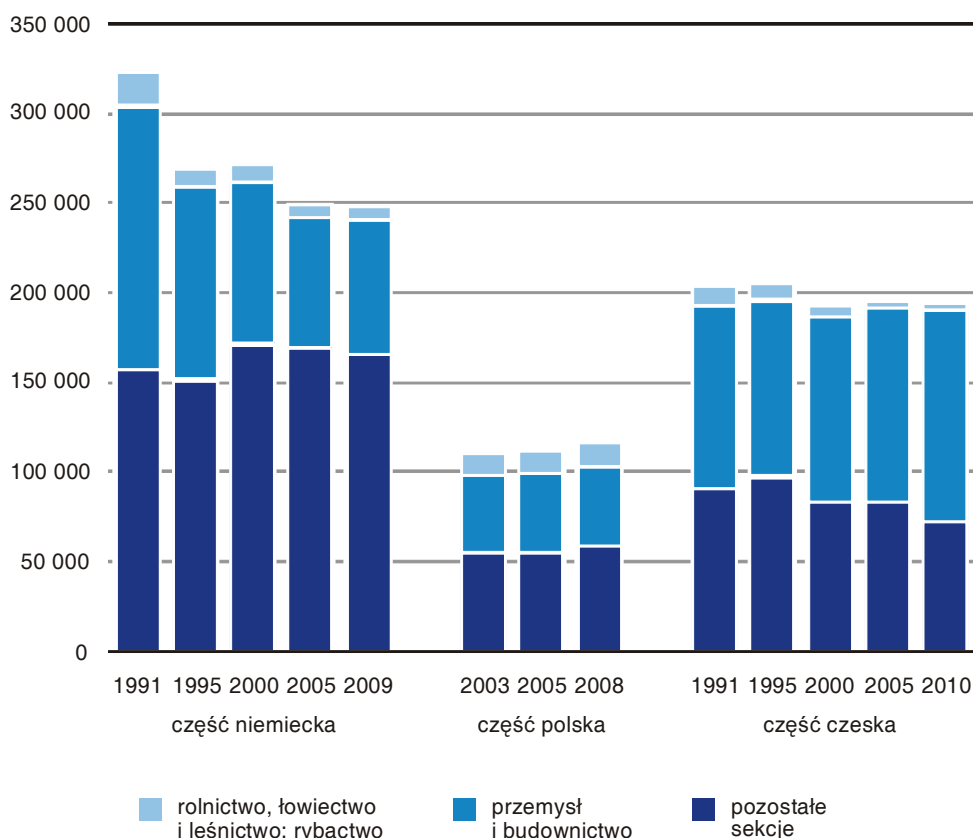
a Część polska – według PKD 2004. b Sekcje: górnictwo; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę. c Łącznie z rolnictwem indywidualnym, w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób, bez gmin: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice.

a Polish part – by PKD 2004. b Sections: mining and quarrying; manufacturing; electricity, gas and water supply. c Excluding persons tending private farms in agriculture, excluding economic entities employing up to 9 persons, excluding gminas: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów and Paszowice.

- Liczba pracujących w czeskiej i niemieckiej części Euroregionu zmniejszyła się w ostatnich latach, szczególnie znaczny spadek zarejestrowano w części niemieckiej – w porównaniu z 1991 r. o blisko jedną czwartą. W części polskiej wystąpił natomiast nieznaczny wzrost liczby pracujących.
- Porównanie struktury zatrudnienia według sekcji w poszczególnych częściach krajowych wykazuje duże zróżnicowanie, podczas gdy w części niemieckiej w 2009 r. blisko 70% pracujących przyporządkowanych było do grupy sekcji „pozostałych” (usługowych), to w części polskiej stanowili oni połowę pracujących (w 2008 r.), a w części czeskiej tylko około 36%. Jednocześnie ponad 58% pracujących reprezentowało w części czeskiej grupę sekcji o nazwie „przemysł i budownictwo”. Z kolei udziały tej grupy sekcji w części polskiej i niemieckiej były znacznie mniejsze i wyniosły odpowiednio 38,2% i 30,2%. W części niemieckiej w latach 1991-2009 liczba pracujących w tej sekcji zmniejszyła się o blisko połowę.

WYKRES 18. PRACUJĄCY WEDŁUG SEKCJI

Stan w dniu 31 XII

TABL. 28. BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Bezrobotni zarejestrowani Registered unem- ployed persons	W wieku At age		
		24 lata i mniej and less	25 - 54	55 lat i więcej and more
OGÓLEM 2000	134784	25275	94046	15463
TOTAL 2005	130658	20648	96283	13727
	2010	13885	66533	16991
CZĘŚĆ: PART:				
Polska ^a 2000	51390	13571	36958	861
Polish ^a 2005	45645	8921	33899	2825
	2010	5921	22919	4448
Czeska 2000	14016	3705	9706	605
Czech 2005	18923	3596	13013	2314
	2010	4270	17194	4189
Niemiecka ^b 2000	69378	7999	47382	13997
German ^b 2005	66090	8131	49371	8588
	2010	3694	26420	8354

a Bez gmin: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów i Paszowice. b Dane średnioroczne.

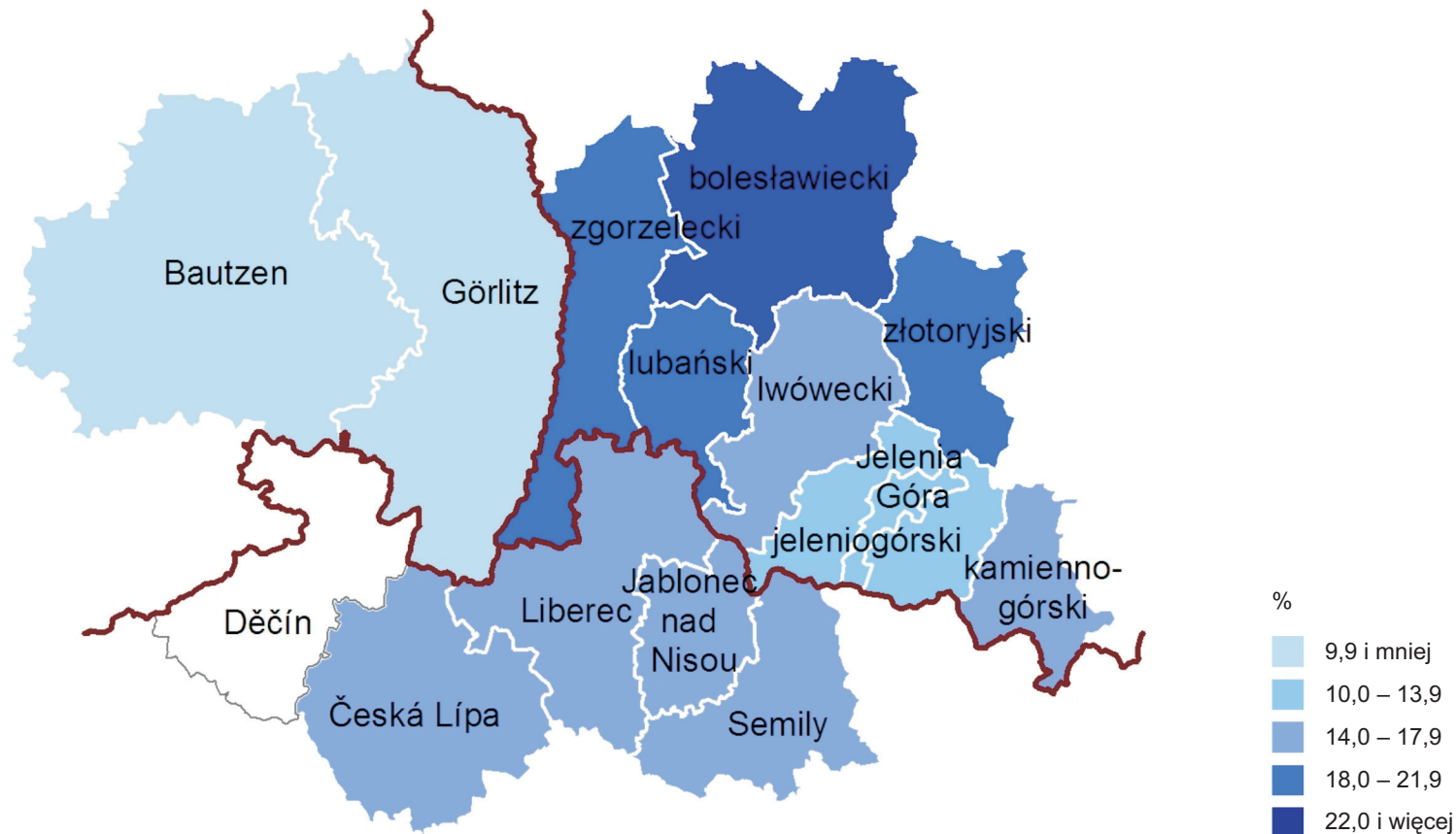
a Excluding gminas: Gozdnicza, Jawor, Bolków, Mściwojów and Paszowice. b Annual averages.

Ź r ó d ł o: część niemiecka – Federalna Agencja Pracy (2000 i 2005 r. stan w styczniu 2011 r.; 2010 r. stan w marcu 2011).

S o u r c e: German part - Federal Employment Agency (2000 and 2005 as of Januar 2011; 2010 as of March 2011)

- Liczba bezrobotnych w Euroregionie Nysa w 2010 r. zmniejszyła się w porównaniu z 2000 r. o prawie 28%. Spadek bezrobocia wystąpił tylko w części niemieckiej i polskiej, odpowiednio o prawie 45% i 35%. W części czeskiej liczba bezrobotnych wzrosła natomiast o ponad 80%.
- W porównaniu z 2000 r. zmniejszyła się znacząco liczba bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat – o 45%, wzrosła natomiast o prawie 10% liczba bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej.
- W przekroju powiatów polskich, czeskich i niemieckich należących do Euroregionu w 2010 r. wystąpiło duże zróżnicowanie stopy bezrobocia. W powiatach czeskich, pomimo wzrostu liczby bezrobotnych w ostatnich latach, stopa bezrobocia była niższa niż w powiatach polskich i niemieckich, kształtowała się na poziomie 10-12 %; w powiatach niemieckich w przedziale 11-14%, a w polskich 11-26%.

Kartogram 15. **Udział bezrobotnych zarejestrowanych w wieku 24 lata i mniej w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2010 r.**
Stan w dniu 31 XII

Kartogram 16. **Udział bezrobotnych zarejestrowanych w wieku 55 lat i więcej w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2010 r.**
Stan w dniu 31 XII

2.5. Rolnictwo

TABL. 29. POWIERZCHNIA GRUNTÓW WEDŁUG KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA

Stan w dniu 31 XII ^a

AREA BY DIRECTIONS OF USE

As of 31 XII ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		grunty zabudowane i zurba- nizowane <i>built-up and urbanized areas</i>	użytki rolne <i>agricultural land</i>	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione <i>forest land as well as woody and bushy land</i>	grunty pod wodami <i>lands under waters</i>
		w ha		in ha	
OGÓŁEM 2000	1301557	87129	604549	497412	25012
TOTAL 2005	1301612	79361	612386	523753	23089
	2010	82661	606534	529487	23620
CZĘŚĆ: PART:					
Polska 2000	535594	38633	254183	207125	6847
<i>Polish</i> 2005	535654	29251	263559	227345	4159
	2010	29986	260037	231121	4120
Czeska 1995	316308	5002	140910	137627	4763
<i>Czech</i> 2000	316315	5027	141141	139571	4761
	2005	5001	140804	139774	4781
	2010	5221	140219	140295	4775
Niemiecka 1996	449634	41224	210142	148678	13181
<i>German</i> 2000	449648	43469	209225	150716	13404
	2005	45109	208023	156634	14149
	2010	47454	206278	158071	14725

a Część polska – dla 2000 r. stan w dniu 1 I 2001 r., 2005 r. – stan w dniu 1 I 2006 r., 2010 – stan w dniu 1 I 2011 r.

a Polish part – 2000 – as of 1 I 2001; 2005 – as of 1 I 2006, 2010 – as of 1 I 2011.

Źródło: część polska – Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

Source: Polish part – Head Office of Geodesy and Cartography.

- ☐ Największą część w strukturze gruntów w Euroregionie stanowiły użytki rolne zajmując w 2010 r. powierzchnię ponad 606 tys. ha, ich udział w porównaniu z 2000 r. nieznacznie wzrósł i wyniósł prawie 47% (w części polskiej prawie 49%, w niemieckiej prawie 46%, a w czeskiej ponad 44%). Drugi pod względem wielkości obszar zajmowały lasy – 41%, ich udział w powierzchni części polskiej i czeskiej był zbliżony – wyniósł odpowiednio 43% i 44%, a w części niemieckiej był nieco mniejszy – 35%. Powierzchnie lasów zwiększyły się w okresie 2000-2010 we wszystkich trzech częściach krajowych.
- ☐ W Euroregionie tylko 6% powierzchni zajmują grunty zabudowane i zurbanizowane; największy odsetek – prawie 11% stanowiły one w części niemieckiej, a najmniejszy w czeskiej – prawie 2%.

TABL. 30. POWIERZCHNIA ZASIEWÓW ^a
SOWN AREA ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Zboża Cereals	W tym Of which			Strączkowe ^d Pul- ses ^d	Ziemniaki Potatoes	Rzepak ^e Rape ^e	Buraki cukrowe Sugar beets	Warzywa Vegetables ^f
		pszenica ^b wheat ^b	jęczmień ^c barley ^c	żyto rye					
		w ha							
CZĘŚĆ: PART:									
Polska 1996	103899	48117	17474	15734	135	10086	10033	3787	1416
Polish 2002	103660	51459	13095	10114	266	6600	11096	2332	879
Czeska ^g 1992	36534	.	.	.	.	2550	.	475	.
Czech ^g 1995	30360	14301	11080	2226	.	1438	6107	433	.
2000	30031	15893	8290	1256	.	1097	6197	340	.
2005	26445	12275	8091	1510	.	461	5051	474	20
2010	22075	12061	4644	1033	.	190	6070	582	3
Niemiecka 1991	66399	24715	9599	9599	817	3822	4853	4512	677
German 1995	76810	29767	16511	16511	1810	2103	12992	3879	602
2000	84287	30671	15065	15065	6318	1508	17980	3708	471
2005	84070	33834	9538	9538	4959	1004	23030	3030	412
2010	83579	37861	14943	14943	2337	1002	25611	2198	227

a Część polska – dane ze spisów rolnych z dnia 12 czerwca 1996 r. i 20 maja 2002 r. W 2002 r. dane według siedziby gospodarstwa. b Część polska – pszenica ozima i jara łącznie. c Część polska – jęczmień ozimy i jary łącznie. d Część polska – strączkowe jadalne. e Część polska – w 1996 r. rzepak i rzepik; w 2002 r. rzepak ozimy i jary łącznie. f Część polska – warzywa gruntowe. g Stan w dniu 31 V (w 2005 i 2010 r. bez upraw z ogródków działkowych); według podziału terytorialnego obowiązującego w danym roku.

a Polish part - data from the National Agricultural Censuses, 12th of June 1996 and 20th of May 2002. In 2002 data by holdings headquarter. b Polish part – winter and spring wheat. c Polish part – winter and spring barley. d Polish part – consumer pulses. e Polish part – 1996 rape and turnip, in 2002 – winter and spring rape. f Polish part – ground vegetables. g As of 31 V (in 2005 and 2010 excluding sown area in allotments); by territorial division valid in given year.

- W części niemieckiej Euroregionu w porównaniu z 1991 r. można zaobserwować istotne zmiany w powierzchni upraw. O ponad jedną czwartą zwiększyła się powierzchnia zasiewów zbóż, pięciokrotnie powierzchnia uprawy rzepaku i prawie trzykrotnie roślin strączkowych. Zmniejszyła się natomiast prawie czterokrotnie powierzchnia uprawy ziemniaka i o ponad połowę warzyw i buraka cukrowego.
- W części czeskiej w porównaniu z 1995 r. zmniejszyły się powierzchnie upraw zbóż i ziemniaków. Na porównywalnej powierzchni uprawiano rzepak, powiększyła się powierzchnia uprawy buraka cukrowego.
- Dane na temat powierzchni upraw w polskiej części Euroregionu dostępne są tylko ze spisów rolnych – dla lat 1996 i 2002. Z ich porównania wynika, że powierzchnia uprawy zbóż nie zmieniła się, zwiększyła się powierzchnia upraw strączkowych i rzepaku. Znacznie ograniczono powierzchnie uprawy ziemniaka i warzyw.

Kartogram 17. **Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni w 2010 r.**
Stan w dniu 31 XII

Kartogram 18. **Udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych w ogólnej powierzchni w 2010 r.**
Stan w dniu 31 XII

TABL. 31. PLONY ZIEMIOPŁODÓW
YIELDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Zboża Cereals	W tym Of which			Ziemniaki Potatoes	Rze- pak ^a Rape ^a	Buraki cukrowe Sugar beets
		pszenica wheat	jęczmień barley	żyto rye			
		z 1 ha w t					
CZEŚĆ: PART:							
Polska 2000	3,71	3,89	3,15	2,54	23,30	2,32	40,90
Polish 2005	4,39	4,64	3,91	3,08	21,60	2,91	43,70
	2009	4,18	4,50	3,59	2,97	3,01	53,70
Czeska ^b 1992	4,03	3,82	.	3,32	17,52	2,35	39,07
Czech ^b 1995	3,26	3,52	3,07	3,03	15,60	2,10	41,39
	2000	3,46	3,82	3,08	3,45	2,53	47,06
	2005	4,29	4,78	4,01	4,27	2,85	51,58
	2010	4,24	4,77	3,92	4,07	2,81	52,19
Niemiecka 1992	4,20	4,51	4,36	2,80	22,24	2,51	35,41
German 1995	5,47	5,86	5,56	4,74	24,79	3,16	39,89
	2000	5,84	6,57	5,62	5,05	3,24	48,22
	2005	6,27	7,29	5,92	5,01	3,63	59,28
	2010	5,82	6,41	6,14	4,26	3,65	62,18

a Część polska - rzepak i rzepik łącznie. b Dane o plonach pszenicy i rzepaku z 1993 r.; w 2005 i 2010 r. bez plonów z ogródków działkowych; według podziału terytorialnego obowiązującego w danym roku.

a Polish part – rape and turnip. b Data about wheat and rape yields from 1993; in 2005 and 2010 excluding yields from allotments; by territorial division valid in given year.

- Wielkość plonów zbóż w poszczególnych latach ulegała wahaniom, jednak w porównaniu z latami 1991 i 1992 można zauważyć tendencję wzrostową, szczególnie w niemieckiej części Euroregionu, w której były one najwyższe.
- Tendencja wzrostowa jest widoczna także w przypadku plonów buraków cukrowych, a także ziemniaków w częściach czeskiej i niemieckiej. W 2010 r. plony ziemniaków w części niemieckiej były najwyższe (półtora raza wyższe niż w czeskiej i dwukrotnie wyższe niż w polskiej).

TABL. 32. **POGŁOWIE ZWIERZĄT**^a
LIVESTOCK POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Bydło Cattle		Trzoda chlewna Pigs		Drób Poultry	
	ogółem total	w tym krowy of which cows	ogółem total	w tym lochy ^b of which sows ^b	ogółem total	w tym kury of which hens
CZĘŚĆ: PART:						
Polska 1996	53795	22334	102359	9055	.	576764
Polish 2002	30972	.	76357	.	.	691765
Czeska ^c 1993	80447	32038	80955	4467	944224	.
Czech ^c 1995	57831	24486	63242	5141	739455	.
..... 2000	41079	18491	65822	5633	377228	.
..... 2005	38051	17831	43166	3033	112016	6023
..... 2010	44565	19836	37459	2170	75732	16463
Niemiecka 1992	136201	56381	139501	16822	497668	467505
German 1996	127474	57378	112461	13707	704037	656289
..... 1999	113799	52296	125795	16261	174741	143538
..... 2005	94763	46997	117174	15114	267969	238446
..... 2010	95149	44669	119249	15697	257382	216695

a Część polska – dane ze spisów rolnych z dnia 12 czerwca 1996 r. i 20 maja 2002 r. b Lochy prośne i pozostałe o wadze 50 kg i więcej. c Do 2002 r. stan w dniu 1 marca, od 2003 r. stan w dniu 1 kwietnia, w 1993 r. dane o lochach z 1994 r.

a Polish part – data from the National Agricultural Censuses, 12th of June 1996 and 20th of May 2002. b Mated and others sows with a live weight of 50 kg or more. c Until 2002 as of 1 III, since 2003 as of 1 IV, in 1993 data about sows from 1994.

- Na całym obszarze Euroregionu wystąpił w ostatnich latach wyraźny spadek pogłowia zwierząt gospodarskich w porównaniu z latami 90-tymi. Najwięcej zwierząt gospodarskich hodowano w niemieckiej części Euroregionu, z wyjątkiem hodowli kur, która najlepiej rozwinięta była w części polskiej.
- W analizowanym okresie zmniejszyła się we wszystkich częściach krajowych wielkość pogłowia bydła – w niemieckiej o 30%, w polskiej o 40%, a w czeskiej o 45%.
- W pogłowie trzody chlewnej również wystąpiła wyraźna tendencja spadkowa, największy ubytek miał miejsce w części czeskiej – o ponad połowę (dla strony polskiej brak danych).